

**TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINNA KOLLEDŽ**

Majandusarvestus

Merike Noor

**VEETEENUSE HINNA MÕJU KODUMAJAPIDAMISTE
VEETARBIMISTELE EESTIS NING VEETEENUSE
HINNA KUJUNEMIST MÕJUTAVAD TEGURID
NELJA VEE-ETTEVÕTTE NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Silver Toompalu, *MSc*

Tallinn 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
MÕISTED	7
1. VEETEENUSE HINNA KUJUNEMINE	9
1.1. Eesti veemajandussektori ülevaade ja investeeringud aastatel 2000–2020	9
1.2. Veeteenuse hinna arvutuspõhimõtteid reguleerivad õigusaktid ja juhendid Eestis	12
1.3. Praeguse hinnakujunduse kitsaskohad	17
1.4. Kulude katmise põhimõtte rakendamisest Euroopa Liidus	19
2. VEETEENUSE HINNA TÕUS JA SELLE MÕJU ELANIKE OLMEVEE TARBIMISELE AASTATEL 1996–2013	22
2.1. Metoodika	22
2.2. Olmevee tarbimine ja veeteenuse hind aastail 1996–2013	24
2.3. Veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust	25
2.4. Olmevee tarbimise, veeteenuse hinna ja teenuse eest makstava tasu vahelised seosed	27
3. PEAMISTE VEETEENUSE HINDA MÕJUTAVATE TEGURITE ANALÜÜS NELJA ETTEVÕTTE NÄITEL	31
3.1. Valimi ettevõtete tutvustus	31
3.2. Veeteenuse hinna kujunemist mõjutavad peamised tegurid	34
3.3. Valimi ettevõtete majanduslik jätkusuutlikkus	39
KOKKUVÕTE	44
LÜHENDID	49
VIIDATUD ALLIKAD	50
LISAD	54
Lisa 1. Veeteenuse hind, vee tarbimine, elanike arv, leibkonnaliikme keskmine netosissetulek ja THI	54
Lisa 2. Veeteenuse hind, vee tarbimine ja leibkonnaliikme netosissetulek maakondades	55
Lisa 3. Maakondades kehtinud veeteenuse keskmine ja suurim võimalik hind 2013. a	58
Lisa 4. Keskmise veetarbimise ja veeteenuse eest makstava tasu osakaalu muutus sissetulekust maakondades	59
Lisa 5. Mõnede EVEL-i liikmete veeteenuse hind 1996–2013, euro	62

Lisa 6. Nelja vee-ettevõtte majandusnäitajad	63
Lisa 7. Valmi ettevõtete bilansid ja kasumiaruanded	66
Lisa 8. Valimi ettevõtete horisontaalanalüüsitabelid, muutus %.....	75
Lisa 9. Valimi ettevõtete vertikaalanalüüsitabelid, muutus %.....	83
Lisa 10. Valimi ettevõtete suuremate kuluartiklite osakaal kogukulust, %	90
Lisa 11. Valimi ettevõtete likviidsus-, rentaablus- ja kapitali struktuuri suhtarvud	91
SUMMARY	93

SISSEJUHATUS

Eesti kuulub nende riikide hulka, kus veevarusid on piisavalt ja vee nappus meid otseselt ei ähvarda. Enamiku eestlaste jaoks on loomulik, et kraanist voolab puhas joogikõlbulik vesi, mida on siiani saanud tarbida mõõduka tasu eest. Sellele, kui palju kvaliteetse joogivee tootmiseks ja tarbijani juhtimiseks ning reovee kokku kogumiseks ja käitlemiseks tegelikult raha kulub ja kas elanikelt veeteenuse eest küsitav tasu on õiglane, enamasti keegi ei mõtle. Kui mõni suurem vee-ettevõtte veeteenuse hinda tõstab ja sellest ajakirjanduses peamiselt negatiivses valguses kirjutatakse, siis tundub, et vee eest tuleb maksta pigem liiga palju.

Kuna Eesti sai Nõukogude Liidust pärandina kaasa amortiseerunud veetaristu, suured veekaod ning Euroopa Liidu nõuetele mittevastava joogi- ja heitvee, on vee-ettevõtted pidanud veemajanduse ajakohastamiseks tegema suuri investeeringuid. Veetaristu rekonstrueerimise ja ehitamisesse on Eestis alates 2000. aastast investeeritud ligi miljard eurot, sellest *ca* 860 mln eurot saadi tagastamatu abina EL-i fondidest ning Eesti ressursi- ja saastetasudest makstavatest toetustest. Ülejäänud osa moodustas kohalike omavalitsuste ja/või vee-ettevõtete omafinantseering (sh laenud). Olemasolevate süsteemide käitamiseks ega seadmete asendamiseks EL raha ei anna, see tuleb saada teenuse eest makstavast tasust.

Kuigi EL veepoliitika raamdirektiiv näeb ette, et veeteenuse eest saadud tasu peaks katma kõik teenusega seotud kulud, ei ole see nii ei Eestis ega teistes liikmesriikides. Kuna vesi on eluks hädavajalik kaup, siis peab teenus olema kättesaadav kõigile, ka väiksema sissetulekuga inimestele. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon on soovitanud, et veeteenuse eest makstav tasu ei tohiks ületada 3–5% leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust, Eestis on kehtestatud piirmäär 4%. Et veeteenus oleks kõigile kättesaadav, reguleeritakse hinda majanduslike meetmete asemel sageli poliitiliste kokkulepetega.

Nii Eesti Vee-ettevõtete Liidu kui Riigikontrolli hinnangul ei taga Eestis praegu kehtiv hinnaregulatsioon veeteenuse pakkumise jätkusuutlikkust. Et hoida hind madal, ei arvestata näiteks tagastamatu abi saamiseks võetud kohustuste tulevikus tagasimaksmise vajadusega ja

hinda ei lülitata ka toetuste eest soetatud põhivara kulumit. See aga takistab vee-ettevõtetele rahaliste kohustuste täitmist, samuti ei ole neil piisavalt vahendeid veepuhastite ja taristute renoveerimiseks. Jätkusuutliku teenuse pakkumiseks tulevikus peaks vee hind olema praegu kõrgem.

Autor kirjutas lõputöö eesmärgiga välja selgitada, kuidas on veeteenuse hind mõjutanud olmevee tarbimist ja praegune hinnapoliitika vee-ettevõtete majanduslikku jätkusuutlikkust. Hinnatõusu uurimisel vaadati ajavahemikku 1996–2013 ja hinnatõusu põhjuste uurimisel 2000–2013. Hinnatõusu analüüsimisel kasutati pikemat ajavahemikku, sest Vee-ettevõtete Liidu liikmete kohta saadi veeteenuse hinnad alates 1996. aastast ning veeteenuse hind muutus oluliselt 1990ndatel aastatel. Hinnatõusu põhjuste ja ettevõtete jätkusuutlikkuse uurimisel valiti 4 aastat lühem periood, kuna 1996.–1999. a kohta ettevõtete majandusnäitajate andmed puudusid. Uuritava perioodi lõpuaastaks valiti 2013, sest töö kirjutamise ajal 2014. a kohta hinnainfo puudus.

Hinnatõusu peamisi põhjuseid uuriti nelja vee-ettevõtte näitel. Valik tehti nende 19 Eesti Vee-ettevõtete Liidu liikme seast, kelle kohta oli olemas hinnainfo 1996.–2013. a kohta. Valimi moodustamisel piirduiti nelja ettevõttega, sest suurema valimi majandusnäitajate analüüsimine oleks kujunenud liiga töö- ja ajamahukaks. Valiti Eesti eri piirkondades asuvad firmad, valikul lähtuti veeteenuse hinnast ja hinnatõusust. Valimisse jäid: AS Kuressaare Veevärk (vee hind oli kõige kõrgem 2013. a), AS Rakvere Vesi (hind oli kõige madalam 2013. a), AS Paide Vesi (hind oli kõige kõrgem 1996. a) ja AS Keila Vesi (hinnatõus oli 1996–2013 keskmine). AS Paide Vesi ja AS Rakvere Vesi veeteenuse hind tõusis 1996–2013 ka kõige vähem.

Lõputöö teema valimisel oli määrav selle päevakajalisus, samuti autori taust – autor on lõpetanud TTÜ ehitusteaduskonna veevarustuse ja kanalisatsiooni eriala.

Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor viis ülesannet.

1. Uurida kui palju muutus vee tarbimine ja tõusis veeteenuse hind nii Eestis keskmisena kui maakondade lõikes.
2. Leida seosed olmevee tarbimise, veeteenuse hinna ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku vahel nii Eestis keskmisena kui maakondade lõikes.
3. Leida, kui suur oli veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme keskmisest sissetulekust ja arvutada lubatud kõrgeim veeteenuse hind maakondades 2013. aastal,

läheldes nõudest, et teenuse eest makstav tasu ei tohi ületada 4% leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust.

4. Uurida hinnatõusu põhjusi nelja vee-ettevõtte näitel, analüüsides ettevõtete majandusnäitajaid (kulude, tulude, bilansimahtude, laenukoormuse, saadud toetuste muutumist).
5. Uurida nelja vee-ettevõtte tegevuse jätkusuutlikkust, analüüsides nende rentaablust ja võimet täita oma võlakohustusi.

Lõputöö on jaotatud kolme ossa. Esimeses, töösse sissejuhatavas osas tutvustatakse viimase paarikümne aasta jooksul Eesti veemajanduses tehtud muudatusi ja praeguseid toimimise põhimõtteid ning antakse ülevaade veemajanduse korrastamiseks tehtud investeeringutest, samuti sellest, millistest allikatest investeeringuteks raha on saadud. Tutvustatakse veeteenuse hinna arvutuspõhimõtteid reguleerivaid õigusakte ja Konkurentsiameti veeteenuse hinna arvutamise juhendit ning vaadatakse hinnametoodika kitsaskohti nii Eestis kui Euroopa Liidus.

Teises osas analüüsitakse olmevee tarbimise, veeteenuse hinna ja veeteenuse eest makstava tasu osakaalu muutumist leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust 1996.–2013. a nii Eestis keskmisena kui maakondades eraldi ning käsitletakse tarbimise muutumise põhjuseid. Samuti käsitletakse veeteenuse hinna ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku vahelisi seoseid, mille uurimiseks kasutati korrelatsioonanalüüsi.

Kolmandas osas analüüsitakse nelja vee-ettevõtte näitel peamiste veeteenuse hinda mõjutavate tegurite (müügitulu, tegevuskulud, investeeringud ja põhivara soetamine) muutumist ja vee-ettevõtete rentaablust ning võimet täita oma võlakohustusi.

Töö teoreetilises osas tugineti nii erialastes teemakohastes artiklites kui projekteerimisfirmade aruannetes esitatud teabele, Eesti Vee-ettevõtete Liidu kodulehel avaldatud materjalidele ning veepoliitikat reguleerivatele õigusaktidele. Andmed praktilises osas läbiviidud analüüsi jaoks saadi Eesti Vee-ettevõtete Liidust ja töös käsitletud firmade majandusaasta aruannetest.

Autor tänab Vahur Tarkmeest Eesti Vee-ettevõtete Liidust, Andres Piirsalu ja Vahur Värki OÜ-st Entec Eesti, Lauri Aasalot firmast FCG International Oy abi ja toetuse eest andmete kogumisel ning Silver Toompalu, kelle juhendamisel töö valmis.

MÕISTED

Alamvesikond – vesikonna piires asuv veemajanduse korraldamise alamüksus. (VeeS § 2)

Heitvesi – suublasse juhitud kasutusel olnud vesi. (VeeS § 2)

Inimekvivalent – ühe inimese põhjustatud keskmise ööpäevase tingliku veereostuskoormuse ühik. Biokeemilise hapnikutarbe (BHT₇) kaudu väljendatud inimekvivalenti väärtus on 60 grammi hapnikku ööpäevas. (VeeS § 2)

Kaalutud keskmine kapitali hind (WACC) – kapitali struktuuri (oma- ja võõrvahendite vahetegurid kogukapitalis) ning võla- ja omakapitali hinna alusel leitav kogukapitali hind. (Veeteenuse...2010, lk 4)

Kapitalikulu – müüdava veeteenuse hinda lülitatav kulu, mis on seotud põhivara soetamisega. (Veeteenuse...2010, lk 4)

Kanaliseerimine – ehitiste või seadmete süsteem heitvee ja reovee kogumiseks või suublasse juhtimiseks. (VeeS § 2)

Keskkonnatasu – keskkonna kasutusõiguse hind. Keskkonnatasud jagunevad loodusvara kasutusõiguse tasuks (nt vee erikasutustasu) ja saastetasuks. (KeTS § 3).

Olmevesi ehk joogivesi – vesi, algkujul või pärast töötlemist, mis on mõeldud joomiseks, keetmiseks, toiduvalmistamiseks või muuks olmeotstarbeks, olenemata päritolust ning sellest, kas see toimetatakse kätte jaotusvõrgu kaudu, paagiga, pudelites või mahutites. (VeeS § 2)

Põhjendatud tulukus – ärikasum, mis leitakse reguleeritava vara väärtuse ja põhjendatud tulunormi korrutisena. (Veeteenuse...2010, lk 4)

Põhjendatud tulunorm – reguleeritava vara tootlus, mis ei ületa ettevõtja kaalutud keskmist kapitali hinda (WACC). (Veeteenuse...2010, lk 4)

Regulatsiooniperiood – 12-kuuline periood, mille kulud ja põhjendatud tulukus on aluseks hindade arvutamisel. (Veeteenuse...2010, lk 5)

Reguleeritav vara – reguleeritavas tegevuses kasutatav põhivara ja käibekapital. (Veeteenuse...2010, lk 5)

Reostus – ainete, energia, radioaktiivse kiirguse, elektri- ja magnetvälja, müra, infra- ja ultraheli otsene või kaudne õhku, vette või pinnasesse juhtimine või sattumine inimtegevuse tagajärjel sellisel määral, et sellel on või võib olla kahjulik mõju, näiteks kahju inimese tervisele,

elusressurssidele, mereandidele, merendusalasale tegevusele ja merenduslaste teenuste kasutamisele. (VeeS § 2)

Reoveekogumisala – ala, kus on piisavalt elanikke või majandustegevust reovee ühiskanaliseerimise kaudu reoveepuhastisse kogumiseks või heitvee suublasse juhtimiseks. (VeeS § 2)

Reoveekogumisala reostuskoormus – kogu reoveekogumisalal tekkiv aastaajast sõltuv suurim reostuskoormus inimekvivalentides, mille arvutamisel võetakse arvesse püsielanikud, turistid, tööstus- ja muud ettevõtted, kelle tekitatud reovesi juhitakse ühiskanaliseerimise, ning ka see reoveehulk, mis ühiskanaliseerimisele ei jõua. Selle reostuskoormuse hulka ei arvata tööstusreovett, mida käideldakse ettevõtte oma puhastis ning mis juhitakse puhastist otse suublasse. (VeeS § 2)

Reoveepuhasti reostuskoormus – aasta kestel reoveepuhastisse jõudev suurim nädala keskmine reoainehulk inimekvivalentides. (VeeS § 2)

Reovee puhastamine – reoveest reoainete eemaldamine mehhaaniliselt (1. astme puhastus), bioloogiliselt (2. astme puhastus – bakterite toime) või bioloogilis-keemiliselt (3. astme puhastus ehk nn süvapuhastus – nii bakterite kui ka keemiliste ainete toime). (Riigi toetusel...2013, lk 7)

Reostusnäitaja – mõõdetav saasteaine või muu näitaja, mis iseloomustab vee saastatust. (Riigi toetusel...2013, lk 7)

Reovesi – üle kahjutuspiiri rikutud ja enne suublasse juhtimist puhastamist vajav vesi. (VeeS § 2)

Tegevuskulud – hinda lülitatavad põhjendatud kulud, mis ei sisalda kapitalikulu ja finantskulu. (Veeteenuse...2010, lk 5)

Struktuuritoetus – riigi poolt antav rahaline abi, mida antakse EL Nõukogu määruse 1260/1999/EÜ artikli 2 lõikes 1 nimetatud struktuurifondide või Ühtekuuluvusfondi vahenditest või Eesti riigi poolt sihtotstarbeliselt struktuuritoetuseks eraldatud vahenditest. (STS § 2)

Veetaristu – elanikkonnale joogivee pakkumiseks ning reovee kogumiseks ja puhastamiseks vajalikud torustikud, seadmed ja ehitised. (Riigi toetusel...2013, lk 7)

Veeteenused – pinna- või põhjavee võtmine, paisutamine, tagavaraks kogumine, töötlemine ja jaotamine ning reovee kogumine kanalisatsiooni ja puhastamine ning heitvee suublasse juhtimine. (VeeS § 2)

Vesikond ehk valgalapiirkond – maa- ja mereala, mis koosneb ühest või mitmest kõrvutiasetsevast valgalast koos põhjavee ja rannikuveega, moodustades ühes ringpiiris ühe terviku, ning mis on veemajanduse korraldamise põhiüksus. (VeeS § 2)

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem, mille kaudu toimub kinnistute veega varustamine või reovee ärajuhtimine ning mis on vee-ettevõtja hallatav või teenindab vähemalt 50 elanikku. (ÜVVKS § 2)

1. VEETEENUSE HINNA KUJUNEMINE

1.1. Eesti veemajandussektori ülevaade ja investeeringud aastatel 2000–2020

Kuni liitumiseni Euroopa Liiduga korraldati Eestis veemajandust maakonnapõhiselt, astumisega EL liikmeks tuli see aga viia vastavusse EL direktiivide nõutega. Euroopa Liidus reguleerib veemajandust mitu direktiivi, ühtse tegevusraamistiku liikmesriikide jaoks kehtestab 2000. a vastu võetud valgalade põhimõttele tuginev EL veepoliitika raamdirektiiv (2000/60/EÜ), mille eesmärk on kindlustada elanike kvaliteetse joogiveega varustamine ning põhja- ja pinnaveekogude hea seisund 2015. aastaks. Eesmärgi täitmiseks kehtestati raamdirektiiviga tööprogramm ja ajakava, mille alusel pidid liikmesriigid moodustama veemajanduse korraldamiseks vesikonnad ning koostama 2009. aastaks iga vesikonna jaoks veemajanduskava (Komisjoni aruanne...2012, lk 3).

Eesti jagati Vabariigi Valitsuse 2010. a määruse nr 132 „Vesikondade ja alamvesikondade määramine” alusel kolmeks vesikonnaks ning vesikonnad omakorda kaheksaks alamvesikonnaks. Peamine veemajandust reguleeriv õigusakt Eestis on veeseadus, mis näeb ette iga alamvesikonna ja vesikonna jaoks veemajanduskava koostamise. Veemajanduskavadest lähtudes koostatakse kohalike omavalitsuste (KOV) jaoks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavad. Viimastest peavad oma tegevuses juhinduma veeteenuseid pakkuvad ettevõtted. Need kavad on aluseks ka veemajandusse investeerimisel. (VeeS § 3¹⁷)

1990ndate alguses munitsipaliseeriti suuremate linnade ja muude asulate veevarustuse ja kanalisatsiooniga tegelnud riigiettevõtte Eesti Vesi ning moodustati iseseisvad vee-ettevõtted (Lenk 1996b, lk 7). Veeteenust pakkuvaid ettevõtteid oli 2012. a Eestis 1105, neist suurem osa kuulus KOV-dele (Riigi toetusel...2013, lk 13–14). Vee-ettevõtted peavad kliente varustama nõuetele vastava joogiveega ja kokku kogutava reovee nõuetekohaselt puhastama.

Joogivee kvaliteedi nõuded tulenevad EL joogivee direktiivist (98/83/EÜ). Eesti pidi täitma joogivee direktiivi nõudeid üle 2000 elanikuga asulates 31. detsembriks 2008 ning väiksemates asulates 31. detsembriks 2013 (Asulareovee...2006, lk 2).

Reoveepuhastuse nõuded tulenevad EL asulareovee puhastamise direktiivist (91/271/EÜ) ja Läänemere keskkonnakaitse konventsioonist. Kuna nõuete täitmine ja kontrollimine toimub reoveekogumisalade põhiselt, siis tuli Eestis moodustada reoveekogumisalad ja määrata nende reostuskoormus. Viimase hindamisel lähtutakse kogumisalal elavate inimeste arvust ja seal tegutsevatest ettevõtetest ning asutustest. Reostuskoormust väljendatakse inimekvivalentides. Reoveekogumisalad jagunevad suurteks (reostuskoormus üle 2000 inimekvivalendi) ja väikesteks (reostuskoormus alla 2000 inimekvivalendi). Üle 2000 inimekvivalendiga reoveekogumisaladel tuleb rajada nõuetekohane ühiskanalisatsioon ja tagada reovee nõuetekohane puhastamine, väiksematel reoveekogumisalade nõuded ei kehti, kuid seal tuleb tagada olemasoleva reoveesüsteemi toimimine. Kuna Eesti territoorium paikneb reostustundlikul Läänemere valgalal, siis üle 10 000 inimekvivalendiga reoveepuhastite puhul tuleb reovee puhastamisel lähtuda nii asulareovee puhastamise direktiivi nõuetest kui Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni (*HELCOM*) soovitudest. Asulareovee puhastamise direktiivi nõuded pidid Eestis olema täidetud 2010. aasta lõpuks. (Asulareovee...2012, lk 4–5)

Eesti sai Nõukogude Liidust pärandina kaasa amortiseerunud veetaristu ja suured veekaod ning meie joogi- ega reovesi ei vastanud EL nõuetele. Et tarbijani jõudev joogivesi ja loodusesse juhitud heitvesi vastaksid nõuetele, tuli veemajandust korrastada. Seda tehti eelkõige välisabi toel. Selleks kasutati Soome, Rootsi, Taani, Norra riigi ja Euroopa Liidu toetusi ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (*EBRD – European Bank for Reconstruction and Development*), Euroopa Investeerimispanka (*EIB – European Investment Bank*), Põhjamaade Investeerimispanka (*NIB – Nordic Investment Bank*), Põhjamaade Keskkonnainvesteeringute Korporatsiooni (*NEFCO – Nordic Environment Finance Corporation*) ja Maailmapanga laene. 2000. aastal hakati infrastruktuuriprojekte rahastama Euroopa Liidu ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahendi (*ISPA – Instrument for Structural Policy for Pre-Accession*) abirahadest. Pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga on toetust saanud EL Ühtekuuluvusfondist (ÜF). Väiksemate projektide tarvis sai 1994.–2000. a raha taotleda Keskkonnafondist ja 2000. a saadik Keskkonnainvesteeringute Keskusest (KIK). (Reoveekäitluse arendamine...2007, lk 10)

Alates 2000. aastast on Eestis veemajanduse korrastamiseks investeeritud ligi miljard eurot, sellest ca 860 mln eurot on saadud EL-ist, ülejäänud on olnud kohalike omavalitsuste ja/või vee-ettevõtete omafinantseeringud (sh laenud) (Riigi toetusel...2013, lk 17). Esimesed suuremad veemajanduse korrastamise projektid olid 1995.–2000. a läbi viidud 13 linna ja sellele 2000.–2005. a järgnenud 17 linna veemajandusprogramm (Reoveekäitluse arendamine...2007, lk 10). Aastail 2000–2013 olid veetaristu korrastamise kolm peamist toetusprogrammi väikeste omavalitsuste investeerimisprogramm (*Small Municipalities Investment Program SMIP*, 35 mln eurot), ISPA/ÜF programm (239 mln eurot, 2000–2006. a) ja ÜF programm (466 mln eurot, 2007–2013. a) (Riigi toetusel...2013, lk 17).

Euroopa Liit toetas 2000.–2013. a ÜF-ist rahastatavaid projekte kuni 85% ulatuses nende eeldatavast kogumaksumusest. Ülejäänud osa projekti maksumusest pidid katma toetust saavad omavalitsused ja riik KIK-i eelarvest. Rahastatava projekti kogumaksumus ei tohtinud 2004.–2006. a olla väiksem kui 10 mln eurot, 2007.–2013. a kohustuslik alampiir puudus. ÜF-i projektis ettenähtud omafinantseeringu katsid vee-ettevõtted enamasti rahaga, mis saadi ettevõtte aktsiate müügist omavalitsustele. Paljud omavalitsused võtsid aktsiate ostmiseks laenu. Osa vee-ettevõtteid (näiteks Haapsalu, Kuressaare, Võru) võtsid ise laenu, sest enamik nende aktsiatest juba kuulus kohalikele omavalitsustele. (Reoveekäitluse arendamine...2007, lk 12)

Riik ja kohalikud omavalitsused on veetaristusse investeerinud esialgu kavandatust märksa rohkem raha. Näiteks EL-i rahastamisperioodil 2007–2013 planeeriti veetaristu arendamiseks 409 mln eurot, tegelikult eraldati investeeringuteks 466 mln eurot. Suurema rahakulu põhjustas nii investeerimisvajaduste täpsustumine projektide taotlemise etapis kui ehitusbuumi aegne kiire hinnatõus (Riigi toetusel...2013, lk 18–19). Kuigi raha on kulunud plaanitust rohkem, ei vastanud Keskkonnaministeeriumi andmetel 2009. a lõpus (asulareovee direktiivi rakendamise tähtaeg Eestis) ligi 55% üle 10 000 inimekvivalendiga ja 2010. a lõpus ligi 25% 2000–10 000 inimekvivalendiga reoveekogumisaladest asulareovee direktiivis sätestatud nõetele (Asulareovee...2012, lk 12–13). Riigikontrolli hinnangul ei vastanud 2013. aastal asulareovee direktiivi nõuetele rohkem kui pooled üle 2000 inimekvivalendiga reoveekogumisaladest (Riigi toetusel...2013, lk 25). Seetõttu oli 2014. a seisuga reoveepuhastusse vaja veel täiendavalt investeerida ca 330 mln eurot, sellest summast pool suurtel ja pool väikestel reoveekogumisaladel. Kuna EL struktuurifondide perioodil 2014–2020 on planeeritud raha ainult

suurtele reoveekogumisaladele, siis tuleb väikeste reoveekogumisalade investeeringute tarvis leida raha Eesti riigi vahenditest (KIK-ilt, kohalikelt omavalitsustelt, vee-ettevõtelt).

Paraku ei saa kõiki veemajandusse tehtud investeeringuid lugeda põhjendatuks. Riigikontrolli hinnangul on ligi viiendik suuri reoveekogumisasid loodud eelkõige selleks, et saada toetust joogi- ja reoveesüsteemide korrastamiseks. Seega on neil aladel reostuskoormus üle hinnatud. Tegelik reostuskoormus jääb neil aladel alla 2000 inimekvivalendi. Kuna väikestel reoveekogumisaladel kehtivad leebemad reovee kokku kogumise ja puhastamise nõuded, siis rangemate nõuete täitmiseks tehtud kulutusi oleks saanud vältida (Riigi toetusel...2013, lk 4). Lisaks ei tööta enam kui pooltel juhtudel uued, väikestele reoveekogumisaladele ehitatud väikepuhastid nõuetekohaselt. Põhjuseks on projekteerimisvead, liialt keerulised või ebaõnnestunud tehnilised lahendused ning oskamatus puhasteid hooldada (Loigu, Sock, Kuusik 2006, lk 9).

Autori hinnangul on selline olukord osaliselt tingitud ka sellest, et väikestes valdades ei ole alati tööl pädevaid inimesi, kes oskaksid hinnata tehnoloogilise lahenduse sobivust ning valitud puhastustehnoloogiaga kaasnevate hooldustööde keerukust. Ka ei pruugi Eesti oludesse sobida esmapilgul odav ja lihtsana tunduv lahendus, mis mõnes soojema kliimaga Kesk-Euroopa riigis hästi töötab. Nii näiteks ei õigustanud ennast 2003. a Vohnjasse rajatud, meedias palju kajastamist leidnud keskkonnasõbralik reoveepuhasti (biotiigid ja energiavõsa), mis on tänaseks maha jäetud ja mille asemele on ehitatud uus. Mõttetult suured, aga ka halvad investeeringud maksavad lõppkokkuvõttes veeteenuse hinna kaudu kinni veetarbijad. Mida väiksem on veetarbijate arv ja vee-ettevõtte müügiimaht, seda enam halb investeering tarbijaid mõjutab.

1.2. Veeteenuse hinna arvutuspõhimõtteid reguleerivad õigusaktid ja juhendid Eestis

EL veepoliitika raamdirektiiv (2000/60/EÜ) annab liikmesriikidele suunised ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooniteenuse (edaspidi veeteenuse) hinna kujundamiseks. Raamdirektiivis esitatud nõuded on üle võetud Eesti õiguskorda. Peale raamdirektiivi reguleerivad Eestis veeteenuse hinna kujundamist ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooni seadus (ÜVVKS), konkurentsiseadus (KonkS), monopolidele hinnapiirangu kehtestamise seadus ning majandus- ja

kommunikatsiooniministri määrus „Veeteenuse ajutise hinna kehtestamise kord ja tingimused”. Hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted koostab Konkurentsiamet.

Veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) artikkel 2 punkt 38 määratleb kodumajapidamistele, avalikele asutustele või ettevõtetele osutatava veeteenusena pinna- või põhjavee võtmise, vee paisutamise, tagavaraks kogumise, töötlemise ja jagamise ning reovee kogumise, puhastamise ja seejärel suublasse juhtimise. Artikli 9 kohaselt peab veeteenuse eest küsitav hind katma täiel määral teenuse osutamise kulud. Hinnas peavad sisalduma ka keskkonna- ja ressursikulud ehk järgida tuleb saastaja maksab põhimõtet.

ÜVVKS § 14 kohaselt võib veevarustuse, reo-, sademe- ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise teenuse eest võtta tasu võetud vee eest; reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest; sademe- ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise eest ning abonenttasu. Veeteenuse hind kujundatakse selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud põhjendatud tegevuskulude katmine, investeeringud olemasolevate ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamiseks, keskkonna-, kvaliteedi- ja ohutusnõuete täitmine ja põhjendatud tulukus vee-ettevõtja investeeritud kapitalilt ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni, sh sademeveekanaliseerimise arendamine arengukavade alusel.

Vee-ettevõtja peab hoidma raamatupidamises selget vahet põhi- ja lisategevusalade vahel, et tagada majandusarvestuse läbipaistvus (KonKS § 18 lg 1 punkt 2). Eraldi arvestust tuleb pidada veevarustuse, reovee ärajuhtimise ja puhastamise, sademe- ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise, liitumistasude ning eespool nimetatud tegevusaladega seotud lisateenuste ja ettevõtte muu tegevuse kohta. Kulude puhul tuleb eraldi välja tuua tagastamatu abiga soetatud varad (Monopolidele § 7²). Juhul kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamiseks on saadud toetust riiklikest või Euroopa Liidu vahenditest, tuleb lähtuda ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kooskõlastamisel tagastamatu abi saamiseks võetud kohustustest (Monopolidele § 14 lg 10).

Veeteenuse hind koosneb vee ja kanalisatsiooni eest makstavast tasust ja abonenttasust. Viimane ei sõltu sellest, kui palju vett tarbitakse. Abonenttasudega kaetakse osa vee-ettevõtete kuludest, muuhulgas ka näiteks veemõõturite paigaldamis- ja hoolduskulud.

Veeteenuse hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted koostab ja avalikustab oma veebilehel Konkurentsiamet (KA). Vee-ettevõtja kelle tegevuspiirkond asub üle 2000 inimekvivalendiga reoveekogumisalal peab enne veeteenuse hinna kehtestamist esitama veeteenuse hinna ettepaneku (*hinnataotluse*) kooskõlastamiseks KA-le. Kui reostuskoormus jääb alla 2000 inimekvivalendi tuleb hinnataotlus kooskõlastada valla- või linnavalitsusega. Hind tuleb KA-ga kooskõlastada ka juhul, kui vee-ettevõtte soovib kehtestada oma tegevuspiirkonnas ühtse hinna nii alla kui üle 2000 inimekvivalendiga reoveekogumisaladel. (ÜVVKS § 14²)

KA menetleb veeteenuse hinna taotlusi alates 2010. aasta novembrist lähtudes juhendist „Veeteenuse hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted“. KA analüüsib hindade kooskõlastamise käigus ettevõtja esitatud ning veeteenuse hinna kujunemise aluseks oleva müügitulu dünaamikat (sh eelmiste perioodide müügitulusid, majandusprognoose, pikaajalises arengukavas prognoositavat veetarbimist) ning tarbijate arvu dünaamikat ja prognoosi. Kulude puhul analüüsib KA kulude dünaamikat ning võrdleb seda tarbijahinnaindeksi dünaamikaga, analüüsib kulude põhjendatust ning võrdleb vee-ettevõtja tegevuskulusid ja nende põhjal arvutatud statistilisi näitajaid teiste vee-ettevõtjate näitajatega. (Veeteenuse...2010, lk 6–7)

KA juhendi kohaselt lülitatakse veeteenuse hinda tegevuskulud, kapitalikulu ja põhjendatud tulukus. Vee-ettevõtte lubatud müügitulu arvutatakse valemiga:

$$T_{lub} = TK + A + PT \quad (1)$$

kus T_{lub} – lubatud müügitulu,

TK – tegevuskulud,

A – kapitalikulu,

PT – põhjendatud tulukus (Veeteenuse...2010, lk 14).

Tegevuskulud jagab KA kontrollitavateks ja mittekontrollitavateks. Kontrollitavaid kulusid (näiteks veekaod, tööjõukulu) saab ettevõtja mõjutada oma tõhusama majandustegevuse kaudu, mittekontrollitavad (näiteks teisele vee-ettevõtjale makstavad tasud veeteenuse eest, seaduses sätestatud keskkonnatasude määrad) ei sõltu ettevõtjast. Mittekontrollitavad kulud lülitatakse veeteenuse hinda täielikult. Hinda ei lülitata ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu, sponsorlust, kingitusi ja annetusi, põhitegevusega mitteseotud kulusid, seaduse alusel vee-ettevõtjale määratud trahve ja viiviseid, finantskulu, vee-ettevõtja tulumaksukulu (näiteks dividendide

tulumaksu kulu) ja teisi ettevõtte majandusanalüüsi käigus mittepõhjendatuks osutunud kulusid. (Veeteenuse...2010, lk 6–7)

Kapitalikulu (põhivara soetamise kulu) veeteenuse hinda lülitamise eesmärk on põhivara soetamiseks tehtud kulutuste tagasiteenimine veeteenuse hinna kaudu põhivara kasuliku eluea jooksul. See võimaldab koguda raha tulevasteks investeeringuteks. Kapitalikulu arvestatakse reguleeritavalt varalt. Viimase hulka ei arvestata põhivara, mida põhitegevuses ei kasutata, pikaajalisi finantsinvesteeringuid, immateriaalset põhivara (välja arvatud arvutitarkvara ja programmide litsentsid ning teistele vee-ettevõtjale tasutud liitumistasud), tagastamatu abi toel (sh sihtfinantseerimise teel) soetatud põhivara, tarbijate makstud liitumistasude eest soetatud põhivara ja mittepõhjendatud investeeringuid.

Reguleeritav vara (RV) arvutatakse valemiga:

$$RV = RVr + KK \quad (2)$$

kus RVr – reguleeritava põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi lõpus,
 KK – käibekapital (arvestuse aluseks võetakse 5% regulatsiooniperioodi lubatud müügitulust) (Veeteenuse...2010, lk 8).

Põhjendatud tulukuse määramise eesmärk on tagada, et tasu, mida tarbija maksab veeteenuse eest võimaldaks katta vee-ettevõtte kõik kulud (Ühisveevärgi...2014, lk 7). Põhjendatud tulukus leitakse põhjendatud tulunormi (mis võrdub kaalutud kapitali keskmise hinnaga) ja reguleeritava vara korrutisena:

$$PT = r_p \times RV \quad (3)$$

kus PT – põhjendatud tulukus,
 r_p – põhjendatud tulunorm (kaalutud keskmine kapitali hind WACC),
 RV – reguleeritav vara.

WACC arvutamisel lähtutakse kapitali struktuurist, millest 50% on võla- ja 50% omakapital. Võlakapitali hinna määramisel võetakse aluseks pikema perioodilise rahaturu intressimäär (Saksamaa 10-aastase võlakirja viimase 5 aasta keskmine intressimäär), riigiriskipreemia ja ettevõtjariski preemia (Ühisveevärgi...2014, lk 12).

Omakapitali hind arvutatakse finantsvarade hindamise mudeli (*CAPM – Capital Assets Pricing Model*) abil:

$$k_e = R_f + R_c + \beta + R_m \quad (4)$$

Kus k_e – omakapitali hind,
 R_f – riskivaba tulumäär,
 R_c – riigiriski preemia,
 β – beetakordaja,
 R_m – tururiski preemia.

Beetakordaja suurus leitakse teiste Euroopa ja/või USA reguleeritavate ettevõtjate vastava näitaja alusel. Tururiski preemia leitakse teiste Euroopa ja/või USA reguleeritavate ettevõtjate pikaajalise tururiski preemia alusel. (Veeteenuse...2010, lk 13)

Vastava veeteenuse lubatud müügitulu alusel leitakse veeteenuse hinnad (joogivee ja reovee kohta leitakse hind eraldi)

$$hind_n = \frac{T_{lubn}}{m_n} \quad (5)$$

Kus $hind_n$ – vastava veeteenuse hind regulatsiooniperioodil,
 T_{lubn} – vastava teenuse lubatud müügitulu regulatsiooniperioodil,
 m_n – vastava ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooniteenuse müügimaht regulatsiooniperioodil. (Veeteenuse...2010, lk 15)

Seega hinna arvutamisel lähtutakse lubatud müügitulust, mis omakorda sõltub põhivara soetamise kulust, mille hulka ei lubata arvata sihtfinantseerimise teel soetatud põhivara, ja müügimahust regulatsiooniperioodil. Mida rohkem on põhivara toetuste abil soetatud, seda madalamaks kujuneb veeteenuse hind ning seda vähem on vee-ettevõttel võimalik tulevaste investeeringute tarvis raha koguda. Teisest küljest, mida suurem on prognoositud regulatsiooniperioodi müügimaht, seda madalamaks kujuneb veeteenuse hind.

1.3. Praeguse hinnakujunduse kitsaskohad

Euroopa Liidu Veepoliitika Raamdirektiivi art 9 kohaselt peab vee kasutamine olema nii majanduslikult kui keskkonnanahoiu seisukohast jätkusuutlik ning veeteenuse hind peab katma kõik selle osutamisega seotud kulud. Jätkusuutlikkus on ka rahastajate üks nõue, sest suuremahulised investeeringud ei täida oma eesmärki, kui taristuid ei suudeta üleval pidada ja hooldada. Eestis peavad kõik rajatavad torustikud ja puhastid kestma vähemalt 30 aastat (Asulareovee...2012, lk 18). Keskkonnaministri 1. juuli 2009. a määruse nr 34 Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ § 11 lg 2 kohaselt peab struktuuri-toetuse taotleja oma majanduslikku jätkusuutlikkust kirjalikult tõendama. Selleks peab taotleja koostama määruses esitatud juhendi kohaselt tehtud majandus- ja finantsanalüüsi.

Nii EVEL-i kui riigikontrolli hinnangul ei taga Eestis praegu kehtiv mineviku andmete tuginev kulupõhine hinnaregulatsioon veeteenuse pakkumise jätkusuutlikkust 30 aasta perspektiivis. Kuna veeteenuse hinda ei lülitata kõiki kulusid (näiteks tagastamatu abina soetatud põhivara kulumit), siis ei piisa tariifidega teenitavast tulust seadmete renoveerimiseks ega uuendamiseks tulevikus. Nii EVEL kui riigikontroll on Konkurentsiameti hinnaarvutuse meetodika kitsaskohtadele ka tähelepanu juhtinud. (Riigi toetusel...2013, lk 41, Reoveekäitluse...2007, lk 44–45, Ühisveevärgi...2014, lk 5). EVEL leiab, et KA hinnaarvutuse meetodika on vastuolus nii ÜVVKS kui EL veepoliitika raamdirektiiviga, sest veeteenuse hinda ei tohi arvestada tagastamatu abi saamiseks võetud kohustusi (nii ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooniteenuse projektide omafinantseeringu katteks võetud laenude põhiosa tasumist kui intressikulu). KA lähtub hinnaarvutuses kasumiaruandes kajastatud baasaasta kulutustest ega arvesta seda, kas vee-ettevõtetel on olemas piisav rahaliste vahendite reserv bilansis kajastuvate tulevaste kohustuste täitmiseks. ÜVVKS § 14 lg 10 kohaselt tuleb aga juhul kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamiseks on saadud toetust riiklikest või EL vahenditest, lähtuda veeteenuse hinna kooskõlastamisel tagastamatu abi saamiseks võetud kohustustest. Vee-ettevõttel oleks võimalik laenude põhiosa tagasimaksmise kulud katta, kui tal oleks olemas rahaline reserv või kui ettevõtet toetaks KOV. Kuna enamik Eesti veettevõtteid tegutseb kahjumiga, on neil raske laenu põhiosa tagasi maksta, mis võib seada ohtu ettevõtte elujõulisuse. (Ühisveevärgi...2014, lk 8)

Ka Euroopa Komisjoni (EK) veelases märgukirjas nr 5 on öeldud, et veeteenuse hind peab katma vee tarnimise ja puhastamisega seotud tegevus- ja hoolduskulud, infrastruktuuri

investeeringud ning keskkonna- ja ressursikulud (Majanduslikud kaalutlused ...2008, lk 1). EK juhistes (EÜ määrus nr 1083/2006 art 53, 55, 56 ja Juhendmaterjal...2009, lk 8, 14) käsitletakse struktuuritoetuse saamist investeeringuna veetaristusse.

KA veeteenuse hinna arvutamise juhendi järgi leitav põhjendatud tulukus peaks võimaldama ettevõttel tagasi teenida tehtud investeeringud. Kuid põhjendatud tulukuse arvutamisel lähtutakse Eestis reguleeritavast varast, mis peab olema soetatud ettevõtte oma- või laenukapitaliga ja hinda lülitatakse ainult reguleeritavalt varalt arvestatud kulum. Kuna suurem osa investeeringutest (ca 85%) on Eestis tehtud sihtfinantseeringute toel, siis ei kogu vee-ettevõtted täna raha tulevikus vaja olevate investeeringute tarvis. Kogu kapitalikulumit arvestades tõuseks veeteenuse hind tõenäoliselt kaks (Riigi toetusel...2013 lk 40) kuni kolm korda (Ühisveevärgi...2014, lk 9)

Kuna enamiku Eesti vee-ettevõtete omanikud on kohalikud omavalitsused, siis on neil võimalik avaldavad vee-ettevõtetele poliitilist survet eesmärgiga hoida veeteenuse hinnad võimalikult madalal. Näiteks märkis riigikontroll oma 2007. a aruandes, et auditeerimise ajal olid omavalitsustes kehtinud veeteenuste hinnad oluliselt väiksemad, kui oli ÜF-i projektide finantsanalüüsides 2006. aastaks prognoositud. Selle põhjuseks oli omavalitsuste soov mitte tõsta teenuse hinda enne, kui enamik ehitustöid oli tehtud ja tarbijatele kvaliteetne vee- ja kanalisatsiooniteenus tagatud (Reoveekäitluse...2007, lk 44). Seda, et veeteenuse hind ei peaks olema mõjutatud poliitilistest otsustest, rõhutab ka *OECD* (Riigi toetusel...2013, lk 41)

Kuna tulevane lubatav tulu määratakse möödunud perioodi kulude põhjal, siis ei võeta lubatava tulu puhul arvesse vee-ettevõtte eeldatavaid kulude muutusi, näiteks EK uutest regulatsioonidest või Eesti õigusaktide muudatustest tulenevaid keskkonnatasusid. Kuna makstava keskkonnatasu suurus ei pruugi olla täpselt prognoositav, siis peab EVEL oluliseks, et nende kulude tasumiseks tuleks raha planeerimisel tugineda ettevaatavale hinnangule, mitte eelnenud perioodide kuludele (Ühisveevärgi...2014, lk 12).

Näiteks hakkasid 1. jaanuaril 2013 suublatesse juhitavaid heitveele kehtima ohtlike ainete osas senisest sadu kordi rangemad piirmäärad. Määrus „Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublatesse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed“ võeti vastu 29. novembril 2012. Selle määrusega vähendati tsingi ja vase piirmäärasid 400 korda, fluoriidi piirmäära 2000 korda. Joogiveele kehtivad nõuded tsingi, vase, kroomi ja fluoriidile sisalduse osas on praegu leebemad uue

määrusega heitveele kehtestatud. Näiteks fluoriidi võib olla joogivees kuni 1000 korda rohkem kui heitvees. Muudatus nõudis ettevõtelt vähemalt sadades kordades ja vähem kui kuu aja jooksul oma tehnoloogia parendamist. Kõik ettevõtted, kelle vee-erikasutusluba kaotas kehtivuse või vajab pikendamist pärast määruse jõustumist, pidid hakkama uusi norme järgima koheselt. Teistele anti lubade uuendamiseks aega 1. jaanuarini 2015. Nõuete mittetäitmise korral tuleb vee-ettevõttel tasuta saastetasu kõrgendatud määras. Näiteks suurenes AS-i Tallinna Vesi aastane saastetasu 1,3 mln euro võrra. 2015. aastaks prognoosis EVEL keskkonnatasude olulist suurenemist aktsiaseltsides Kuresaare Veevärk, Viljandi Veevärk, Narva Vesi, Sillamäe Veevärk, Tamsalu Vesi ja Pärnu Vesi ning Paldiski Linnahoolduse OÜ (EVEL taotlus...2014, lk 1 ja 5).

Kuna nimetatud määruses on osale ohtlikele ainetele kehtestatud piirmäärad, mida tehnoloogia puudumise tõttu ei ole võimalik saavutada ning silmas pidades asjaolu, et üheski EL riigis nii karne nõudeid kehtestatud ei ole, jääb määruse mõte autorile arusaamatuks. Kuna mõnede ainete osas kehtivad joogiveele leebemad nõuded kui heitveele, võib eeldada, et nimetatud määruse näol on tegemist seaduseandja näpuveega. Kindlasti on tegemist kiirustades vastu võetud õigusaktiga, mille puhul ei ole analüüsitud kehtestatud nõuete täitmise võimalikkust ega vee-ettevõtete kulusid, mis kaasnevad määruse täitmise või mittetäitmisega, samuti pole mõeldud tarbijatele, kes veeteenuse hinna tõusu lõppkokkuvõttes kinni peavad maksma.

1.4. Kulude katmise põhimõtte rakendamisest Euroopa Liidus

Kuigi EL veepoliitika raamdirektiiv näeb ette, et veeteenuse hind peab katma kõik teenuse osutamise seotud kulud, ei ole see nii ei Eestis ega teistes EL riikides. Selle üks põhjus on liikmesriikide veepoliitika raamdirektiivi artiklite 2 ja 9 erinev tõlgendamine ning arusaamine direktiivis kasutatud mõistetest.

Kuna saastaja maksab põhimõtte ei ole defineeritud EL õigusaktides, sõltub põhimõtte rakendamine selle lahtimõtestamisest. Näiteks võivad riigid erinevalt tõlgendada seda, kes on reostaja, kas reostaja peab maksma ainult nende meetmete eest, mida võeti, et saavutada veepoliitika raamdirektiivis eesmärgiks seatud veekogude hea seisund, või peab reostaja maksma reostuse ja keskkonnale tekitatud kahju eest ka pärast veekogude hea seisundi saavutamist. Ideaalis peaks iga reostaja maksma täpselt nende kulude eest, mis tulenevad tema veeteenuse

kasutamisest. Tegelikult ei ole see võimalik, sest enamik veeteenuse osutamisega seotud kulud on püsikulud (näiteks infrastruktuuri hoolduskulud). Peale selle ei ole kõigil tarbijatel veemõõtureid, mistõttu ei ole võimalik nende tarbitavaid veekoguseid ka täpselt mõõta. (Assessment...2013, lk 20)

Kui veetaristute käitus- ja hoolduskulud lülitatakse enamikus EL riikides veeteenuse hinda, siis investeeringute puhul see nii ei ole. Vaieldakse ka keskkonna- ja ressursitasude (loodusvarade kasutusõiguse tasude) veeteenuse hinda arvestamise meetodika üle. Enamikul juhtudel peetakse keskkonnakahju hüvitamiseks seda, kui võetakse tasu reovee puhastamise ja heitvee suublasse juhtimise ning veevõtu ja veekogude paisutamise eest. Euroopa Keskkonnaagentuur (*EEA, European Environment Agency*) on seisukohal, et enamasti on keskkonna- ja ressursitasud nii madalad, et need ei kata keskkonnale tekitatud kahju. Kõikide kulude katmist takistab ka huvirühmade ja veetarbijate vastuseis veeteenuse hinna tõstmisele. Teisest küljest on vesi eluks vajalik ja see peab olema kättesaadav kõigile, ka väiksema sissetulekuga elanikele. Seepärast jälgitakse kõikides liikmesriikides, et veeteenuse eest makstav tasu ei ületaks soovituslikku määra (EL-is kuni 5% leibkonnaliikme netosissetulekust). Osades liikmesriikides kompenseeritakse väiksema sissetulekuga elanikele hind osaliselt. Näiteks Hollandis on võimalik väikese sissetulekuga inimestel taotleda reoveemaksu vähendamist. (Assessment...2013, lk 9–13)

Kuid veeteenuse taskukohasuse hindamisel ei tohi alahinnata inimeste valmisolekut selle eest maksta. Kui teenust pakutakse liiga madala hinnaga, siis ei teeni vee-ettevõtte piisavalt raha, et vee- ja kanalisatsioonisüsteeme korras hoida ja neid vajaduse korral uuendada. Veeteenuse hinna kunstlikult madalal hoidmine ei võimalda ka veevõrku laiendada ega teenust hakata pakkuma neile, kes ei ole veel veevõrguga ühendatud. Üldjuhul on veeteenusega mitteühinenud inimeste näol tegemist just väiksema sissetulekuga elanikega, kes lõppkokkuvõttes kunstlikult madalal hoitud hindade tõttu kannatavad, mitte ei võida. (Managing...2009, lk 18)

Kuigi veeteenuse hind peaks ideaalis katma kõik kulud ja ühtlasi tagama vee-ettevõtetele raha investeeringute tarvis, on vee-ettevõtete kasumimarginaal üldjuhul väike, mis viitab sellele, et firmadel ei ole piisavalt rahalisi vahendeid tulevikus vaja olevate taristute uuendustööde tarvis ning nad ei tule toime ilma riiklike toetusteta. (Assessment...2013, lk 10)

Veeteenuse kulude katmiseks saab kasutada kolme finantsinstrumenti. Need on klientidelt teenuse eest saadav tasu, riigile laekunud maksud ja vee-ettevõtetele antavad toetused (näiteks

sihtfinantseerimine välisfondidest või riiklikud toetused veesüsteemide korrastamiseks). Sellist rahastamise mudelit nimetatakse 3T mudeliks (3T – *Tariffs, Taxes, Transfers*). 3T mudeli korral lähtutakse veeteenuse jätkusuutlikust kulude katmise põhimõttest (*sustainable cost recovery*). Täielik kulude katmise põhimõte (*full cost recovery*), nagu seda peetakse silmas veepoliitika raamdirektiivis, eeldab, et kõik veeteenusega seotud kulud kaetakse veeteenuse hinna kaudu ning vee-ettevõtte toetusi ei saa. Veeteenuse hinna kehtestamisel jätkusuutlikust kulude katmise põhimõttest lähtumist peetakse täna realistlikumaks ja praktilisemaks kui täieliku kulude katmise põhimõtte rakendamist. (Managing...2009, lk 17, 31–32)

Täielikus kulude katmise põhimõttes nähakse täna pigem pikaajalist eesmärki. Jätkusuutlik kulude katmise põhimõte annab veesektorile rahalise kindluse. See võtab sobival määral arvesse 3T põhimõtet, mis võimaldab katta jooksvad- ja kapitalikulud ning kindlustada katteallikad laenude tagasimaksmiseks, samuti võimaldab see investeerida riiklike toetuste abil ning pakkuda veeteenust kõigile tarbijaile (ka väikese sissetulekuga inimestele) taskukohase hinnaga. (Winpenny 2003, lk 28–29)

Nii veeteenuse hind kui kulude katmise tase on riigiti erinev. Kulude katmiseks kasutatakse rohkem toetusi vaesemates riikides. Eestis on kodumajapidamistele osutatava veeteenuse kulude katmise keskmine tase veevarustusteenuse puhul 33% ja kanalisatsiooniteenuse puhul 31%. Taset mõjutab sihtfinantseeringute suur osakaal (Veekasutuse...2014, lk 50).

Autori hinnangul ei ole täielik kulude katmise põhimõte ei Eestis ega teistes EL riikides realselt saavutatav. Täielikku kulude katmise põhimõtet on keeruline ellu viia kas või seetõttu, et keskkonnale tekitatud kahju on keeruline hinnata, mistõttu saastetasu ei pruugi kompenseerida tegelikult loodusele tekitatud kahju. Kuna liikmesriikide veevarud on erinevad, siis on igalühel ka õiglasest ressursitasust (loodusvara kasutusõiguse tasu) oma nägemus. Küll aga on reaalne 3T mudeli ehk jätkusuutliku kulude katmise põhimõtte rakendamine.

2. VEETEENUSE HINNA TÕUS JA SELLE MÕJU ELANIKE OLMEVEE TARBIMISELE AASTATEL 1996-2013

2.1. Metoodika

Lõputöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas on veeteenuse hind mõjutanud olmevee tarbimist ja praegune hinnapoliitika vee-ettevõtete majanduslikku jätkusuutlikkust. Hinnatõusu uurimisel vaadati ajavahemikku 1996–2013 ja hinnatõusu põhjuste analüüsimisel 2000–2013, sest varasemate aastate kohta ei saadud võrreldavaid majandustulemusi.

Andmed, millele tugineti, saadi EVEL-ist (2000.–2009. a, liidu liikmete veeteenuse hind ja majandusnäitajad), Statistikaameti (olmevee tarbimine, elanike arv, tarbijahinnaindeks, leibkonnaliikme keskmine netosissetulek maakondades) ja Keskkonnaagentuuri (veeteenuse keskmine hind Eestis 1996.–2013. a) koduleheküljelt, ajakirjas Keskkonnatehnika avaldatud artiklitest (EVEL liikmete veeteenuse hinnad 1996. ja 1998. a) ning ettevõtete majandusaasta aruannetest. Kuna andmed veeteenuse keskmiste hindade kohta maakondades puudusid, siis need arvutati, võttes aluseks EVEL-i liikmete veeteenuse hinnad. EVEL-i liikmed rühmitati maakondade kaupa ja arvutati veeteenuse keskmine hind maakonnas. Kuna AS Võru Vesi kohta andmed puudusid, jäi Võru maakond analüüsist välja.

Olmevee tarbimise, veeteenuse hinna ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku vaheliste seoste uurimiseks kasutati korrelatsioonanalüüsi. Seosed hinnati tugevaks, kui korrelatsioonikordaja absoluutväärtus oli suurem kui 0,8 ja nõrgaks, kui kordaja väärtus oli väiksem kui 0,3 ning seosed vahemikus 0,3 kuni 0,8 hinnati keskmiseks.

Veeteenuse hinnatõusu põhjuseid uuriti nelja vee-ettevõtte näitel. Valik tehti EVEL-i liikmete seast lähtudes veeteenuse hinnast aastail 1996–2013. Kuna aastate jooksul on EVEL-i liikmete arv muutunud (1996. aastal kuulus liitu 28 vee-ettevõtet, 2013. aastal oli neid 40), siis autoril puudus teave liidu kõigi tänaste liikmete 1996.–2013. a veeteenuse hindade ja müüdüd

veekoguste kohta. Töös vaadati ainult nende vee-ettevõtete hindu, kelle puhul olid need olemas 1996.–2013. a kohta. Selliseid ettevõtteid oli 19. Neist omakorda valiti välja 4, kelle kulude ja tulude muutumist vaadati täpsemalt. Valiti Eesti eri piirkondades asuvad firmad, lähtuti veeteenuse hinnast ja hinnatõusust. Valimi moodustamisel peeti samuti oluliseks, et firmade kohta oleksid olemas EVEL-ilt saadud 2000.–2013. a majandusnäitajad (ühtne majandusnäitajaid puudutav teave kõigi EVEL liikmete kohta kahjuks puudub). Valimisse jäid: AS Kuressaare Veevõrk (veeteenuse hind oli kõige kõrgem 2013. a), AS Rakvere Vesi (hind oli kõige madalam 2013. a), AS Paide Vesi (hind oli kõige kõrgem 1996. a) ja AS Keila Vesi (hinna tõus oli 1996–2013 keskmine). AS Paide Vesi ja AS Rakvere Vesi veeteenuse hind tõusis 1996–2013 ka kõige vähem.

Hinnatõusu peamiste põhjuste väljaselgitamiseks analüüsiti valitud nelja vee-ettevõtte bilansimahtude, müügitulu, põhitegevusega seotud kulude, käibe- ja põhivara, intressi kandvate kohustuste ja omakapitali muutumist 2000.–2013. a. Et anda hinnang vee-ettevõtete tegevuse jätkusuutlikkusele, analüüsiti nelja firma likviidsust ehk võimet täita oma võlakohustusi ja rentaablust. Selleks arvutati järgmised likviidsus-, rentaablus- ja kapitali struktuuri suhtarvud:

- 1) lühiajalise võlgnevuse kattekordaja (käibevarad / lühiajalised kohustused) (6)
- 2) maksevõime kordaja ((käibevarad – varud) / lühiajalised kohustused) (7)
- 3) likviidsuspuhver päevades ((keskmine likviidne vara – keskmised lühiajalised kohustused)*365 / korrigeeritud kasum) (8)
- 4) müügitulu ärirentaablus (ärikasum / müügitulu) (9)
- 5) müügitulu puhasrentaablus ehk tasuvuse marginaal (puhaskasum / müügitulu) (10)
- 6) vara puhasrentaablus (ROA) (puhaskasum / keskmine koguvara) (11)
- 7) omakapitali puhasrentaablus (ROE) (puhaskasum / keskmine omakapital) (12)

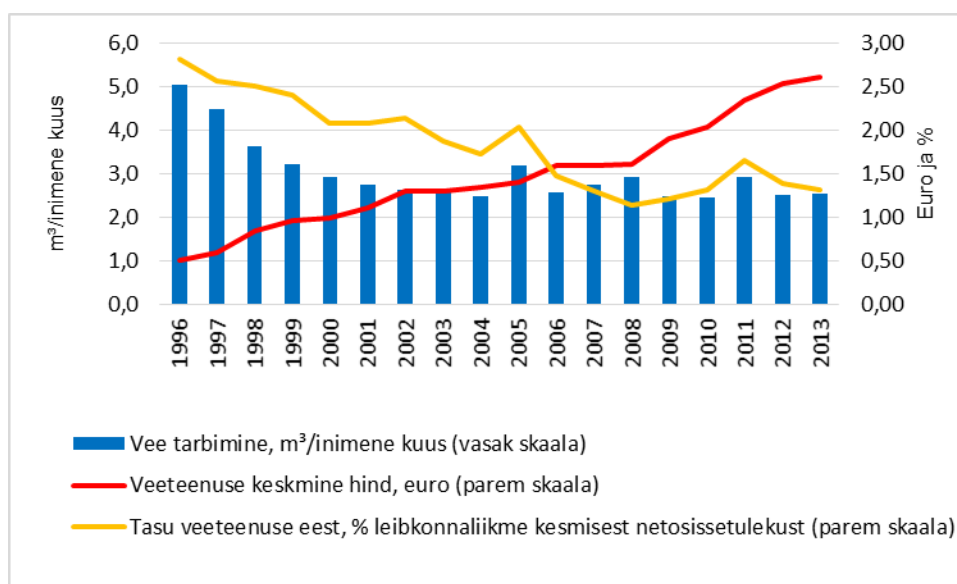
Kapitali struktuuri suhtarvudest analüüsiti järgmisi:

- 1) võlakordaja ehk kohustuste osatähtsus (kohustused * 100 / bilansimaht) (13)
- 2) kohustuste ja omakapitali suhe (kohustused *100 / omakapital) (14)

Veeteenuse hinna puhul võeti aluseks veeteenuse käibemaksuga hind elanikele, mis sisaldab tasu joogi- ja reovee eest ning abonenttasu. Tarbitavate veekoguste puhul lähtuti elanikele müüdüd joogiveest, sest elanikud maksavad nii joogi- kui reovee eest tarbitud joogiveekoguse järgi.

2.2. Olmevee tarbimine ja veeteenuse hind aastail 1996–2013

Ajavahemikus 1996–2013 vähenes olmevee keskmine tarbimine ühe inimese kohta kuus poole võrra (49%) – 1996. a oli see 5,1 m³ ja 2013. a 2,6 m³. Veeteenuse keskmine hind tõusis aga ligi 5 korda (414%) – 51 eurosendilt 2,62 euroni. Olmevee keskmine tarbimine vähenes järsult 1990ndate lõpus. 2000.–2013. a jäi see vahemikku 2,5–3,2 m³ inimese kohta kuus. Veeteenuse keskmine hind elanikele kasvas kiiremini 1996–2002 (keskmiselt 17% aastas) ja 2009–2012 (12%). 2003.–2008. ja 2013. a tõusis hind keskmiselt vaid ca 4% aastas. Tarbijahinnaindeksi (THI) kasv oli mõnevõrra suurem kui veeteenuse hinna tõus vaid 4 aastal (2000, 2003, 2007 ja 2009). Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek kasvas 1996.–2013. a 92 eurolt 508 euroni kuus (5,5 korda, 455%). Veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust vähenes 2,8%-lt 1996. aastal 1,3%-ni 2013. aastal. (Joonis 1 ja lisa 1.)

Joonis 1. Olmevee tarbimine, veeteenuse hind ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku osakaal veeteenuse hinnast Eestis 1996.–2013. a

Allikas: IA01; LE04; KK47; ST08; Vee- ja...; autori koostatud

Maakondade lõikes oli 1996.–2013. a olmevee tarbimine inimese kohta kuus kõige suurem Ida-Viru- (7,2 m³ 1992. a ja 3,8 m³ 2013. a) ja Harjumaal (6,3 m³ ja 2,9 m³) ning kõige väiksem Hiiumaal (2,0 m³ ja 1,4 m³). Keskmisest (aritmeetiline keskmine 1996. a 3,6 m³ ja mediaan 3,1 m³ inimese kohta kuus ning 2013. a 2,0 m³ ja 1,8 m³) mõnevõrra rohkem tarbiti olmevett suuremate linnadega maakondades – Pärnu, Tartu ja Lääne-Viru maakonnas. Veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust oli kõige suurem nii 1996. kui 2013. a

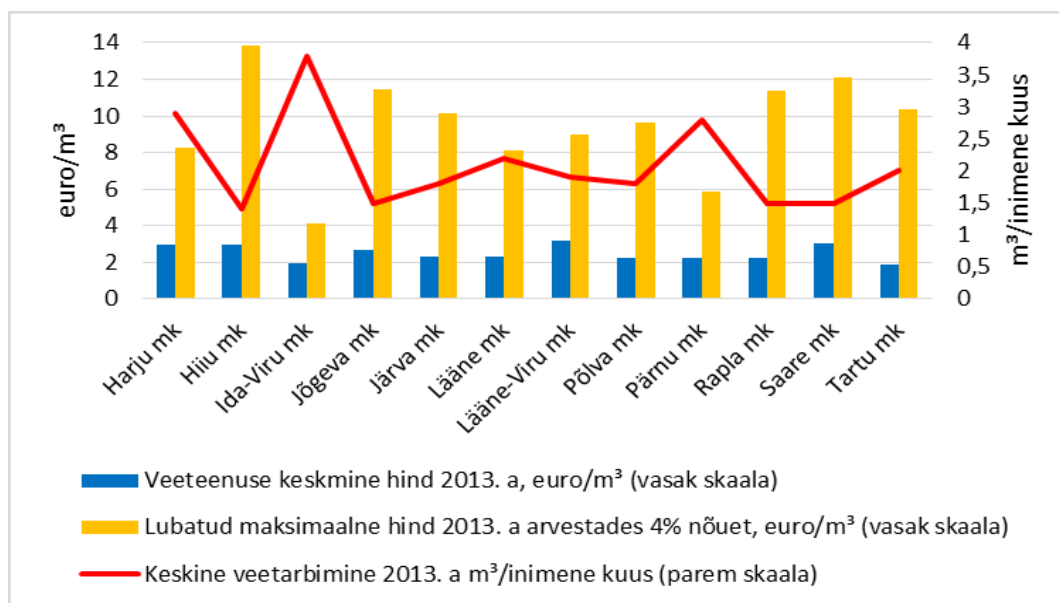
Ida-Virumaal (3,5% ja 1,9%). Samas tarbitakse seal ühe elaniku kohta vett ka kõige rohkem. Kõige väiksem oli tasu osakaal 1996. a Valga- (1,0%) ning 2013. a Hiiu- ja Raplamaal (mõlemas 0,8%) – maakondades, kus veetarbimine inimese kohta on väike. Andmed veetarbimise ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku kohta maakondades on lisas 2.

Kuigi olmevee tarbimine ja veeteenuse hind, samuti tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust erinevad maakonniti, on nende näitajate muutumise trend maakondades üsna sarnane. Veetarbimine vähenes enamikus maakondades oluliselt 1990ndate lõpus ja tõusis natuke 2000ndate keskel. Veeteenuse hind tõusis oluliselt 1990ndate lõpus, kiirem hinnatõus jätkus enamikus maakondades kuni 2000ndate keskpaigani. Veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust vähenes 1996–2013 kõigis maakondades (lisa 2).

Tõenäoliselt mõjutas veetarbimise vähenemist kogu Eestis 1990ndate teises pooles veearvestite massiline paigaldamine. Näiteks AS Pärnu Vesi paigaldas klientidele veemõõturid 1996. ja 1997. a (Pärnu Vesi AS koduleheküljel). Kuna Pärnu linn on maakonna suurim olmevee tarbija, siis 1998. a vähenes veetarbimine kogu maakonnas ca 30% (4,8 m³-lt inimese kohta kuus 1996. aastal 3,5 m³-ni 1998. a. Väike veetarbimine Hiiumaal (aga ka teistes maapiirkondade väikestes asulates) võib olla tingitud sellest, et suhteliselt palju veetarbijaid elab vanemates eramutes, kus vett soojendatakse boileritega ning puuduvad vannid ja duširuumid.

2.3. Veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust

Tänu veetaristu ulatuslikule rekonstrueerimisele tarbivad Eesti elanikud täna varasemast kvaliteetsemat joogivett, samuti käideldakse paremini reovett, tänu millele on loodusesse juhitud heitvesi puhtam ja reostab vähem keskkonda. Kuigi veeteenuse hind on tõusnud kõigis maakondades, ei kata see vee-ettevõtete kulusid ning enamik neist töötab kahjumiga. Samas on veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust langenud kõigis maakondades. Kuna see osakaal tohib Eestis olla kuni 4%, siis võiksid vee-ettevõtted müüa vett praegusest märksa kõrgema hinnaga. Näiteks 2013. aastal oleks veeteenuse hind võinud olla kehtinust 2–5,4 korda kõrgem (joonis 2 ja lisa 3).

Joonis 2. Veeteenuse keskmine ja lubatud kõrgeim hind ning keskmine veetarbimine maakondades 2013. a

Allikad: www.evel.ee; LE04; autori koostatud

Kuid hinna kehtestamisel ei saa lähtuda ainult 4% nõudest, sest siis saaks veeteenuse hind olla väiksema tarbimise korral kõrgem kui suure puhul (joonis 2) ning vett säästa ei oleks mõtet. Näiteks Hiiumaal, kus 2013. a tarbiti vett vaid 1,4 m³ inimese kohta kuus, oleks ühe m³ vee eest võidud küsida 13,8 eurot (hind oli 2,9 eurot). Ida-Virumaal aga, mis paistab silma suure veetarbimisega (3,8 m³ inimese kohta kuus 2013. a), oleks võinud ühe m³ vee hind olla 4,9 eurot.

Võrdluseks Eestiga võib tuua *OECD* riigid – enamikus neist jäi 2008. aastal veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust alla 1%. Hinna kehtestamisel 4% nõudest lähtudes, tuleb silmas pidada ka seda, et kui keskmisest suurema netosissetulekuga inimestel jääb tasu osakaal alla 4%, siis madalama sissetulekuga inimestel ulatub see 5–20%-ni (Managing...2009, lk 57). Riigikontrolli hinnangul kulub ka praegu Eestis madalama sissetulekuga inimestel tegelikult üle 4% netosissetulekust veeteenusele. Kui veeteenuse hind on üle 5 euro/m³, siis kulub üle 4% netosissetulekust ka juba elanikkonna kolmandal kvintiilil (Riigi toetusel...2013, lk 43).

Enamikus maakondades on vee tarbimine ja veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust muutunud sarnaselt (lisa 4). Veetarbimise kasvades on suurenenud tasu

osakaal ja vastupidi. Veeteenuse eest makstava tasu osakaalu muutus on enamasti olnud mõnevõrra suurem kui veetarbimise muutus. Erandina võib välja tuua Lääne maakonna, kus tasu osakaal vähenes järsult 2006. aastal, veetarbimine aga suurenes. Seega on veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust 1996.–2013. a protsentuaalselt märkimisväärselt vähenenud, kuid oluline roll on siin olnud veetarbimise vähenemisel.

Kuna tasu osakaal leibkonnaliikme netosissetulekust sõltub otseselt tarbitava vee kogusest ja tarbija soov on vett kokku hoida ning seeläbi teenuse eest vähem maksta, ei pea autor õigeks veeteenuse hinna kehtestamisel 4% põhimõttest lähtumist.

2.4. Olmevee tarbimise, veeteenuse hinna ja teenuse eest makstava tasu vahelised seosed

Veetarbimise, veeteenuse hinna ja leibkonnaliikme netosissetuleku vaheliste seoste leidmiseks arutati korrelatsioonikordajad. Eesti keskmiste näitajate kohta on seosed esitatud korrelatsioonimaatriksina tabelis 1, maakondade kohta on korrelatsioonikordajad tabelis 2.

Tabel 1. Seosed veeteenuse hinna, vee tarbimise ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku vahel Eestis 1996–2013. a

	Veeteenuse hind, euro	Veetarbimine, m ³ /inimene kuus	Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, euro
Veeteenuse hind, euro	1,000		
Veetarbimine m ³ /inimene kuus	-0,658	1,000	
Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek	0,918	-0,549	1,000

Allikad: www.evel.ee; KK47; LE04; autori arvutused ja autori koostatud

Korrelatsioonimaatriksist (tabel 1) on näha, et veeteenuse hinna ja veetarbimise vahel oli aastatel 1996–2013 keskmise tugevusega negatiivne seos (korrelatsioonikordaja -0,658). Seega kui veeteenuse hind tõusis, siis tarbimine mõnevõrra vähenes. Kuid kuna seos väga tugev ei olnud, siis ei saa kindlalt väita, et hinnatõus tarbimist väga oluliselt mõjutas. Samas paljudes maakondades ja eriti maapiirkondades tarbitaksegi vett nii vähe (inimese kohta ca 1,5 m³ kuus), et raske oleks vee kasutamist veelgi piirata ning hinnatõus väga väikest tarbimist tõenäoliselt

oluliselt mõjutada ei saagi. Kuna 1996.–2013. a oli veetarbimise vähenemise põhjusteks ka veekadude vähendamine torustikes ja veearvestite paigaldamine, siis ei saagi kindlalt öelda, et hinnatõusul oli vee tarbimise vähenemisel otsustav roll. Nii kaua kui veemõõtureid ei olnud, maksid elanikud kinni ka veekaod torustikest, sest veeteenuse eest arvete väljastamisel lähtuti normatiivsest veekulust inimese kohta. Selle veekulu sisse olid arvestatud ka veeleked torustikest. Tänapäevaks on pea kõigil veemõõturid ja inimesed maksavad veeteenuse eest tegelikult tarbitud veekoguse järgi.

Sellele, et veetarbimist mõjutab oluliselt veearvestite paigaldamine, leiab kinnitust ka kirjandusallikatest. Nii *OECD* kui *EEA* hinnangul on kõige tõhusam veetarbimise ohjeldamise vahend just veemõõturite paigaldamine. Riikides, kus inimesed maksavad veeteenuse eest tegelikult tarbitud koguse järgi, on veearved ligi kolmandiku võrra väiksemad majapidamistest, kus veekoguseid ei mõõdeta (*Assessment...2013*, lk 11). Ka Valgevenes oli veearvestite paigaldamine peamine põhjus veetarbimise järsul vähenemisel lühikese aja jooksul. Grodnos vähenes olmevee tarbimine inimese kohta kuus 2,6 m³-lt 2007. a 2,0 m³-ni 2009. aastal, kokku 23% (*Grodno...2010*, lk 75), Brestis samal põhjusel ja sama aja jooksul 2,2 m³-lt 1,6 m³-ni, kokku 27% (*Brest...*, lk 73), Marina Gorkas vähenes tarbimine pärast veearvestite paigaldamist ühe inimese kohta ühe aasta jooksul (2007–2008) 4,5 m³-lt 3,2 m³-ni, kokku 28% (*Republic...2010*, lk 13, 29).

Ka vee tarbimise ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku vahel oli keskmise tugevusega negatiivne seos (korrelatsioonikordaja -0,549, tabel 1). Kuna seos on negatiivne, siis sissetuleku suurenedes on vee tarbimine vähenenud, kuid kuna seos on keskmise tugevusega, siis leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku suurenemine keskmist vee tarbimist samuti väga oluliselt mõjutanud ei ole. Samas ei pruugi ka see korrelatsioonikordaja kajastada tegelikku olukorda õigesti, sest nagu eespool öeldud, mõjutas vaadeldud ajavahemikus veetarbimise vähenemist kogu Eestis veemõõturite paigaldamine ja torustike veekadude vähendamine.

Üheteistkümnemes maakonnas oli veeteenuse hinna ja veetarbimise vahel keskmine tugevpoolne (-0,535 kuni -0,799) negatiivne ja kolmes tugev negatiivne seos (tabel 2). Seos oli kõige tugevam Rapla-, Lääne- ja Tartumaal (neis maakondades oli hinnatõus võrreldes teistega väike) ja kõige nõrgem Põlva- ja Ida-Virumaal. Põlvamaad iseloomustab väga väike veetarbimine inimese kohta (alla 2 m³ kuus) ja Ida-Virumaad madal veeteenuse hind (lisa 2). Nagu juba eespool mainitud,

väga väikest veetarbimist hinnatõus ilmselt oluliselt mõjutada ei saa, kui aga veeteenuse hind on väga madal, siis mõeldakse ilmselt ka vähem vee kokkuhoiule ja vett kulub rohkem.

Leibkonnaliikme netosissetuleku ja veetarbimise vahel oli tugev negatiivne seos seitsmes ja tugevapoolne keskmine samuti seitsmes maakonnas (-0,622 kuni -0,792). Seega leibkonnaliikme netosissetulek on suurenenud, veetarbimine samas aga vähenenud. Seos oli kõige tugevam Jõgeva- ja Raplamaal ning kõige nõrgem Põlva- ja Ida-Virumaal. Kui vaadata veeteenuse eest makstava tasu osakaalu leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust (lisa 2), siis Põlvamaal oli see kogu vaadeldava perioodi jooksul väike (0,4 kuni 2,6%), Ida-Virumaal aga üsna suur (1,4 kuni 3,6%).

Tabel 2. Veeteenuse hinna, veetarbimise ja leibkonnaliikme netosissetuleku vaheline korrelatsioon maakondades 1996–2013. a

	Korrelatsioon: veeteenuse hind ja vee tarbimine	Korrelatsioon: vee tarbimine ja leibkonnaliikme netosissetulek
Harju maakond	-0,796	-0,777
Hiiu maakond	-0,679	-0,722
Ida-Viru maakond	-0,598	-0,666
Jõgeva maakond	-0,896	-0,904
Järva maakond	-0,638	-0,732
Lääne maakond	-0,929	-0,842
Lääne-Viru maakond	-0,799	-0,893
Põlva maakond	-0,535	-0,622
Pärnu maakond	-0,786	-0,814
Rapla maakond	-0,955	-0,882
Saare maakond	-0,695	-0,752
Tartu maakond	-0,891	-0,816
Valga maakond	-0,712	-0,792
Viljandi maakond	-0,770	-0,802

Allikad: www.evel.ee; LE04; autori arvutused

Märkus. Sinise värviga on märgitud kaks kõige tugevamat ja punasega kaks kõige nõrgemat seost.

Käesolevas töös saadud tulemustele tuginedes ei saa seega väita, et suurem sissetulek paneb Eestis inimesed rohkem vett tarbima. Samas on veemajanduse arendamise kavades veesüsteemidesse investeringuid kavandades prognoositud veetarbimise suuremist, eeldades nii

tarbijate arvu kasvu, kui tarbimise suurenemist ühe elaniku kohta. Näiteks eeldati, et Pärnus kasvab tarbimine 2,13 m³-lt inimese kohta kuus 2014. a 2,55 m³-ni 2026. a, Keilas 2,76 m³-lt 2008. a 3,06 m³-ni 2017. a, Haapsalus 2,25 m³-lt 2009. a 3,0 m³-ni 2020. a (Pärnu...2014 lk 40; Keila...2008, lk 72, Haapsalu..., lk 58). Ühe elaniku kohta veetarbimise suurenemise prognoosimisel on tõenäoliselt lähtutud EL majanduslikult paremal järjel olevate liikmesriikide veetarbimisest. Näiteks 2008. a tarbiti ühe inimese kohta kuus Saksamaal keskmiselt 3,9, Hollandis 3,7, Prantsusmaal 5,1, Rootsis 5,6, Norras 5,9 m³ vett (EUREAU..., 2009, lk 31, 39, 41, 59, 61, 73).

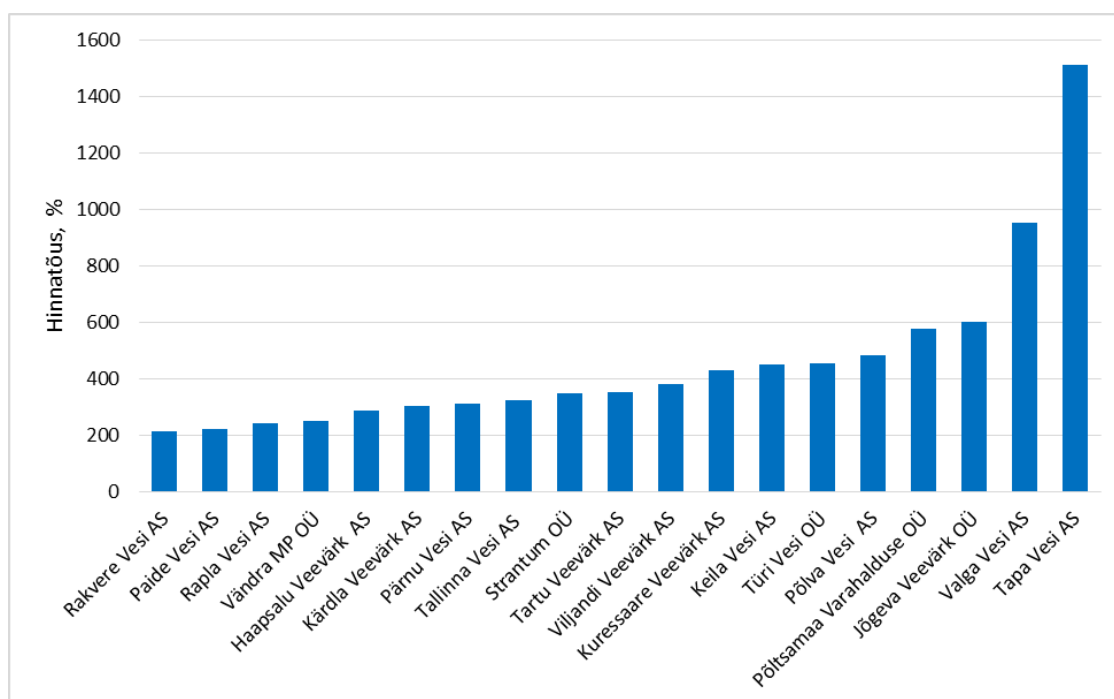
Ühest küljest võib küll eeldada, et kui inimestel on rohkem raha, siis nad investeerivad ka rohkem elustandardi tõstmises (saunad, mullivannid jm). Teisest küljest pakub tänapäevane tehnoloogia mitmeid võimalusi vee säästmiseks (näiteks vihmavee kogumine ja kasutamine nii kastmisveena kui tualettides, säästlikud segistid, WC-potid). Tõenäoliselt need, kes endale uued majad ehitavad / korterid soetavad või vanu väga korralikult renoveerivad (potentsiaalsed suuremad veekulutajad), teenivad keskmisest rohkem, on teadlikumad vee- ja energiasäästuvõimalustest ning investeerivad ka rohkem säästmist võimaldavatesse seadmetesse.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavades prognoositud tarbimismahtudest lähtutakse vee-ettevõtete investeeringuplaane kavandades. Tarbimismahtude ülehindamine viib liiga suurte puhastite rajamiseni. Nende ehitamine ja hooldamine on kulukam ning üledimensioneeritud puhastid ei tööta nõuetekohaselt. Liiga suure tarbimise prognoosimine põhjustab ka ettevõtte tulude ülehindamise. Viimasele asjaolule on tähelepanu juhitud ka Riigikontrolli tellitud eksperdihinnangus (Reoveekäitluse arendamine...2007, lk 121). Kuna Konkurentsiamet arvutab veeteenuse hinna jagades lubatud müügitulu teenuse müügimahuga regulatsiooniperioodil (valem 5), siis mida suurem on prognoositud müügimaht, seda madalamaks kujuneb veeteenuse hind ja seda vähem teenib vee-ettevõtte tulu.

3. PEAMISTE VEETEENUSE HINDA MÕJUTAVATE TEGURITE ANALÜÜS NELJA ETTEVÕTTE NÄITEL

3.1. Valimi ettevõtete tutvustus

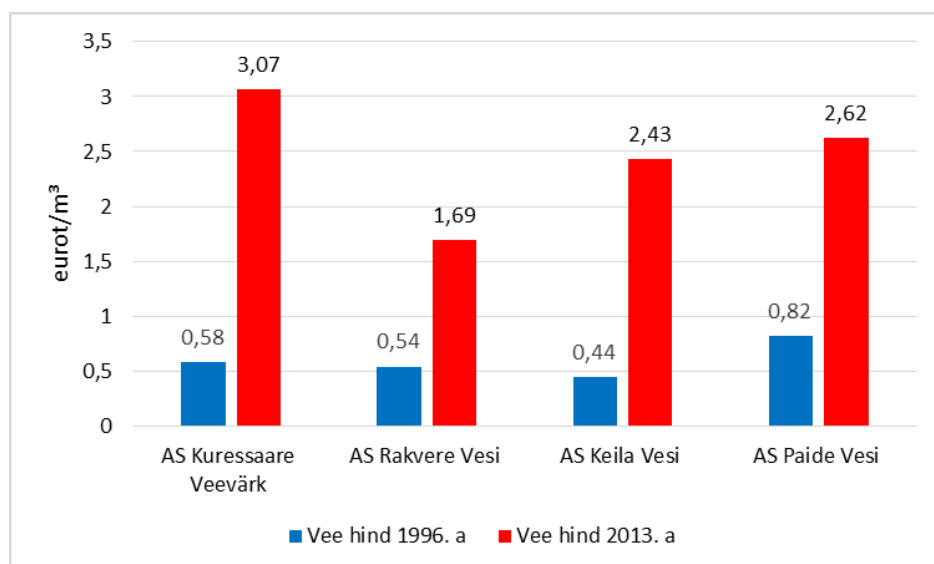
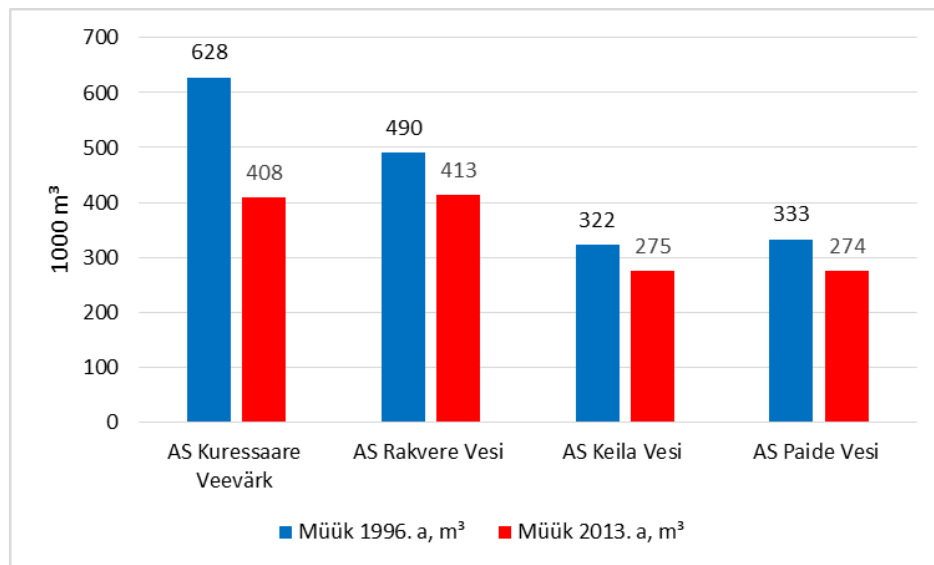
Nende EVEL-i liikmete, kelle puhul oli olemas andmerida 1996.–2013. a kohta (selliseid veetevõtteid oli 19) veeteenuse hind tõusis 1996.–2013. a keskmiselt 458%. Protsentuaalselt kõige rohkem tõusis veeteenuse hind AS Tapa Vesi (1513%) ning kõige vähem AS Rakvere Vesi (213%) ja AS Paide Vesi (220%) teeninduspiirkonnas. Kõige vähem tuli elanikel veeteenuse eest maksta 1996. a Tapal (15 senti/m³) ja 2013. a Rakveres (1,69 eurot). Kõige rohkem aga 1996. a Paides (82 senti/m³) ja 2013. a Kuressaares (3,07 eurot/m³). Veeteenuse hind tõusis rohkem seal, kus see oli 1996. a madalam ja vähem seal, kus hind oli 1996. a kõrgem. (Joonis 3 ja lisa 5).

Joonis 3. Mõnede EVEL-i liikmete veeteenuse hinna tõus 1996.–2013. a

Allikas: www.evel.ee; autori koostatud

Joonisel 3 toodud 19 EVEL-i liikme seast valiti veeteenuse hinna ja selle muutumise alusel välja neli vee-ettevõtet. Valimi moodustamist on kirjeldatud peatükis 2.1. Metoodika (lk 23). Valimisse jäid AS Kuressaare Veevärk (veeteenuse hind oli kõige kõrgem 2013. a, hinnatõus 1996–2013 oli 429%), AS Paide Vesi (hind oli kõige kõrgem 1996. a, hinnatõus 220%), AS Rakvere Vesi (hind oli 2013. a kõige madalam, hinnatõus 213%) ja AS Keila Vesi (hind oli nii 1996. a kui 2013. a ligikaudu 19 vee-ettevõtte keskmine, hinnatõus 452% oli samuti keskmine) (joonis 4). Kõigi nelja firma klientide arv suurenes 1996.–2013. a, kuid joogivee müük elanikele vähenes. Kõik 4 firmat olid 2013. a kahjumis (lähtudes sihtfinantseerimise netomeetodist).

Joonis 4. Valimi ettevõtete vee müük ja veeteenuse hind 1996. ja 2013. a

Allikas: www.evel.ee; autori koostatud

AS Kuressaare Veevärk asutati 1996. a. Kuni 2007. aastani pakkus ettevõtte ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooniteenust Kuressaare linnas, Kaarma vallas ja Kudjape külas, 2007. a lisandus Orissaare teeninduspiirkond, 2009. a Põide ning 2011. a Mustjala, Pihtla, Kihelkonna, Kärla, Lümända, Muhu ja Valjala (Kuressaare Veevärk AS kodulehekülj). Vee müük elanikele vähenes 1996.–2013. a 35%. Klientide arv sama aja jooksul aga suurenes: 1996. a oli ettevõtetel Kuressaares klientideks 806 eramut ja 57 korteriühistut, 2013. a oli Kuressaare linnas veeteenusega ühinenud 2075 eramut ja 123 korteriühistut (EVEL kodulehekülj).

Kuressaare joogiveepuhasti rekonstrueeriti Eesti-Taani ühisprojekti raames 1996. a ja veel kord Ühtekuuluvusfondi toel 2012. a. Viimase projekti kogumaksumus oli 3,9 mln eurot, sellest 65% saadi toetusena ÜF-ist. Kuressaare reoveepuhasti renoveeriti 2001. a, töid rahastati *PHARE* abiprogrammist 1,28 mln euroga. 2011. a valmis vana reoveepuhasti kõrvale ehitatud uus puhasti, raha selle jaoks saadi samuti ÜF-ist. 2012. a ehitati ja renoveeriti linnas vee- ja kanalisatsioonitorustik ning sademeveesüsteem KIK-ist saadud 137 544 euro suuruse toetuse abil. Praegu poolelioleva 1,75 km vee- ja 5,53 km kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimise kogumaksumus on 2,6 mln eurot, sellest *ca* 2 mln saadakse ÜF-ist. (Kuressaare Veevärk AS kodulehekülj).

2013. a oli ettevõtte müügitulu 2,3 mln eurot, bilansimaht 29,9 mln eurot ja aruandeaasta kasum 627 285 eurot. Tulu varade sihtfinantseerimisest oli 1,297 mln eurot ja kahjum sihtfinantseerimise netomeetodi korral 669 715 eurot. Firmas töötas 37 inimest. (Kuressaare Veevärk AS majandusaasta...2013, lk 3, 5).

Keila Linnale kuuluv, 1997. aastal asutatud **AS Keila Vesi** osutab veeteenust Keila linnas ja Keila vallas Tammermaa elamurajoonis. Ettevõtte kodumajapidamiste veetarbijate arv oli 1996. a *ca* 10 000 ja 2013. a *ca* 9800. Seega püsis kodumajapidamiste klientide arv enam vähem muutumatuna, kuid vee müük neile vähenes 15%. Keila joogiveepuhasti rajati Eesti-Taani ühisprojekti raames, selle ehitus läks maksma 275 000 eurot, millest 70% tasus Taani riik ja 30% AS Keila Vesi. 2011. a valminud reoveepuhasti maksis *ca* 89 500 eurot, sellest 29% tasus AS Keila Vesi ja 71% saadi toetusena ÜF-ist (Keila Vesi AS kodulehekülj). Ettevõtte müügitulu oli 2013. a 0,9 mln eurot, bilansimaht 9,9 mln eurot ja aruandeaasta kahjum 99 516 eurot (Keila Vesi AS majandusaasta...2013, lk 5–6).

1998. aastal moodustatud **AS Paide Vesi** kuulub Paide linnale ja kuuele Järvamaa vallale. Enne 1998. aastat korraldas Paides veemajandust munitsipaalettevõtte Järva Vesi. Ka AS Paide Vesi klientide arv kasvas: 2000. aastal osutas firma veeteenust 325 individuaalelamule ja 118 korterelamule, 2013. oli neid vastavalt 725 ja 139. Joogivee müük Paides vähenes 1996.–2013. a 18% (Paide Vesi AS kodulehekülj).

AS Paide Vesi sai 2003.–2013. a üle 56 miljoni euro toetusi Euroopa Liidu fondidest, Eesti riigieelarvest, CO₂ kvoodi müügituludest ja SA KIK keskkonnanfondist, saadud summa võimaldab ettevõttel investeerida 73 miljonit eurot (Paide Vesi AS majandusaasta...2013, lk 13).

AS Paide Vesi müügitulu oli 2013. a 1,1 mln eurot, bilansimaht 39,9 mln eurot ja aruandeaasta kasum 10,1 mln eurot. Tulu varade sihtfinantseerimisest oli 10,7 mln eurot ja kahjum sihtfinantseerimise netomeetodi korral 30 298 eurot. (Paide Vesi AS majandusaasta...2013, lk 14–15).

1997. aastal loodud **AS Rakvere Vesi** aktsiatest kuulub 76% Rakvere linnale, ülejäänud osa Rakvere ja Sõmeru vallale, kus firma ka veeteenust osutab. Ettevõttel oli 2000. a sõlmitud lepingud 977 era- ja 151 juriidilisest isikust kliendiga, 2013. aastal oli juriidilisest ja füüsilisest isikust kliente kokku ca 2500. (Rakvere Vesi AS kodulehekülj)

Tänaseks on rekonstrueeritud Rakvere reoveepuhasti ja kõik linna reoveekogumisalal asuvad üle 30 aasta vanused vee- ja kanalisatsioonitorustikud, samuti Rakvere ja Sõmeru valla 7 küla ja alevi joogi- ja kanalisatsioonitorustikud. Selleks kulus ca 23 mln eurot, raha saadi KIK-ist. Uute joogi-, kanalisatsiooni- ja sademeveetorustike rajamine on Rakvere linnas pooleli. Selleks kulub 1,6 mln eurot, sellest 0,78 miljonit saadakse toetusena ÜF-ist. (Rakvere Vesi AS kodulehekülj)

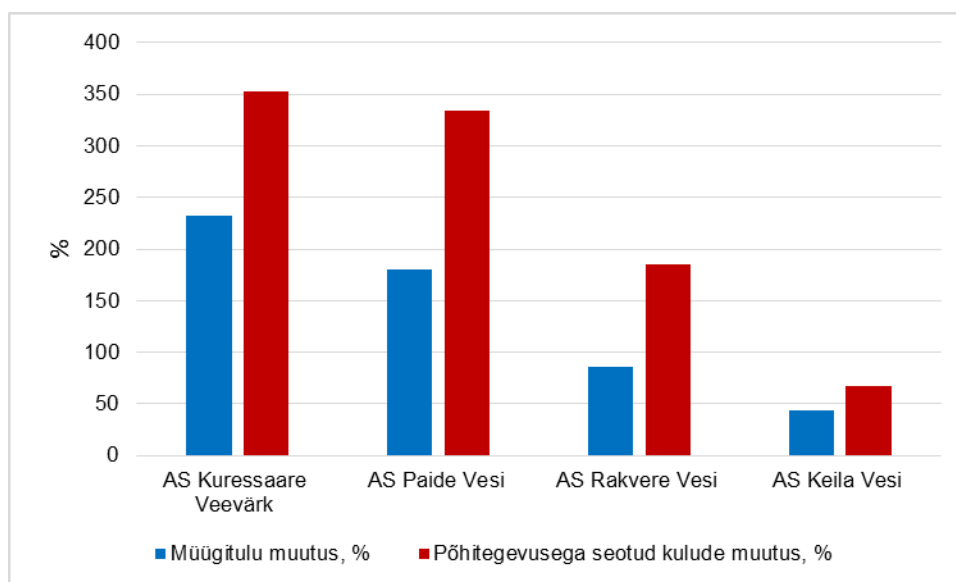
2013. aastal oli ettevõtte müügitulu 1,4 mln eurot, bilansimaht 29,3 mln eurot ja kasum 6,1 mln eurot. Tulu varade sihtfinantseerimisest oli 658 6399 eurot ja kahjum sihtfinantseerimise netomeetodi korral 167 816 eurot. (Rakvere Vesi AS majandusaasta...2013, lk 7–8)

3.2. Veeteenuse hinna kujunemist mõjutavad peamised tegurid

Veeteenuse hinda mõjutavate peamiste tegurite (müügitulu, tegevuskulude, investeeringute ja põhivara soetamise) analüüsimisel lähtuti Kuressaare, Keila, Paide ja Rakvere vee-ettevõtte 2000.–2013. a majandusaasta aruannetest ning EVEL-ilt saadud andmetest. Analüüsitud

ettevõtete kohta EVEL-ilt saadud majandusnäitajad on toodud lisa 6, 2010.–2013. a bilansid, kasumi- ja rahavoogude aruanded on lisa 7, horisontaalanalüüsi tabelid lisa 8 ja vertikaalanalüüsi tabelid lisa 9. Andmed vee-ettevõtete põhivara kulumise, tööjõukulu kohta, suuremad kuluartiklid ja nende osakaal kogukulust on esitatud lisa 10.

Nelja vee-ettevõtte müügitulu aastane juurdekasv jäi 2000.–2013. a vahemikku 1–25%. Igal aastal suurenes ainult AS Kuressaare Veevärk müügitulu. Neljast ettevõttest kõige rohkem suureneski AS Kuressaare Veevärk müügitulu, samuti põhitegevusega seotud kulud ja kõige vähem AS Keila Vesi samad näitajad (joonis 5). Kõigi nelja ettevõtte põhitegevusega seotud kulud suurenesid müügitulust rohkem. Põhitegevuse kulude osatähtsus müügituludest tõusis 2000.–2013. a AS-is Kuressaare Veevärk 94%-lt 128%-ni, AS-is Paide Vesi 103 %-lt 160 %-ni AS-is Rakvere Vesi 85%-lt 130%-ni, AS-is Keila Vesi 94%-lt 109%-ni (lisa 8 ja 9).

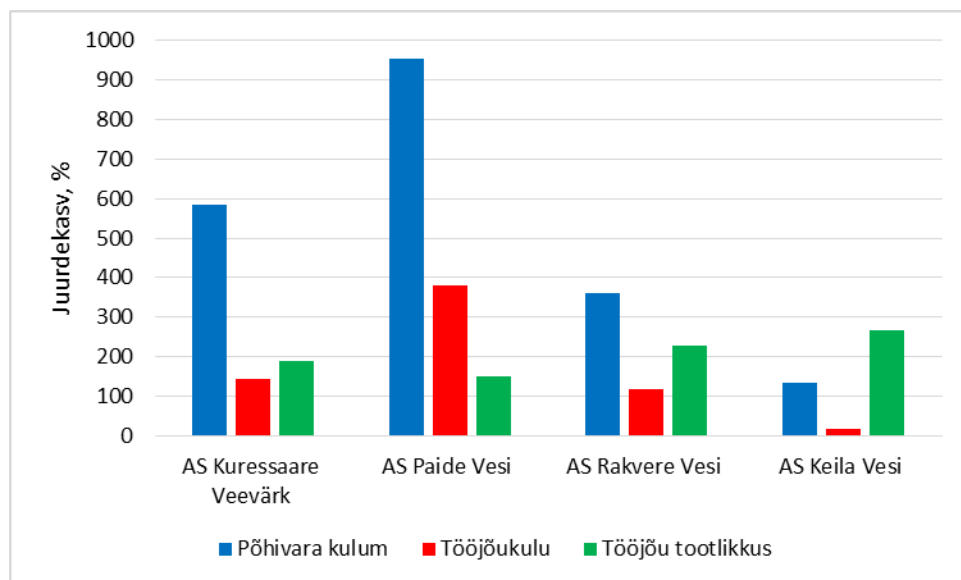
Joonis 5. Valimi ettevõtete müügitulu ja põhitegevusega seotud kulude kasv 2000.–2013. a

Allikas: www.evel.ee; autori koostatud

Kui neljast firmast kõige suurema bilansimahuga oli 2000. aastal AS Keila Vesi (3,67 mln eurot) ja kõige väiksemaga AS Paide Vesi (0,35 mln eurot), siis 2013. aastal oli olukord vastupidine: AS Paide Vesi bilansimaht oli kasvanud kõige rohkem (112,6 korda) ja oli 39,92 mln eurot, AS Keila Vesi oma aga kõige vähem (vaid 2,7 korda) ja oli 9,89 mln eurot. AS Rakvere Vesi bilansimaht kasvas 3,02 mln eurolt 29,27 mln euroni (9,7 korda) ja AS Kuressaare Veevärk oma 1,26 mln eurolt 29,86 mln euroni (23,8 korda). Kõigi nelja vee-ettevõtte bilansimahu aastane juurdekasv jäi enamikul aastatel vahemikku 10–50% (lisa 8). Suurem hüppeline bilansimahu

juurdekasv toimus kõigil firmadel vaid 2–3 aastal. AS-il Keila Vesi oli kõige suurem aastane juurdekasv 52%, AS-il Rakvere Vesi 113%, AS-il Kuressaare Veevärk 197% ja AS-il Paide Vesi 492%. Bilansimahtude kahanemine võrreldes eelmise aastaga oli kasvuga võrreldes märksa tagasihoidlikum ja jäi kõigil ettevõtetel alla 16%. Kõigi nelja vee-ettevõtte bilansimahu suurenemisel oli oluline roll pikaajaliste laenude ja sihtfinantseerimise, samuti põhivara ning ostjate vastu nõuete suurenemisel, mis näitab, et kõik neli ettevõtet investeerisid vaadeldud perioodil põhivarasse, mis soetati peamiselt pikaajaliste laenude ja sihtfinantseerimise toel.

Kõige rohkem investeeris põhivarasse 2000.–2013. a AS Paide Vesi (põhivara bilansiline maksumus suurenes 12241%), järgnesid Kuressaare (2404%), Rakvere (852%) ja Keila vee-ettevõtte (vaid 214%). Viimase ettevõtte bilansimaht kasvas ka kõige vähem ja oli 2013. a kõige väiksem. Ka AS Paide Vesi põhivara kulum suurenes kõige rohkem (joonis 6).

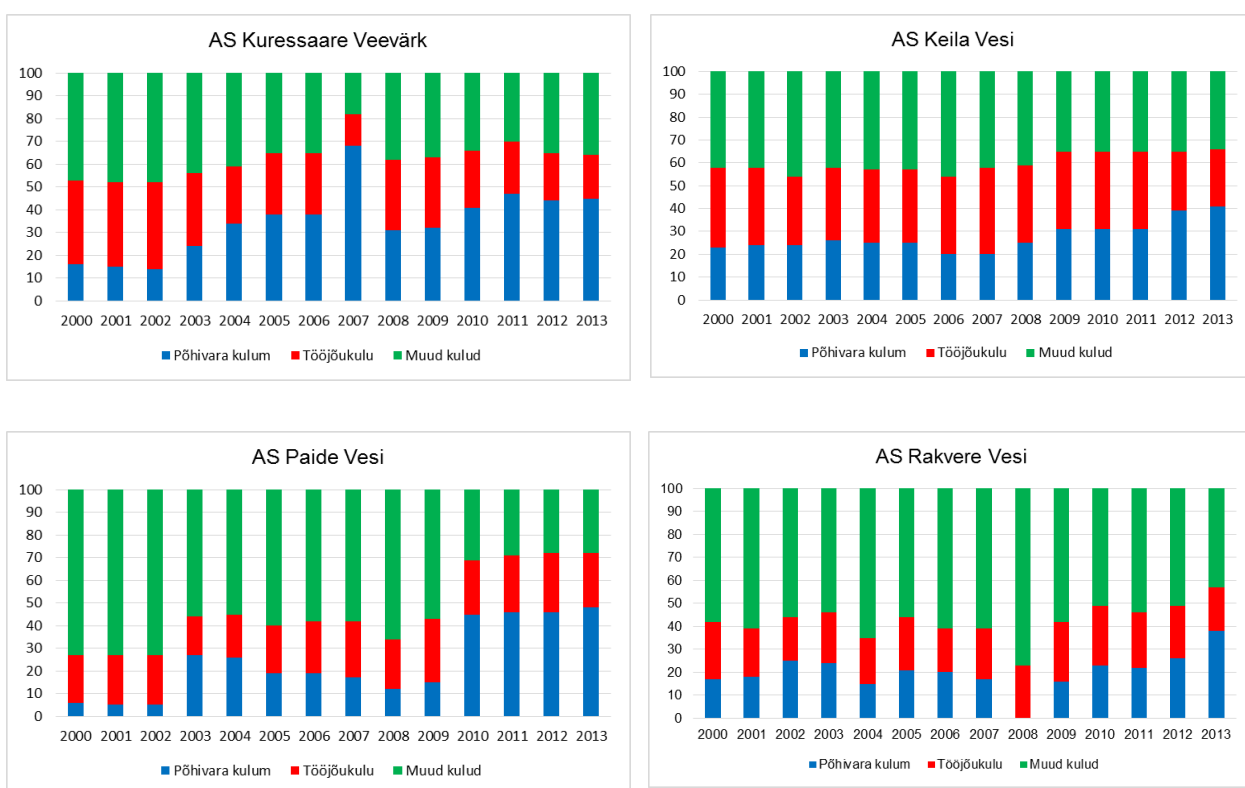

Joonis 6. Valimi ettevõtete põhivara kulumi, tööjõukulu ja personali tootlikkuse juurdekasv 2000.–2013. a

Allikas: www.evel.ee; autori koostatud

Aastail 2000–2013 kasvas ka kõigi nelja vee-ettevõtte tööjõukulu ja personali tootlikkus (müügitulu ühe töötaja kohta) (joonis 6). Tööjõukulu kasv oli kõige suurem Paides ja kõige väiksem Keila vee-ettevõttes, personali tootlikkus aga vastupidi – kasv oli kõige suurem Keilas ja kõige väiksem Paides. Kuigi kõik vee-ettevõtted suurendasid oma tegevuspiirkonda, kasvas töötajate arv mõnevõrra ainult Kuressaare (16%) ja Paide (12%) vee-ettevõttes.

Põhivara kulumi osakaal põhitegevusega seotud kuludest oli 2000. aastal kõige väiksem AS-is Paide Vesi (6%). Kuressaare, Keila ja Rakvere vee-ettevõtte põhivara kulum moodustas põhitegevusega seotud kuludest 2000. a 16–23%. 2013. aastal jäi nelja vee-ettevõtte sama näitaja vahemikku 38% (Rakveres) kuni 48% (Paides) (joonis 7). Seega moodustas 2013. a kolme vee-ettevõtte põhivara kulum peaaegu poole (keskmiselt ca 42%) nende põhitegevusega seotud kuludest. Kuna vee-ettevõtete põhivara soetati 2000.–2013. a 85% ulatuses EL struktuurifondide toel ja Konkurentsiamet sellisel viisil soetatud põhivara kulumit veeteenuse hinda arvestada ei luba, siis jääb töös käsitletud vee-ettevõtetel praegu kehtiva hinnaarvutuse korral ca 36% ($=0,42*0,85$) põhitegevusega seotud kuludest veeteenuse hinnaga katmata.

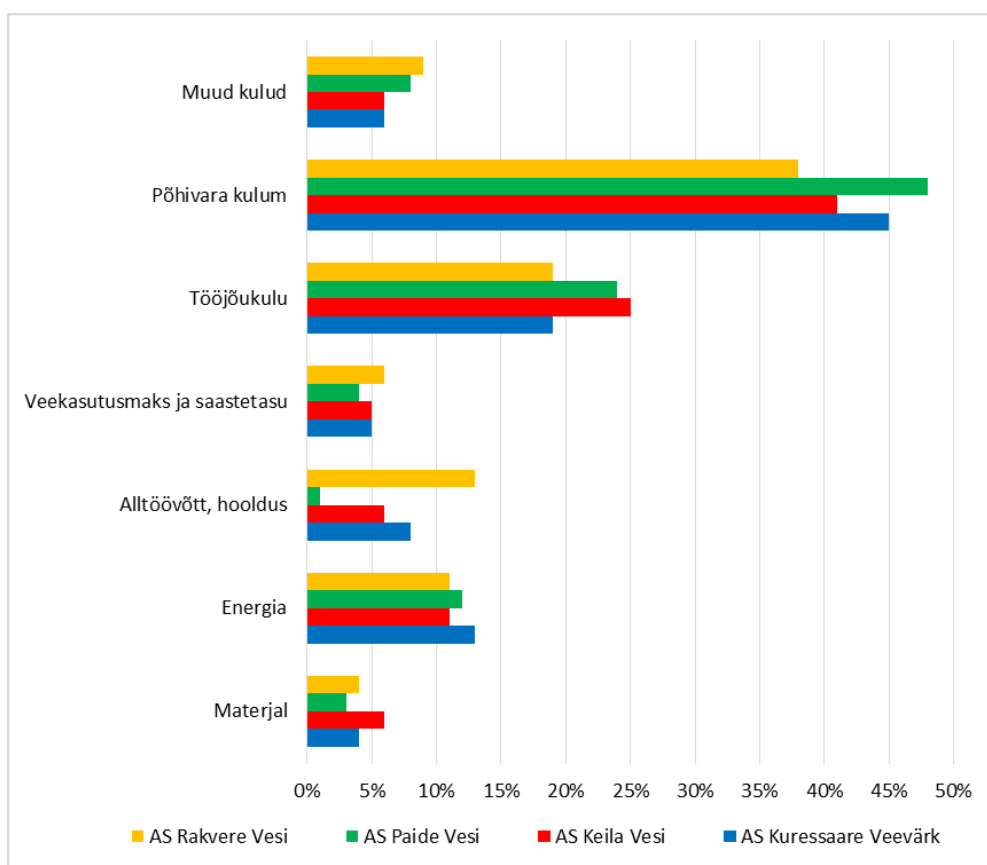
Joonis 7. Nelja vee-ettevõtte põhivara kulumi, tööjõukulu ja muude kulude osakaalude muutumine

Allikas: ettevõtete majandusaasta aruanded; autori koostatud

Tööjõukulu osakaal põhitegevusega seotud kuludest vähenes nii Kuressaare (37%-lt 19%-ni) kui Keila (35%-lt 25%-ni) vee-ettevõttes. Mõlemas vähenes ka tööjõukulu suhe müügituludesse (vastavalt 38 %-lt 25%-ni ja 36%-lt 27%-ni). AS Paide Vesi ja Rakvere Vesi mõlemad näitajad seevastu suurenesid – tööjõukulu osakaal põhitegevusega seotud kuludest vastavalt 21%-lt 24%-ni ja 19%-lt 26%-ni ning tööjõukulu suhe müügituludesse 22%-lt 38 %-ni ja 21%-lt 25%-ni.

Kui kulumi ja tööjõukulu andmed on ettevõtete majandusaasta aruannetes olemas kogu vaadeldava ajavahemiku kohta, siis ülejäänud kulude täpne jaotus on vee-ettevõtetel kajastatud erinevalt ja andmed on majandusaastaruannetes vaid viimaste aastate (2008.–2013. a ning AS-il Keila Vesi vaid 2012. ja 2013. a) kohta.

Ettevõtete energiakulu osakaal kogukulust suurenes 2008.–2013. a mõne protsendi võrra ning oli põhivara kulumi ja tööjõukulu järel kolmas suurem kululiik (2013. a 11–13%). Järgnesid alltöövõtt ja hoolduskulu (1–13%), veekasutusmaks ja saastetasud (4–6%) ning materjalikulu (2013. a 3–6%). Materjalikulu, veekasutusmaksu ja saastetasu osakaal kogukulust püsisid 2008.–2013. a enam-vähem muutumatuna. 2013. aastaks olid nelja vee-ettevõtte kõik peamised kuluartiklid ettevõtete kogukulust enam-vähem sama osakaaluga (joonis 8).

Joonis 8. Vee-ettevõtete suuremad kuluartiklid ja nende osakaal kogukulust 2013. aastal

Allikas: Ettevõtete majandusaasta aruanded; autori koostatud

Suurematest kululiikidest ei arvestata praegusest hinnametoodikast lähtudes veeteenuse hinda ainsana suures osas põhivara kulumit. Energiakulu, alltöövõtt, veekasutusmaks ja saastetasu lülitatakse täies mahus vee hinda. Seega praeguse hinnaarvutusmetoodika puhul mõjutavad

kulude poole pealt veeteenuse hinda kõige rohkem energiaallikate hinna tõus, saastetasude ja veekasutusmaksu tõstmine – tegurid, mille tasu suurus ei sõltu vee-ettevõtetest ning töjõukulu, mida vee-ettevõtted saavad hea tahtmise korral vähendada. Vee-ettevõtete jaoks on ilmselt kõige prognoosimatum riiklikest regulatsioonidest tulenevate keskkonnatasude ootamatu tõusmine. Näiteks Vabariigi Valitsuse 29. novembril 2012. a vastu võetud määruse „Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed“ mõjul peaks hiljemalt alates 2016. a tõusma mitme heitvett merre juhtiva vee-ettevõtte veeteenuse hind. Analüüsitud neljast veefirmast puudutab määrus AS-i Kuressaare Veevärk, kes esitas heitvee määruuses kehtestatud normidega vastavusse viimiseks Keskkonnaametile taotluse 10 aastaseks üleminekuperioodiks (Keskkonnaameti korraldus...2014).

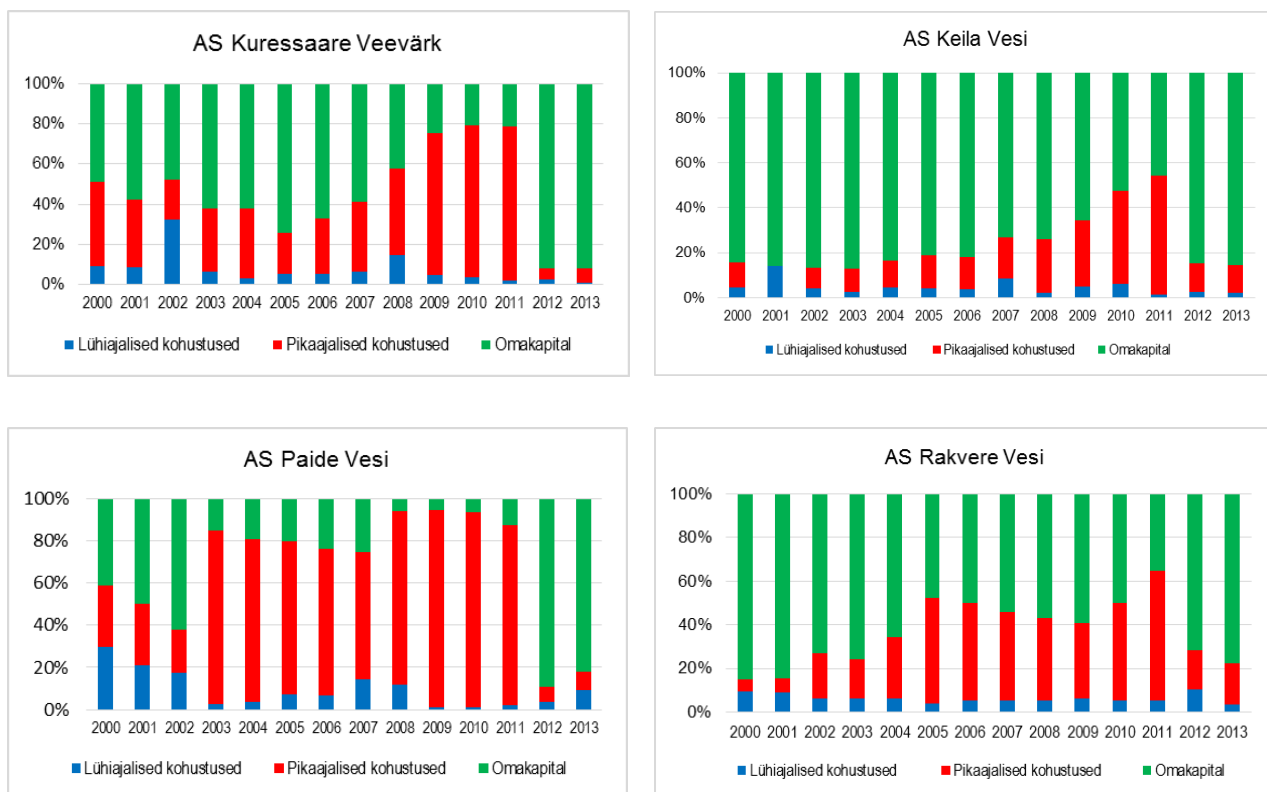
3.3. Valimi ettevõtete majanduslik jätkusuutlikkus

Et anda hinnang vee-ettevõtete tegevuse jätkusuutlikkusele lähtudes praegusest hinnapoliitikast, analüüsiti valimi ettevõtete likviidsust ehk võimet täita oma võlakohustusi ja rentaablust.

Kõigi nelja vee-ettevõtte käibevara osatähtsus koguarast oli väike ja põhivara osatähtsus suur (79–98%). Käibevara moodustus rahast ja nõuetest ostjate vastu, varude osatähtsus käibevarast jäi alla ühe protsendi või puudusid need üldse. Käibevara väikese osatähtsuse tõttu koguarast napib analüüsitud ettevõtetel kohustuste täitmiseks likviidseid vahendeid, samas on kohustuste osatähtsus ettevõtete bilansis oluliselt suurenenud. Kõige rohkem, üle 3000% kasvas AS Paide Vesi ja AS Rakvere Vesi laenukoormus, AS Kuressaare Veevärk laenukoormus kasvas 305% ja AS Keila Vesi oma 172%. Kõige suurem oli 2013. a AS Rakvere Vesi laenukoormuse jääk (5,6 mln eurot), kõige väiksem AS Keila Vesi oma (1,2 mln eurot) (lisa 6).

Intressi kandvate kohustuste osakaal koguarast suurenes AS-is Kuressaare Veevärk 42%-lt (2000. a) 77%-ni (2011. a), AS-is Keila Vesi 11%-lt 52%-ni, AS-is Paide Vesi 29%-lt 85%-ni ja AS-is Rakvere Vesi 5%-lt 60%-ni. 2012. ja 2013. a vähenes intressi kandvate kohustuste osakaal vee-ettevõtete bilansis 5–20%-ni, põhjuseks sihtfinantseerimise kajastamise muutumine.

Firmade omakapitali osatähtsus varadest 2000.–2011. a vähenes. Lühi- ja pikaajaliste kohustuste ning omakapitali osakaalu muutumist koguvarest 2000.–2013. a näeb jooniselt 9. Omakapital koosnes peamiselt aktsiakapitalist, ainsana AS-il Rakvere Vesi alates 2005. a ka reservidest.

Joonis 9. Vee-ettevõtete lühi- ja pikaajaliste kohustuste ning omakapitali osakaal koguvarest 2000.–2013. a.

Allikas: Majandusaasta aruanded 2000–2013; autori koostatud

Vaba omakapitali (moodustub aruandeaasta kasumist (kahjumist) ja eelmiste perioodide jaotamata kasumist (kahjumist), mille arvelt saab teha omanikele väljamakseid, moodustada reserve ja suurendada aktsiakapitali) vee-ettevõtetel praktiliselt ei olnud. AS Kuressaare Veevärk vaba omakapital oli enamikul aastatel negatiivne, AS-il Keila Vesi 1–3% piirides, AS-il Rakvere Vesi kuni 2006. aastani 0–6% ja suurenes siis 2011. aastaks 20%-ni. Vaba omakapitali, millest saaks moodustada reserve, oli ainult AS-il Paide Vesi (kuni 6–85% omakapitalist).

Analüüsitud vee-ettevõtete likviidsusprobleemidele viitavad ka töös arvatud likviidsussuhtarvud: lühiajalise võlgnevuse kattekordaja, likviidsus- e maksevõime kordaja ja likviidsuspuhver päevades (lisa 11).

Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja (käibevarad / lühiajalised kohustused; näitab mitu eurot on firmadel käibevarasid ühe euro lühiajaliste kohustuste tasumiseks), peaks levinud arusaama järgi olema vähemalt 2 (Illison...2004, lk 108). Analüüsitud neljal vee-ettevõttel jäi see suhtarv enamikul aastatel alla kahe, mis viitab likviidsusprobleemile. Kõige madalam oli see suhtarv Keila ja Kuressaare vee-ettevõttel (enamikul aastatel 0,7–1,1). AS Paide Vesi lühiajaliste kohustuste kattekordaja oli enamikul aastatel teiste ettevõtete omast kõrgem (vahemikus 1,0–2,9) ja 2010–2012 ka sektori keskmisest näitajast kõrgem. Statistikaameti andmetel oli veesektori lühiajalise võlgnevuse kattekordaja aastatel 2008–2012 vahemikus 1,5–1,7 ja 2013. a 2,1 (EM024). Varasemate aastate kohta Statistikaameti andmed puuduvad.

Likviidsus- e maksevõime kordaja ((käibevarad – varud)/lühiajalised kohustused)) puhul on tegemist suhtarvuga, kus käibevaradest on elimineeritud varud, kui kõige vähem likviidsed varad. Suhtarv näitab ettevõtte suutlikkust tasuda oma lühiajalised kohustused bilansipäeva seisuga. Maksevõime kordaja väärtus peaks olema vähemalt 1 (Illison 2004, lk 104). Kuna vee-ettevõtete varud olid väikesed või puudusid (AS Kuressaare Veevärk), siis olid nende maksevõime kordajad lühiajalise võlgnevuse kattekordajaga enam-vähem samas suurusjärgus. Kuressaare ja Keila vee-ettevõttel oli likviidsuskordaja enamikul aastatel alla ühe. Kõige parem oli see näitaja AS-is Paide Vesi – likviidsuskordaja oli väiksem kui üks vaid 2000. ja 2001. a.

Likviidsuspuhver päevades ((keskmine likviidne vara – keskmised lühiajalised kohustused)*365 / korrigeeritud kasum), mis näitab, kui mitmeks päevaks ettevõtte likviidsest varast jätkub äritegevuse finantseerimiseks, oli Kuressaare vee-ettevõttel kogu perioodi jooksul negatiivne, Keila ja Rakvere omal vaid kahel aastal positiivne. Kõige paremas seisus oli AS Paide Vesi, kus likviidsuspuhver päevades oli 5 aastal positiivne. Kuigi AS Paide Vesi kõik likviidsusnäitajad olid ülejäänud kolme omadest mõnevõrra paremad, ei olnud ükski analüüsitud vee-ettevõttest piisavalt likviidne ning kõigil oli tõenäoliselt keeruline võlakohustusi täita. Kuna vee-ettevõtete likviidsuspuhver päevades oli peamiselt negatiivne, siis kasutasid kõik neli firmat oma tegevuse finantseerimiseks tõenäoliselt ka laenu raha.

Ettevõtete jätkusuutlikkuse hindamiseks analüüsiti ka peamisi rentaablussuhtarve, neist arvutati müügitulu ärirentaablus, müügitulu puhasrentaablus ehk tasuvusmarginaal, vara puhasrentaablus (ROA) ja omakapitali puhasrentaablus (ROE) (lisa 11).

Kuna alates 1. jaanuarist 2012. a muutusid sihtfinantseerimise kajastamise arvestuspõhimõtted, siis ei ole 2012. ja 2013. a. kasum, kasumil põhinevad suhtarvud, kohustused ja omakapital võrreldavad eelnevate aastate näitajatega. Seepärast jäeti rentablussuhtarvude puhul 2012. ja 2013. a võrdlusest välja.

Müügitulu ärirentaablus (ärikasum/müügitulu; näitab, kui suur protsent pärast tegevuskulusid jääb kasumiks, tulumaksuks ja laenumakseteks), muutus 2000–2011 kõigil neljal firmal üsna suurtes suurtes piirides. AS Keila Vesi müügitulu ärirentaablus oli teistest madalam (jäi vahemikku -3–10%), AS Paide Vesi oma aga veidi kõrgem (-3–28%). AS Rakvere Vesi müügitulu ärirentaablus oli neljast firmast kõige stabiilsem (vahemikus 4–19%) ega olnud kordagi negatiivne. Kõige rohkem muutus AS Kuressaare Veevärk ärikasumi suhe müügituludesse: 2000–2002 oli see 7–21%, edasi kuni 2011. aastani 1% ringis või negatiivne. Seega AS Kuressaare Veevärgi müügitulu kattis tegevuskulud napilt või üldse mitte. Ülejäänud kolm suutsid enamikul aastatel müügituluga tegevuskulud katta, intresside tasumiseks raha nappis. Sektori keskmine suhtarv oli 2008.–2011. a 1–5%.

Sarnaselt müügitulu ärirentaablusega muutus ka valimi ettevõtete müügitulu puhasrentaablus (puhaskasum/müügitulu; näitab, mitu protsenti müügitulust on kasum). Ka see suhtarv muutus kõige rohkem AS-il Kuressaare Veevärk. Kõige madalam oli AS Keila Vesi müügitulu puhasrentaablus (viiel aastal negatiivne, erandina 2006. a 60%, kui firma teenis tütarettevõtte aktsiate müügist ca 0,5 mln eurot). Kõige kõrgem oli AS Paide Vesi müügitulu puhasrentaablus (vahemikus -6–27%, negatiivne vaid 2000. a) ja kõige stabiilsem AS Rakvere Vesi oma (-2,3% kuni 15%, negatiivne samuti vaid 2000. a). Sektori keskmine oli 2008.–2011. a 0–4%.

Vara puhasrentaablus (ROA, puhaskasum/keskmine koguvara; näitab, kui palju kasumit teenib iga varadesse paigutatud euro), oli AS-il Kuressaare Veevärk positiivne vaid 2000., 2001. a (ca 9%) ja 2008. a (1%). AS Keila Vesi vara ärirentaablus oli 2000.–2011. a samuti negatiivne või 0% ringis, erandiks oli vaid 2006. a (10%), kuid seda tänu juba eespool mainitud tütarettevõtte aktsiate müügile. AS Paide Vesi vara puhasrentaablus oli kõige kõrgem 2002. a (24%), kuid edasi langes see paaril järgneval aastal rohkem kui poole võrra ning oli 2008.–2011. a 1% ringis. AS Rakvere Vesi vara puhasrentaablus oli kogu perioodi jooksul suhteliselt väike (0–4%).

Omakapitali puhasrentaablus (ROE, puhaskasum / keskmine omakapital; näitab, kui palju kasumit teenib iga omakapitali euro), kahanes AS-il Kuressaare Veevärk 15%-lt 2000. a -2%-ni

2011. a. AS-il Keila Vesi kõikus see näitaja vahemikus -1–2% (erandiks oli 2006. a, 12%). AS Paide Vesi omakapitali puhasrentaablus oli 2000.–2011. a neljast firmast kõige kõrgem (vahemikus 6–43%), AS Rakvere Vesi madalam, kuid samuti positiivne (0–6%).

Eespool vaadatud nelja rentaablussuhtarvu poolest oli AS Paide Vesi teistest vee-ettevõtetest paremas olukorras, kuid firma kasutas teistest ka rohkem laenuraha.

Ettevõtete pikaajalise maksevõime analüüsimiseks arvutati kapitali struktuuri suhtarvudest võlakordaja ehk kohustuste osatähtsus ning kohustuste ja omakapitali suhe (lisa 11).

Nelja firma kohustuste osatähtsus koguarast (e võlakordaja, kohustused * 100/bilansimaht; näitab, kui suurt osa ettevõtte varadest finantseeritakse laenurahaga), kasvas vaadeldaval perioodil enamikul aastatest. Seega ettevõtete sõltuvus laenurahast suurenes. Kuna üldiselt peetakse mõistlikuks kohustuste osatähtsust piirides 40–60%, ehk olukorda, kus pool varadest on finantseeritud oma- ja pool võõrkapitaliga, siis võib öelda, et kui vaadeldava perioodi alguses oleks AS Kuressaare Veevärk, AS Keila Vesi ja AS Rakvere Vesi kohustuste osatähtsus võinud olla suurem, siis perioodi lõpuks 2013. a oli AS Kuressaare Veevärk kohustuste osatähtsus koguarast juba liiga suur. Kui AS Paide Vesi kohustuste osatähtsus koguarast jäi perioodi alguses mõistlikkuse piiridesse, siis juba alates 2003. a on see suhtarv olnud liiga suur ja ettevõtte on olnud täielikus sõltuvuses võõrkapitalist. Sektori keskmist suhtarvu, mis oli kõrgem aastail 2008–2010 (37–39%), ületasid kõik analüüsitud vee-ettevõtted.

Ka kohustuste suhe omakapitali (kohustused *100/omakapital; näitab, mitu protsenti moodustab ettevõtte võõrkapital omakapitalist), oli AS-il Paide Vesi teistest märkimisväärselt (mõnel aastal üle 10 korra) suurem, ulatudes 2008.–2010. a 1400–1900%-ni, mis omakorda kinnitab, et AS Paide Vesi sõltub liiga palju laenurahast. Teistel firmadel jäid selle suhtarvu kõige suuremad väärtused alla 200, AS Kuressaare Veevärgil oli see vaid kahel aastal *ca* 380%.

Nii nagu likviidsus-, olid ka AS Paide Vesi rentaablussuhtarvud teiste ettevõtete omadest mõnevõrra paremad, kuid kõigil vee-ettevõtetel kõikusid need üsna suurtes piirides ning olid paljudel aastatel negatiivsed. Seega ükski neljast ettevõttest ei olnud majanduslikult stabiilne ega töötanud kasumlikult. AS Paide Vesi mõnevõrra paremate näitajate taga on tõenäoliselt teistest suurem finantsvõimendus.

KOKKUVÕTE

Lõputöö „Veeteenuse hinna mõju kodumajapidamiste veetarbimisele Eestis ning veeteenuse hinna kujunemist mõjutavad tegurid nelja vee-ettevõtte näitel“ eesmärk oli välja selgitada, kuidas on veeteenuse hind mõjutanud olmevee tarbimist ja praegune hinnapoliitika vee-ettevõtete majanduslikku jätkusuutlikkust. Hinna kujunemist ja ettevõtete jätkusuutlikkust analüüsiti nelja vee-ettevõtte (AS Kuressaare Veevärk, AS Keila Vesi, AS Paide Vesi ja AS Rakvere Vesi) näitel, mis valiti Eesti Vee-ettevõtete Liidu liikmete seast.

Aastatel 1996–2013 vähenes olmevee keskmine tarbimine ühe inimese kohta kuus ca 2 korda (5,1 m³-lt 2,6 m³-ni kuus), veeteenuse keskmine hind tõusis samas ajavahemikus ca 5 korda (51-lt eurosendilt 2,62 euroni). Olmevee keskmine tarbimine vähenes Eestis järsult 1990ndate lõpus ja tõusis natuke 2000ndate keskel. Veeteenuse hind tõusis oluliselt 1990ndate lõpus, kiirem hinnatõus jätkus enamikus maakondades kuni 2000ndate keskpaigani.

Maakondades tarbiti ühe elaniku kohta kuus kõige rohkem olmevett Ida-Viru- (7,2 m³ 1992. a ja 3,8 m³ 2013.a) ja Harjumaal (6,3 m³ ja 2,9 m³) ning kõige vähem Hiiumaal (2,0 m³ ja 1,4 m³). Keskmisest mõnevõrra rohkem tarbiti olmevett suuremate linnadega maakondades: Pärnu, Tartu, Lääne ja Lääne-Viru maakonnas. Väikeste asulatega maakondades oli veetarbimine aga väiksem. Põhjuseks tõenäoliselt asjaolu, et väikestes asulates elab suhteliselt palju inimesi vanemates eramutes, kus vett soojendatakse boileritega ning puuduvad vannid ja duširuumid.

Veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust vähenes kõigis maakondades. 1996. a oli see Eestis keskmiselt 2,1%, 2013. aastal 1,1%. Kõige suurem oli tasu osakaal 1996. a Ida-Viru- (3,5%) ja Harjumaal (3,2%) ning 2013. a Ida-Virumaal (1,9%). Kõige madalam oli tasu osakaal 1996. a Valga- (1,0%) ja 2013. aastal Hiiu- ja Raplamaal (mõlemas 0,8%). Veeteenuse eest makstava tasu osakaal oli suurem seal, kus vett tarbiti rohkem ja väiksem neis maakondades, kus vee tarbimine inimese kohta oli väike. Enamikus maakondades muutusid vee tarbimine ja veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust sarnaselt. Veetarbimise kasvades suurenes ka tasu osakaal

leibkonnaliikme netosissetulekust ja vastupidi. Seega on veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust 1996.–2013. a protsentuaalselt märkimisväärselt vähenenud, kuid oluline roll on siin olnud veetarbimise vähenemisel.

Veetarbimise vähenemise peamiseks põhjuseks 1990ndate lõpus oli tõenäoliselt veearvestite paigaldamine, veeteenuse hinna tõus on veetarbimist mõjutanud vähem. Näiteks Pärnus paigaldati veearvestid 1996. ja 1997. a ning 1998. a vähenes veetarbimine kogu maakonnas 30%. Kui elanikel ei olnud veearvesteid, siis lähtuti veeteenuse eest arvete väljastamisel normatiivsest veekulust inimese kohta. Sellesse olid arvestatud ka veelekked torustikest. Pärast arvestite paigaldamist hakkasid elanikud maksma tegeliku veetarbimise järgi.

Väidet, et veetarbimise vähenemisele ei avalda mõju ainult veeteenuse hinna tõus, toetab ka veetarbimise ja veeteenuse hinna vaheline korrelatsioonikordaja, mille Eesti keskmiseks väärtuseks käesolevas töös saadi $-0,658$. Kuna tegemist on keskmise tugevusega negatiivse seosega, siis võib väita, et veeteenuse hinna tõustes tarbimine mõnevõrra vähenes, kuid hinna tõus tarbimisele väga olulist mõju ei avaldanud. Tuleb arvestada ka asjaolu, et paljudes väikestes asulates tarbitaksegi vett nii vähe (inimese kohta *ca* $1,5 \text{ m}^3$ kuus), et raske oleks vee kasutamist veelgi piirata ning hinna tõus väga väikest tarbimist tõenäoliselt oluliselt mõjutada ei saagi.

Ka vee tarbimise ja leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku vahel saadi keskmise tugevusega negatiivne seos (korrelatsioonikordaja $-0,549$), mis näitab et sissetuleku suurenedes vee tarbimine mõnevõrra vähenes. Samas ei pruugi ka see korrelatsioonikordaja kajastada tegelikku olukorda õigesti, sest nagu eespool öeldud, mõjutas vaadeldud ajavahemikus veetarbimise vähenemist Eestis veemõõturite paigaldamine ning sissetuleku suurenemisel oli tarbimisele tõenäoliselt suhteliselt väiksem mõju. Kuna seos oli negatiivne, siis ei ole põhjust eeldada, et sissetuleku suurenedes hakkavad inimesed rohkem vett tarbima.

Veemajanduse arendamise kavades on aga vee-ettevõtted veesüsteemidesse investeringuid kavandades prognoosinud veetarbimise suuremist nii ühe elaniku kohta kui tarbijate arvu kasvu. Ühest küljest võib küll eeldada, et kui inimestel on suurem sissetulek, siis nad investeerivad rohkem elatustaset tõstvatessse hüvedesse. Teisest küljest pakub tänapäevane tehnoloogia mitmeid võimalusi vee säästmiseks, mida tõenäoliselt ka paljud uute majade või korterite ehitajad kasutavad. Tarbijate arvu suurenemist on eeldatud põhjusel, et uute torustike väljaehitamise ja puhastite rekonstrueerimisega on loodud võimalus liituda neil inimestel, kel

senini ühisveevarustus ja -kanalisatsioon majades puudus. Tegelikuses on uusi liitujaid olnud prognoositust vähem, põhjuseks nii liitumise kulukus kui elanike arvu üldine vähenemine.

Uute liitujate ja seeläbi ka tarbimismahtude ülehindamise üks põhjus oli EL ÜF-ist rahastamise tingimus – aastail 2004–2006 ei tohtinud rahastatava projekti kogumaksumus olla alla 10 mln euro. Paraku viib tarbimismahtude ülehindamine liiga suurte puhastite rajamiseni, mille ehitamine, aga ka hooldamine on võrreldes väikepuhastitega keerulisem ja kulukam. Liiga suure tarbimise prognoosimine põhjustab ka ettevõtte tulude ülehindamise, mis lõppkokkuvõttes on kahjulik vee-ettevõttele. Kuna Konkurentsiamet arvutab veeteenuse hinna jagades lubatud müügitulu teenuse müügi mahuga regulatsiooniperioodil, siis mida suurem on prognoositud müügi maht, seda madalamaks kujuneb veeteenuse hind ja seda vähem teenib vee-ettevõtte tulu.

Kuigi veeteenuse hind on tõusnud kõigis maakondades, ei kata see praegu vee-ettevõtete kulusid ning enamik neist töötab kahjumiga. Kuna veeteenuse eest makstava tasu osakaal leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust on langenud kõigis maakondades, siis teoreetiliselt võiksid vee-ettevõtted teenuse hinda tõsta. Kui lähtuda nõudest, et veeteenuse eest makstava tasu osakaal ei tohi olla suurem kui 4% leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust, siis oleks veeteenuse hind 2013. aastal võinud olla kehtinust 2–5,4 korda kõrgem. Samas kui hinna kehtestamisel lähtuda 4% nõudest, siis oleks veeteenuse hind väiksema tarbimise korral kõrgem ja vee säästlikul kasutamisel ei oleks mõtet. Lisaks jääks 4% põhimõttest lähtudes veeteenuse eest makstav tasu vaid keskmisest suurema sissetulekuga inimestel alla 4%, väiksema sissetulekuga elanikel võib aga teenuse eest maksmine üle jõu käivaks osutada.

Hinnatõusu peamisi põhjuseid uuriti nelja vee-ettevõtte näitel. Nendeks olid: AS Kuressaare Veevõrk (veeteenuse hind oli kõige kõrgem 2013. a), AS Keila Vesi (veeteenuse hinnatõus oli perioodil 1996–2013 keskmine), AS Paide Vesi (veeteenuse hind oli kõige kõrgem 1996. a) ja AS Rakvere Vesi (veeteenuse hind oli 2013. a kõige madalam). Veeteenuse hinda mõjutavate peamiste tegurite (müügitulu, tegevuskulud, investeeringud ja põhivara soetamine) analüüsimisel lähtuti 2000.–2013. a majandusaasta aruannetest ja EVEL-ilt saadud andmetest.

Kuigi nelja vee-ettevõtte müügitulu kasvas igal aastal, suurenesid ettevõtete põhitegevusega seotud kulud müügitulust rohkem. Aastatel 2000–2013 kattis vee-ettevõtete (välja arvatud AS Kuressaare Veevõrk) müügitulu nende tegevuskulud, kuid intresside tasumiseks raha nappis.

Kõigi nelja vee-ettevõtte bilansimahud kasvasid enamikul aastatel võrreldes eelmise aastaga. Bilansimahu suurenemisel oli oluline roll pikaajaliste laenude ja sihtfinantseerimise, samuti põhivara ning ostjate vastu nõuete suurenemisel. Seega kõik neli ettevõtet investeerisid vaadeldud perioodil põhivarasse, mis soetati peamiselt pikaajaliste laenude ja sihtfinantseerimise toel. Seda kinnitab ka asjaolu, et vee-ettevõtete põhitegevusega seotud kuludest suurenes 2000.–2013. a kõigil firmadel kõige rohkem põhivara kulumi osakaal (moodustas 2013. a 38–48% põhitegevusega seotud kuludest), tööjõukulu osakaal aga vähenes (oli 2013. a 10–25%). Energia osakaal kogukulust suurenes mõne protsendi võrra (oli 2013. a 11–13%) ning oli põhivara kulumi ja tööjõukulu järel kolmas suurem kululiik. Alltöövõtt ja hoolduskulud moodustasid 2013. a kuni 10% kogukulust. Materjalikulu (2013. a 3–6%) ning keskkonnatasude osakaal (2013. a 4–6%) kogukulust 2008.–2013. a ei muutunud.

Kui energiakulu, materjalikulu, veekasutusmaks ja saastetasu ning tööjõukulu arvestatakse täies mahus veeteenuse hinda, siis põhivara puhul tohib vee hinda lülitada vaid selle põhivara kulumi, mis ei ole soetatud toetuste abil (Eestis *ca* 15%). Kuigi kogu põhivara kulumit veeteenuse hinda ei lülitata, mõjutavad praeguse hinnaarvutusmetoodika puhul hinda kõige rohkem põhivara kulum, tööjõukulu ning energiaallikate hinna tõus ning keskkonnatasude tõstmine. Kui tööjõukulu saavad vee-ettevõtted hea tahtmise korral vähendada, siis energiaallikate hind, saastetasud ja veekasutusmaks ei sõltu vee-ettevõtetest. Hinna tõusu mõjutab ka sihtfinantseerimise tagamiseks võetud laenud.

Vee-ettevõtete jaoks on ilmselt kõige prognoosimatum riiklikest regulatsioonidest tulenevate keskkonnatasude ootamatu tõusmine. Näiteks Vabariigi Valitsuse 29. novembril 2012. a vastu võetud määruse „Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed“ mõjul tõuseb alates 2015. a mitme heitvett merre juhtiva vee-ettevõtte veeteenuse hind. Vee-ettevõtete jaoks muudab selle määruse puhul olukorra keeruliseks asjaolu, et selles esitatud nõuete täitmiseks puudub vajalik veepuhastustehnoloogia.

Kuna põhivara soetati 2000.–2013. a 85% ulatuses EL fondide toel ja Konkurentsiamet sellisel viisil soetatud põhivara kulumit veeteenuse hinda arvestada ei luba, siis jääb töös käsitletud vee-ettevõtetel praegu *ca* 36% põhitegevusega seotud kuludest veeteenuse hinnaga katmata ning veefirmadel ei ole võimalik koguda raha tulevikus vaja olevate investeeringute jaoks.

Kõigi nelja vee-ettevõtte käibevara osatähtsus koguvarast oli väike ja põhivara osatähtsus suur (79–98%). Käibevara väikese osatähtsuse tõttu napib ettevõtetel kohustuste täitmiseks likviidseid vahendeid. Kõigi firmade omakapitali osatähtsus varadest vähenes ja oli 2013. aastal vahemikus 12–25%. Vaba omakapital (moodustub aruandeaasta kasumist (kahjumist) ja eelmiste perioodide jaotamata kasumist (kahjumist), mille arvelt saab teha omanikele väljamakseid, moodustada reserve ja suurendada aktsiakapitali) vee-ettevõtetel praktiliselt puudus. Töös analüüsitud ettevõtted töötasid kahjumiga ega olnud likviidsed. Seega ei olnud nende tegevus jätkusuutlik.

ÜVVKS näeb ette, et veeteenuse hind peab katma põhjendatud tegevuskulud ja tagama investeringud olemasoleva veetaristu uuendamiseks. Monopolide seaduse kohaselt tuleb hinna kooskõlastamisel lähtuda tagastamatu abi saamiseks võetud kohustustest. Praegune hinnametoodika ei arvesta aga nende nõuetega ja on seega vastuolus kehtivate seadustega. Samuti on see vastuolus EL veepoliitika raamdirektiiviga, mille kohaselt peab veeteenuse hind katma kõik teenuse osutamisega seotud kulud. Praegu lähtutakse pigem poliitilisest soovist hoida veeteenuse hind võimalikult madal. Kuna vee-ettevõtted töötavad kahjumiga, ei ole neil võimalik luua reserve tulevikus vaja olevate investeeringute jaoks. Seega tuleb praeguse hinnapoliitika jätkudes leida riigil hiljemalt paarikümne aasta pärast raha veetaristute rekonstrueerimiseks.

Autori hinnangul ei olegi veeteenuse hinna kujundamisel kõikide kulude katmine (nagu EL veepoliitika raamdirektiiv ette näeb) reaalne, seda eriti maapiirkondades, kus veetarbijaid on vähem, veetaristu väljaehitamine ühe elaniku kohta aga kallim ning teenuse osutamine kulukam. Küll aga tuleks enne uusi seadusi ja määrusi vastu võttes põhjalikult läbi mõelda, kui suured kulud üks või teine seadusemuudatus ettevõtetele kaasa toob ning kas need on põhjendatud.

Veeteenuse hinna kujundamisel oleks mõistlikum lähtuda mitte kõikide kulude katmise põhimõttest ega ka mitte 4% piirmäärast, vaid pigem 3T mudelist (*Tariffs, Taxes, Transfers*). 3T mudeli puhul kaetakse kulud klientidelt veeteenuse eest saadavast tasust, riigile laekunud maksudest ja vee-ettevõttele antavatest toetustest (näiteks sihtfinantseerimine välisfondidest või riiklikud toetused veesüsteemide korrastamiseks). See annaks vee-ettevõtetele rahalise kindluse tuleviku suhtes, mis neil praegu puudub ning tarbijatele kindlustunde, et nad ka tulevikus teenuse eest tasuda jõuavad.

LÜHENDID

CAPM – finantsvarade hindamise mudel (*Capital Assets Pricing Model*)

EBRD – Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank (*European Bank for Reconstruction and Development*)

EEA – Euroopa Keskkonnaagentuur (*European Environment Agency*)

EIB – Euroopa Investeerimispank (*European Investment Bank*)

EK – Euroopa Komisjon

EVEL – Eesti Vee-ettevõtete Liit

ISPA – ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahend (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*)

KA – Konkurentsiamet

KeTS – keskkonnatasude seadus

KIK – Keskkonnainvesteeringute Keskus

KonkS – konkurentsiseadus

KOV – kohalik omavalitsus

NEFCO – Põhjamaade Keskkonnainvesteeringute Korporatsioon (*Nordic Environment Finance Corporation*)

NIB – Põhjamaade Investeerimispank (*Nordic Investment Bank*)

OECD – Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (*Organization for Economic Co-operation and Development*).

SMIP – väikeste omavalitsuste investeerimisprogramm (*Small Municipalities Investment Program*)

THI - tarbijahinnaindeks

VeeS – veeseadus

ÜVVKS – ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus

ÜF – ühtekuuluvusfond

VIIDATUD ALLIKAD

Assessment of cost recovery through water pricing. (2013). EEA Technical Report. No 16/2013. Luxembourg: European Environment Agency. 128 pg. [WWW] www.eea.europa.eu/publications (05.07.2015).

Asulareovee puhastamise direktiivi (91/271/EMÜ), joogivee direktiivi (98/83/EÜ) ja ohtlike ainete direktiivi (76/464/EMÜ) rakendamise kava. (2006). Keskkonnaministeerium. Tallinn: Nordon, 8 lk. [WWW] <http://portaal.ell.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=7884/direktiivide+rakendamise+kava1.pdf> (05.07.2015).

Asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmine Eestis. (2012). Tallinn: Keskkonnaministeerium. Koostajad: Danilišina, G., Tooming, A., Sinikas, N., Zahharov, A., Endjärv, E., Ennet, P. [WWW] http://www.keskkonnaagentuur.ee/failid/Art%2016_aruanne_2012_LOPLIK.pdf (05.07.2015).

Brest water and wastewater project. Feasibility study. Final report. 16WWE0660. (2010). Helsinki: Pöyry Finland Oy. 179 pg.

EM024: Ettevõtete asendikeskmised suhtarvud (kvartiilid, mediaan) tegevusala (EMTAK 2008) järgi. – *Eesti Statistika andmebaas.* [WWW] <http://www.stat.ee> (20.04.2015).

EUREAU Statistics Overview on Water and Wastewater in Europe 2008. Country Profiles and European Statistics. (2009). Brussels: EUREAU. 96 pg. [WWW] ftp://ceres.udc.es/Master_en_Ingenieria_del_Agua/master%20antiguo%20antes%20del%202012/Primer_Curso/Economia_y_gestion_del_agua/Prof.%20Orej%C3%B3n%202010/TEMARIO%20EXPLICADO/1.%20GESTI%C3%93N%20DEL%20SERVICIO/1.2/2008._EUREAU_.pdf (05.07.2015).

Euroopa Nõukogu direktiiv 98/83/EÜ olmevee kvaliteedi kohta. – EL Teataja. 5.12.1998. Lk 90–112. [WWW] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0083&from=ET> (05.07.2015).

Euroopa Nõukogu direktiiv, 21. mai 1991, asulareovee puhastamise kohta (91/271/EMÜ). [www] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:31991L0271> [WWW] <http://portaal.ell.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=7884/direktiivide+rakendamise+kava1.pdf> (05.07.2015).

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, 23. oktoober 2000, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik. – EL Teataja. 22.12.2000. Lk 275–346. [WWW] http://www.envir.ee/sites/default/files/veepoliitika_raamdir3200010060et.pdf (05.07.2015).

EVEL taotlus õiguskantslerile põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse alustamiseks. 1.12.2014 nr 16. Tallinn. 15 lk. [WWW] http://evel.ee/wp-content/uploads/2014/12/PSJV_Taotlus.Raskemetallid.EVEL_2014-11-28-est.final_brittap.pdf (05.07.2015).

Grodno water and wastewater project. Feasibility study. Final report. 16WWE0660. (2010) Pöyry Finland Oy. 199 pg.

Haapsalu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava korrektuur aastateks 2009– 2020. Töö nr 08210-0193. Tallinn: Sweco Projekt AS. 77 lk. [WWW]

<https://www.riigiteataja.ee/aktiiv/4301/0201/3023/%C3%9Chisveev%C3%A4rgi-%20ja%20kanalisatsiooni%20arengukava%20aastateks%202009%20kuni%202020.pdf> (20.10.2015)

IA01: Tarbijahinnaindeksi muutus võrreldes eelmise aastaga. – *Eesti Statistika andmebaas*. [WWW] <http://www.stat.ee> (20.04.2015).

Ilisson, R. (2004). *Finantsanalüüs ja -planeerimine: Aruandluse Tõde ja Õigus*. Tallinn: Nõu. 451 lk.

Juhendmaterjal projekti teostatavusuuringu, finants- ja majandusanalüüsi ning keskkonnamõju eelhinnangu koostamiseks, kui projekti kaasrahastamise taotlus esitatakse Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondile. Keskkonnaministri 1. juuli 2009. a määruse nr 34 „Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ tingimused“ lisa 2. 24 lk. [WWW]

<https://www.riigiteataja.ee/aktiiv/0000/1320/0757/13200761.pdf> (05.07.2015).

Keila Vesi AS kodulehekül. [WWW] <http://www.vesi.keila.ee> (05.07.2015).

Keila Vesi AS majandusaasta aruanded 2001–2004 ja 2006–2013. – *e-äriregister*. [WWW] <http://www.rik.ee/et/e-ariregister> (20.04.2015).

Keila linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2008–2019. (2008). 96 lk. [WWW] <http://vesi.keila.ee/index.php?page=357&lang=est> (20.04.2015).

Keskkonnaministri 1. juuli 2009. a määrus nr 34 „Meetme "Veemajanduse infrastruktuuri arendamine" tingimused“. Vastu võetud 01.07.2009 nr 34. – RTL 2009, 55, 811... RT I, 26.02.2015, 55.

Keskkonnatasude seadus. Vastu võetud 07.12.2005. – RT I 2005, 67, 512... RT I, 01.09.2015, 13.

Keskkonnaameti korraldus 05.11.2014 nr HLS 1-15/14/342. Vee erikasutusloa nr L.VV/323898 muutmine.

KK47: Veekasutus. (Andmed uuendatud 23.10.2014). – *Eesti Statistika andmebaas*. [WWW] <http://www.stat.ee> (20.04.2015).

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Vastu võetud 02.06.1993. – RT I 1993, 37, 558... RT I, 23.03.2015, 108.

Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja Nõukogule veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) rakendamise kohta. Veemajanduskavad. COM(2012) 670 final. (2012). Brüssel: SEuroopa Komisjon. 15 lk. [WWW] <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/ET/1-2012-670-ET-F1-1.Pdf> (05.07.2015).

Konkurentsiseadus. Vastu võetud 05.06.2001. RT I 2001, 56, 332... RT I, 30.12.2014, 15.

Kuressaare Veevärk AS kodulehekül. [WWW] <https://www.saarevesi.ee> (20.04.2015).

Kuressaare Veevärk AS majandusaasta aruanded 2000, 2002, 2004, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013. – *e-äriregister*. [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister> (05.07.2015).

- Kuressaare ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2014–2025.* OÜ VKM Konsult. 86 lk. [WWW] [http://www.saarevesi.ee/userfiles/downloads/334VK%20AK%202014-2025%20final\).pdf](http://www.saarevesi.ee/userfiles/downloads/334VK%20AK%202014-2025%20final).pdf) (27.07.2015).
- LE04: Leibkonnaliikme netosissetulek kuus. (Andmed uuendatud 07.01.2010). – *Eesti Statistika andmebaas.* [WWW] <http://www.stat.ee> (20.04.2015).
- Lenk, E.** (1996a). Kui palju maksab vesi? – *Keskkonnatehnika.* Nr 2. Lk 12.
- Lenk, E.** (1996b). Ümberkorraldustest veevarustuse ja kanalisatsiooni majandamises. – *Keskkonnatehnika.* Nr 1. Lk 7.
- Loigu, E., Sokk, O., Kuusik, A.** (2006). Reoveekäitlus maakondades. Asjatundja kaasamise leping nr 7-4.1/31. Lõpparuanne. Tallinn: TTÜ keskkonnatehnika instituut. [WWW] <http://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/5606> (05.07.2015).
- Majanduslikud kaalutlused veepoliitikas. Euroopa vete väärtus.* Märgukiri nr 5. Euroopa Komisjon. Keskkonna peadirektoraat. [WWW] <http://bookshop.europa.eu/et/majanduslikud-kaalutlused-veepoliitikas-pbKHAO08005/> (05.07.2015).
- Managing Water for All. An OECD perspective on pricing and financing.* (2009). OECD. 151 pg. [WWW] <http://www.oecd.org/tad/sustainable-agriculture/44476961.pdf> (05.07.2015).
- Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus. Vastu võetud 03.08.2010. – RT I 2010, 56, 363.
- NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 1083/2006, 11. juuli 2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999. – EL Teataja 31.7.2006. [www] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1083&from=ET> (05.07.2015).
- Paide Vesi AS majandusaasta aruanded 2001, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2011, 2013. [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister> (05.07.2015).
- Pärnu linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2015-2026.* (2014). Pärnu. 95 lk. [WWW] <http://www.parnu.ee/index.php?id=1552> (20.04.2015).
- Pärnu Vesi AS kodulehekülg. [WWW] <http://www.pvesi.ee/index.php?id=40> (20.04.2015).
- Paide Vesi AS majandusaasta aruanded 2001, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2011, 2012, 2013. – *e-äriregister.* [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister> (20.04.2015).
- Rakvere Vesi AS majandusaasta aruanded 2001, 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2011, 2012, 2013. – *e-äriregister.* [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister> (20.04.2015).
- Riigi raamatupidamise üldeeskiri. Vastu võetud 11.12.2003 nr 105. – RTL 2003, 130, 2103... RT I, 21.11.2014, 20.
- Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnamärgide saavutamisele. Kas joogi- ja reoveesüsteemid vastavad nõuetele?* (2013). Tallinn: Riigikontroll. [WWW] <http://www.riigikontroll.ee/Riigikontrollipublikatsioonid/Audituaruanded/tabid/206/Audit/2309/1anguage/et-EE/Default.aspx> (05.07.2015).
- Reoveekäitluse arendamine maapiirkondades Ühtekuuluvusfondi projektide toel. Kontrollaruanne nr OSIV-2-1.4/07/24.* (2007). Tallinn: Riigikontroll. 2007. [WWW] <http://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/5606> (05.07.2015).

Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed. Vabariigi Valitsuse määrus nr 99. Vastu võetud 29.11.2012 nr 99. – RT I, 04.12.2012, 1.

Republic of Belarus: Project on improvement of water supply and sanitation in Marina Gorka town. Feasibility study. Volume I. Assessment of present status. P10668. (2010). Finnish Consultig Group Ltd. 53 pg.

Sotsiaalministri 31.07.2001 määrus nr 82 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid“. Vastu võetud 31.07.2001. – RTL 2001, 100, 1369... RT I, 24.11.2015, 4. (02.09.2015).

ST08: Leibkonnaliikme netosissetulek kuus. (Andmed uuendatud 29.01.2015). – *Eesti Statistika andmebaas*. [WWW] <http://www.stat.ee> (20.04.2015).

Struktuuritoetuste seadus. Vastu võetud 10.12.2003. – RT I 2003, 82, 552...RT I, 30.06.2015, 51. (29.11.2015).

Vabariigi Valitsuse määrus nr 99 „Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed“. Vastu võetud 29.11.2012. – RT I, 04.12.2012, 1... RT I, 13.06.2013, 13. (05.07.2015).

Vee ja kanalisatsiooniteenuste arvestuslik keskmine hind. – [WWW] <http://www.keskkonnainfo.ee/main/index.php/et/component/content/article/478?tmpl=component> (20.04.2015).

Veeseadus. Vastu võetud 11.05.1994. – RT I 1994, 40, 655... RT I, 08.07.2014, 23.

Vesikondade ja alamvesikondade määramine. Vabariigi Valitsuse määrus nr 132. Vastu võetud 9.09.2010). – RT I 2010, 64, 477... RT I, 13.06.2013, 16.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus. Vastu võetud 10.02.1999. RT I 1999, 25, 363...RT I, 23.12.2014, 23.

Veekasutuse majandusanalüüs. (2014). Koostanud OÜ EL Konsult. Tallinn: Keskkonnaministeerium. 68 lk. [WWW] http://www.envir.ee/sites/default/files/iii_veekasutusemajandusanalyys_final_2014.02.10_0.pdf (05.07.2015).

Veeteenuse hinna arvutamise soovituslikud põhimõtted. (2010). Tallinn: Konkurentsiamet. 15 lk. [WWW] http://www.konkurentsiamet.ee/public/veeteenuse_hinna_arvutamise_sovituslikud_pohimotted.pdf (05.07.2015).

Winpenny, J. (2003). *Financing Water for All*. Report of the World Panel on Financing Water Infrastructure, chaired by Michel Camdessus. 64 pg. [www] <http://www.oecd.org/greengrowth/21556665.pdf> (05.07.2015).

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna reguleerimine Eestis. Eesti Vee-ettevõtete Liidu memorandum. (2014). Tallinn: EVEL. 31 lk. [WWW] <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded> (05.07.2015).

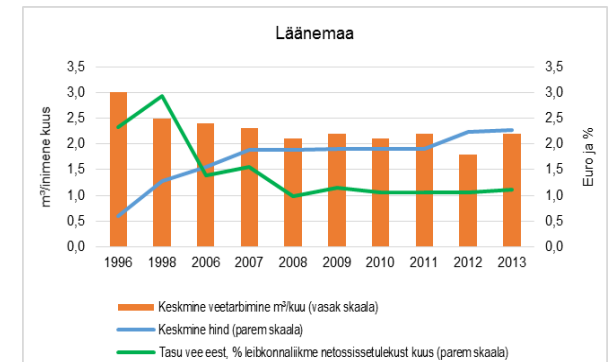
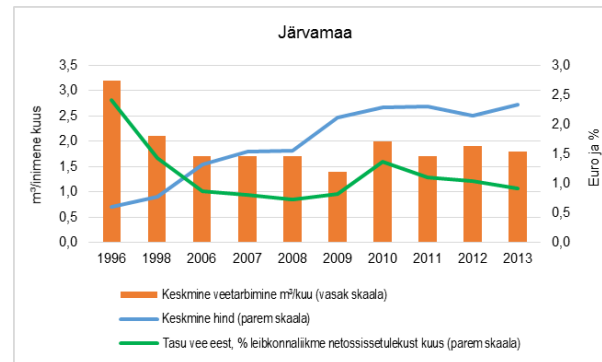
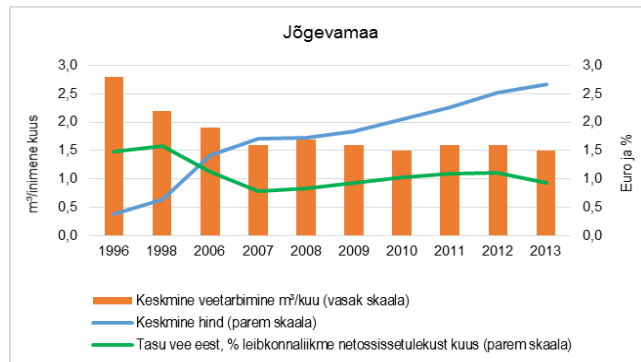
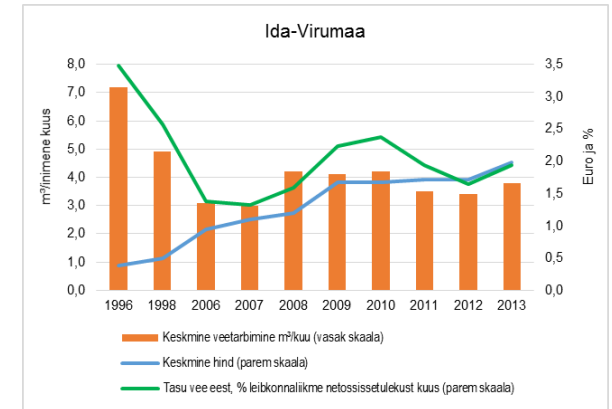
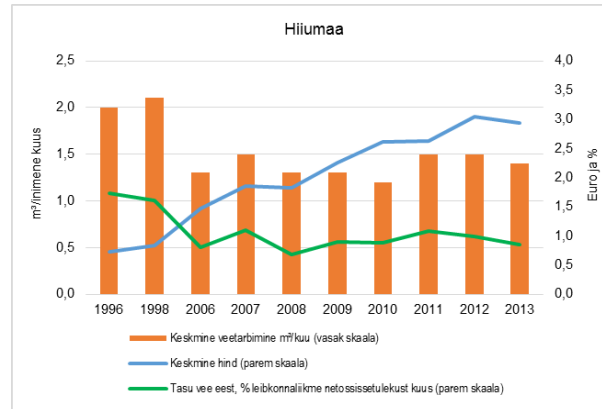
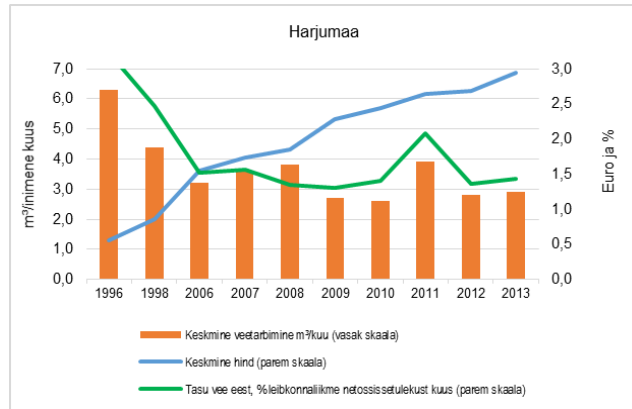
LISAD

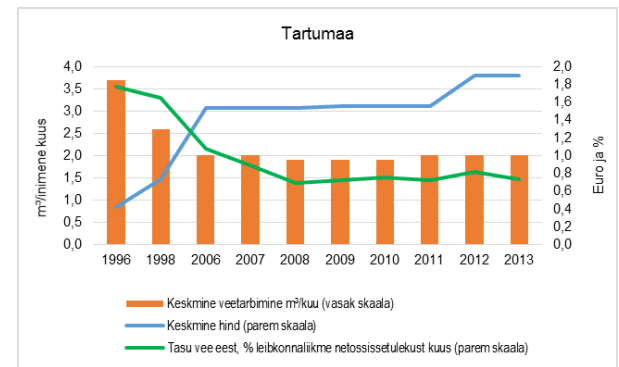
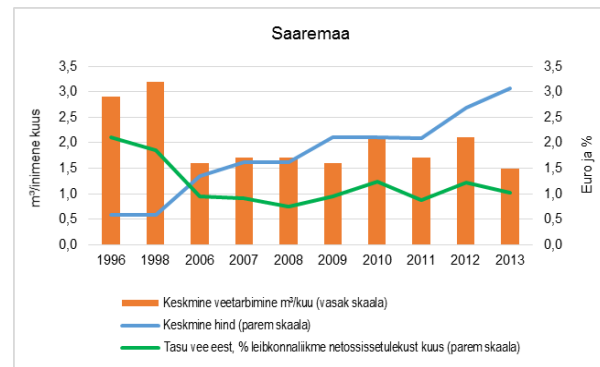
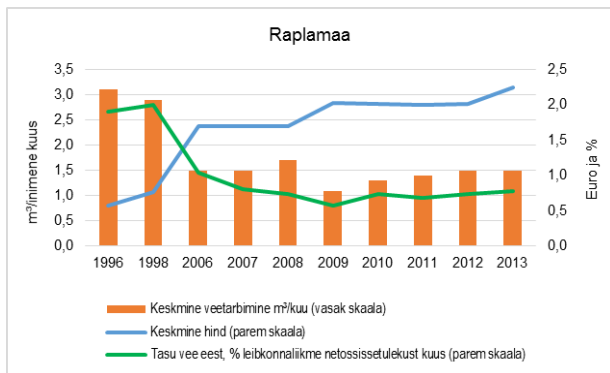
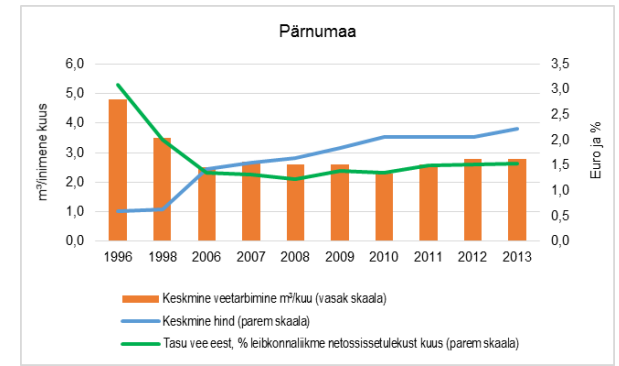
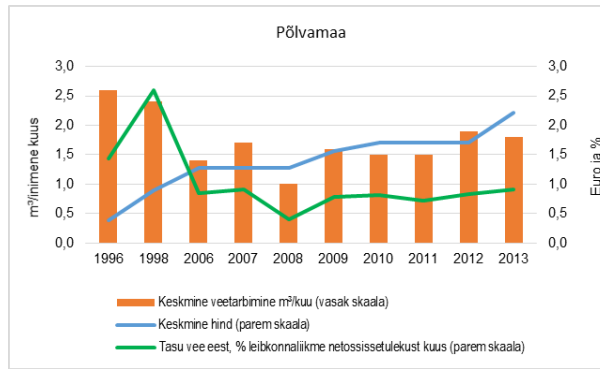
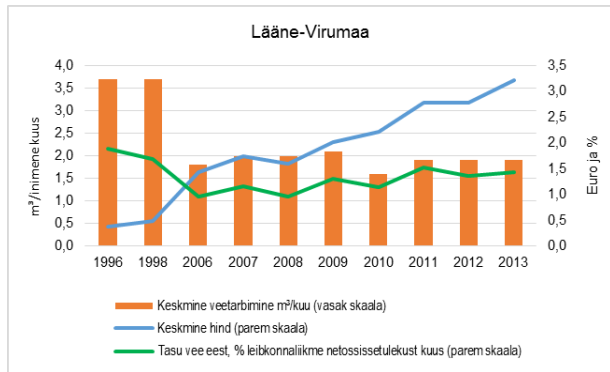
Lisa 1. Veeteenuse hind, vee tarbimine, elanike arv, leibkonnaliikme keskmine netosissetulek ja THI

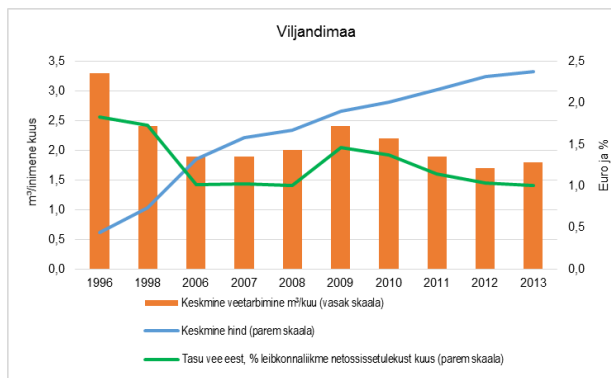
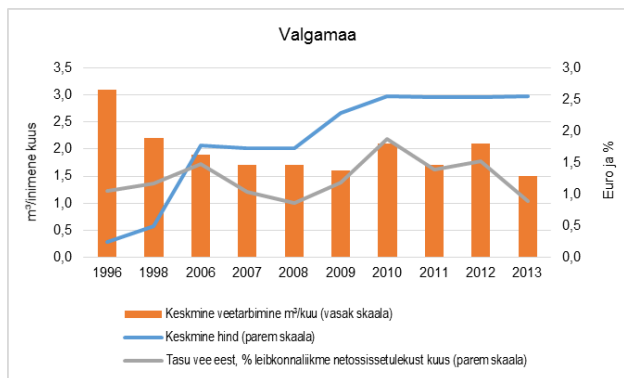
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tarbimine, kogu Eesti	86508	75950	61028	53358	49380	45899	43682	42425	40711	52332	41753	44384	47271	39988	39417	46756	39831	40475
Tarbimine inimese kohta, m ³ /kuu	5,1	4,5	3,7	3,2	2,9	2,7	2,6	2,6	2,5	3,2	2,6	2,8	2,9	2,5	2,5	2,9	2,5	2,6
Tarbimise muutus, %	...	-11,8	-17,8	-13,5	-9,4	-6,9	-3,7	0	-3,8	28,0	-18,7	7,7	3,5	-13,8	0	16,0	-13,7	4,0
Veeteenuse hind, euro*	0,51	0,6	0,84	0,96	0,99	1,11	1,3	1,3	1,35	1,41	1,6	1,6	1,62	1,91	2,04	2,35	2,54	2,62
Hinna muutus, %	...	17,7	40,0	14,3	3,1	12,1	17,1	0	3,9	4,4	13,5	0	1,3	17,9	6,8	15,2	8,1	3,2
Elanike arv, tuh	1425	1400	1386	1376	1397	1388	1379	1371	1363	1355	1347	1341	1337	1335	1331	1327	1323	1318
Elanike arvu muutus, %	...	-1,3	-0,9	-1,0	1,6	-0,6	-0,7	-0,6	-0,7	-0,5	-0,6	-0,6	-0,3	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, euro	91,6	104,9	122,1	128,8	139,5	146,3	159,7	178,2	193,6	222,1	277,6	337,8	420,0	394,2	380,4	414,5	457,2	508,1
Tasu veeteenuse eest, % leibkonnaliikme kesmisest netosissetulekust	2,8	2,6	2,5	2,4	2,1	2,1	2,1	1,9	1,7	2,0	1,5	1,3	1,3	1,2	1,3	1,7	1,4	1,3
THI muutus	...	11,2	8,2	3,3	4	5,8	3,6	1,3	3	4,1	4,4	6,6	10,4	-0,1	3	5	3,9	2,8

Allikad: KK47, Vee ja..., RV0211, LE04, ST081, IA01; autori arvutused ja autori koostatud

Lisa 2. Veeteenuse hind, vee tarbimine ja leibkonnaliikme netosissetulek maakondades

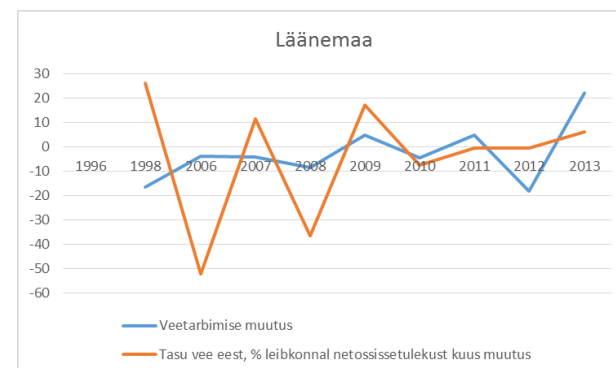
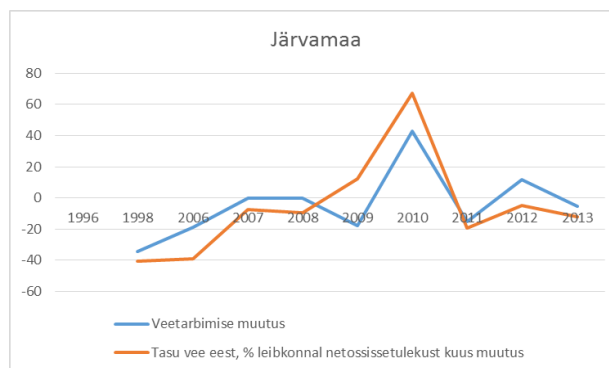
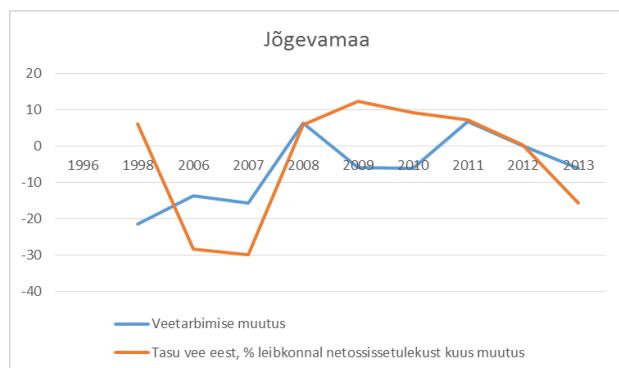
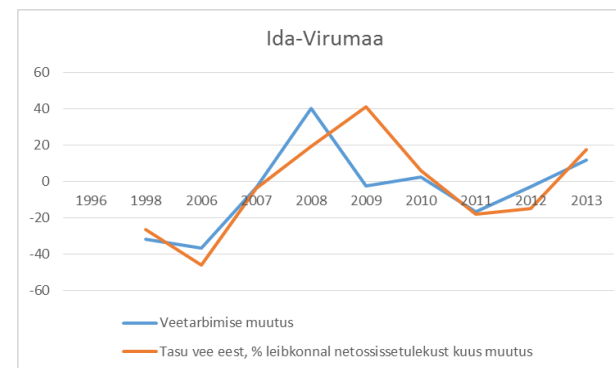
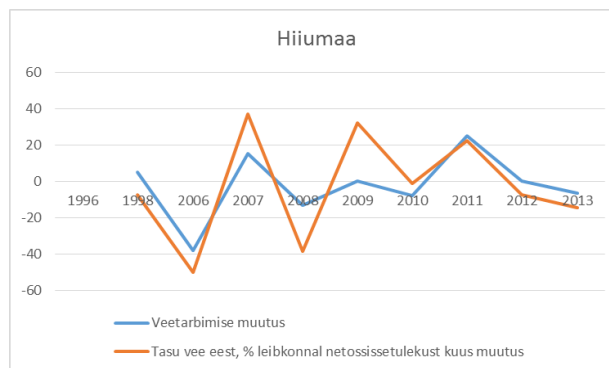
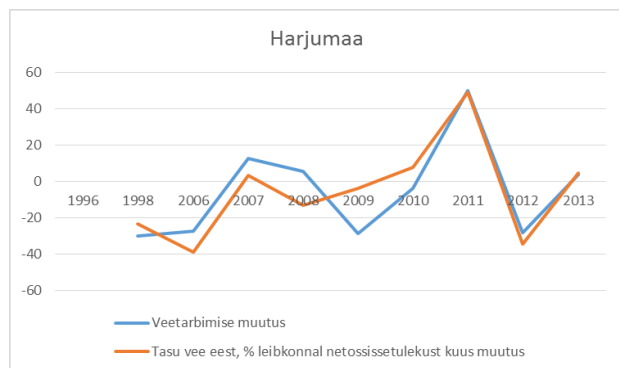
Allikad:: www.evel.ee; LE047; Lenk 1996a, lk 12; autori koostatud

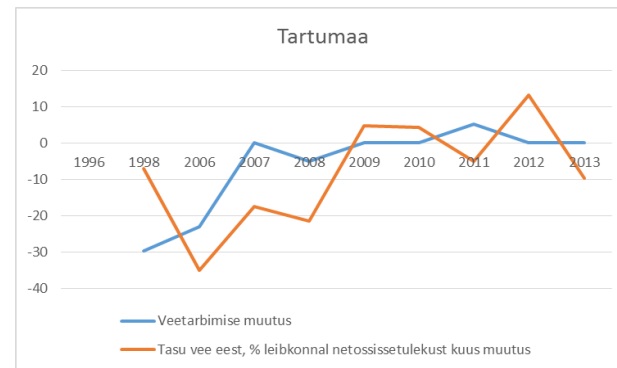
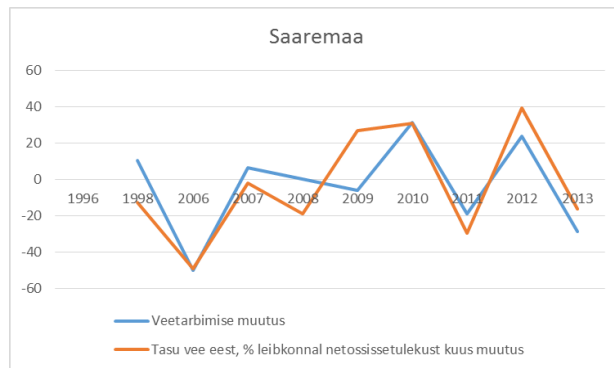
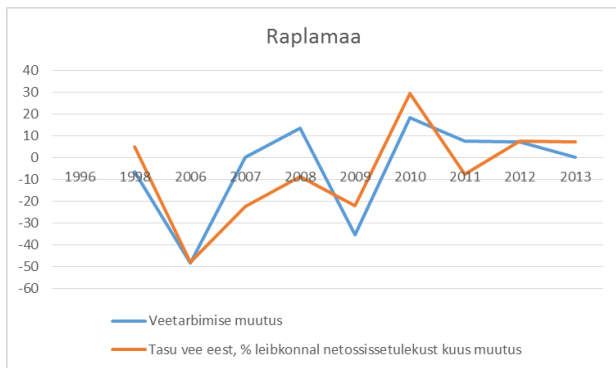
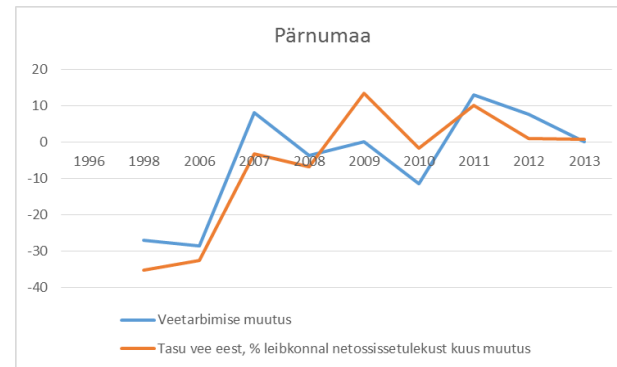
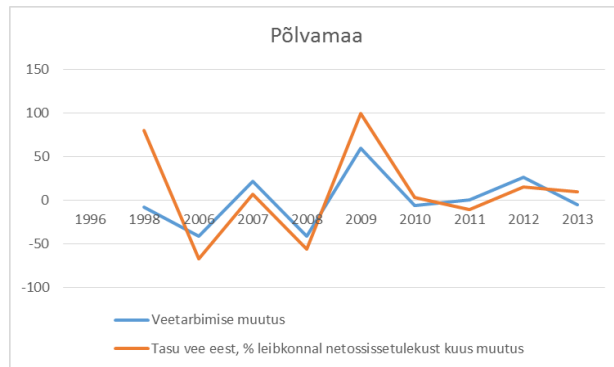
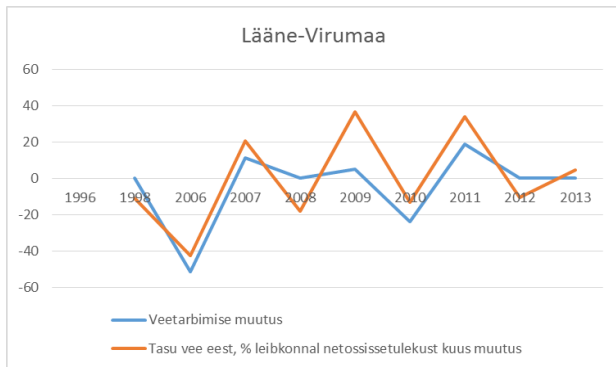
Lisa 3. Maakondades kehtinud veeteenuse keskmine ja suurim võimalik hind 2013. a

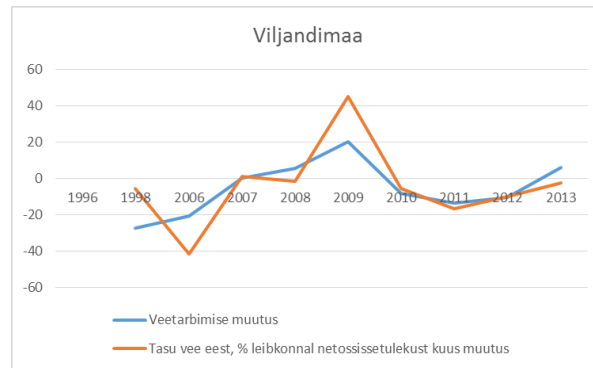
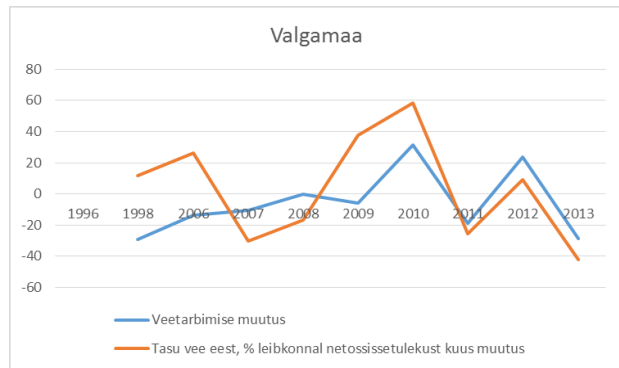
	Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, euro	Veeteenuse keskmine hind, euro	Keskmine veetarbimine, m ³ /inimene kuus	Võimalik kõrgeim tasu veeteenuse eest (4% leibkonnaliikme netosissetulekust), euro	Võimalik kõrgeim m ³ hind arvestades 4% nõuet, euro	Hinnavahe, %	Hinnavahe kordades
Harju maakond	597,4	2,95	2,9	23,9	8,2	179,3	2,8
Hiiu maakond	485,0	2,94	1,4	19,4	13,9	371,3	4,7
Ida-Viru maakond	388,9	1,98	3,8	15,6	4,1	106,8	2,1
Jõgeva maakond	429,4	2,66	1,5	17,2	11,5	330,5	4,3
Järva maakond	457,3	2,34	1,8	18,3	10,1	334,3	4,3
Lääne maakond	447,9	2,28	2,2	17,9	8,1	257,2	3,6
Lääne-Viru maakond	427,7	3,21	1,9	17,1	9,0	180,5	2,8
Põlva maakond	434,5	2,21	1,8	17,4	9,7	336,9	4,4
Pärnu maakond	408,9	2,23	2,8	16,4	5,8	161,9	2,6
Rapla maakond	427,8	2,24	1,5	17,1	11,4	409,3	5,1
Saare maakond	453,0	3,07	1,5	18,1	12,8	293,5	3,9
Tartu maakond	516,7	1,9	2	20,7	10,3	443,9	5,4
Valga maakond	433,1	2,55	1,5	17,3	11,6	352,9	4,5
Viljandi maakond	424,7	2,37	1,8	17,0	9,4	298,2	4,0

Allikad: www.evel.ee; LE04; autori arvutused

Lisa 4. Keskmise veetarbimise ja veeteenuse eest makstava tasu osakaalu muutus sissetulekust maakondades

Allikad:: www.evel.ee; LE047; Lenk 1996a, lk 12; lk 12; autori koostatud

Lisa 5. Mõnede EVEL-i liikmete veeteenuse hind 1996–2013, euro

	1996	1998	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Hinnatõus 1996-2013, %
Rakvere Vesi AS	0,54	0,74	1,33	1,92	1,31	1,63	1,63	1,61	1,62	1,69	212,9
Paide Vesi AS	0,82	0,90	1,39	1,66	1,71	2,31	2,61	2,64	2,24	2,62	219,5
Rapla Vesi AS	0,58	1,28	1,73	1,73	1,73	2,01	1,98	1,97	1,98	1,98	241,4
Vändra MP OÜ	0,59	0,51	1,19	1,45	1,45	1,66	2,07	2,06	2,07	2,06	249,2
Haapsalu Veevärk AS	0,59	1,28	1,56	1,88	1,88	1,91	1,91	1,90	2,24	2,28	286,4
Kärdla Veevärk AS	0,73	0,83	1,47	1,86	1,83	2,26	2,61	2,62	3,05	2,94	302,7
Pärnu Vesi AS	0,58	0,75	1,65	1,65	1,82	2,00	2,04	2,03	2,04	2,39	312,1
Tallinna Vesi AS	0,49	0,96	1,48	1,64	1,83	2,10	2,08	2,08	2,09	2,08	324,5
Strantum OÜ	0,59	1,15	1,63	1,84	1,84	2,66	2,66	2,64	2,65	2,65	349,2
Tartu Veevärk AS	0,42	0,73	1,53	1,53	1,53	1,56	1,56	1,55	1,9	1,90	352,4
Viljandi Veevärk AS	0,44	0,74	1,34	1,55	1,73	1,76	1,99	1,98	1,99	2,11	379,6
Kuressaare Veevärk AS	0,58	0,58	1,34	1,61	1,61	2,10	2,10	2,09	2,69	3,07	429,3
Keila Vesi AS	0,44	0,96	1,31	1,57	1,57	1,90	2,22	2,28	2,43	2,43	452,4
Türi Vesi OÜ	0,37	0,64	1,25	1,41	1,41	1,91	1,95	1,95	2,04	2,05	454,1
Põlva Vesi AS	0,38	0,89	1,28	1,28	1,28	1,56	1,71	1,71	1,71	2,21	481,6
Põltsamaa Varahalduse OÜ	0,38	0,58	1,41	1,57	1,57	1,59	1,98	1,97	2,58	2,58	578,9
Jõgeva Veevärk OÜ	0,39	0,70	1,41	1,84	1,86	2,09	2,11	2,47	2,48	2,74	602,6
Valga Vesi AS	0,25	0,50	1,77	1,77	1,77	2,10	2,62	2,62	2,61	2,63	952,0
Tapa Vesi AS	0,15	0,45	1,51	1,62	1,75	2,10	2,42	2,42	2,43	2,42	1513,3

Allikad: www.evel.ee; autori arvutused ja koostatud

Lisa 6. Nelja vee-ettevõtte majandusnäitajad

AS Kuressaare Veevärk	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Põhitegevuse käive ehk müügitulu, tuh euro	677	797	875	797	968	980	1111	1285	1398	1403	1488	1549	1856	2247
Põhitegevuse kulud kokku (tuh euro), sh	636	669	726	890	1210	1240	1305	3074	1564	1701	2059	2456	2823	2881
– tööjõukulud (sots.maksuga), tuh euro	232	247	274	287	307	331	351	430	487	520	523	572	591	561
Põhivarade maksumus 31.12 seisuga, tuh euro	1165	1120	1557	5110	5037	7484	8231	6664	10876	21291	28069	27543	28420	29165
Personali tootlikkus, tuh eurot/töötaja	21	27	29	23	28	31	32	35	41	39	41	42	48	61
Lepingute arv kokku (tk), sh	1389	1421	1725	1911	1943	1962	2097	2150	2170	2249
– elanikkonnaga, tk	1133	1156	1458	1684	1712	1725	1828	1860	1883	1970	2281	2312	...	2341
– juriidiliste isikutega, tk	256	265	267	227	231	237	269	290	287	279
Laenukoormuse jääk 31.12 seisuga	534	485	442	731	827	791	718	669	581	942	21869	21466	1549	2161
Põhitöötajate arv	32	30	30	34	34	32	35	37	34	36	36	37	39	37
Kulude osatähtsus põhikäibest, %	94	84	83	112	125	127	117	239	112	121	138	159	152	128

Keila Vesi AS	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Põhitegevuse käive ehk müügitulu, tuh euro	595	589	622	566	605	633	649	609	767	715	787	839	806	858
Põhitegevuse kulud kokku (tuh euro), sh	561	588	593	559	580	572	612	648	708	690	765	789	755	934
– tööjõukulud (sots.maksuga), tuh euro	197	202	178	181	183	185	209	245	244	231	259,2	268	255	231
Põhivarade maksumus 31.12 seisuga, tuh euro	3094	3052	3408	3396	3523	3678	3600	6032	6584	7143	8766	10414	9915	9703

Lisa 6 järg

Keila Vesi AS	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Personali tootlikkus, tuh eurot/töötaja	21	28	30	33	38	35	41	43	59	60	66	70	67	78
Lepingute arv kokku (tk), sh	777	809	862	932	986	1065	1160	1250	1347	1391
– elanikkonnaga, tk	724	754	800	870	927	995	1097	1189	1339	1329
– juriidiliste isikutega, tk	53	55	61	62	59	70	61	61	63	62
Laenukoormuse jääk 31.12 seisuga	454	433	328	350	426	575	608	1191	1601	2198	3855	5653	1311	1237
Põhitöötajate arv	28	21	21	17	16	18	16	14	13	12	12	12	12	11
Kulude osatähtsus põhikäibest, %	94,2	99,9	95,4	98,9	96,0	90,3	94,2	106,5	92,3	96,5	97,2	94,0	93,6	108,8

Paide Vesi AS	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Põhitegevuse käive ehk müügitulu, tuh euro	376	438	499	519	562	599	13434	915	1224	1037	1548	1737	1098	1054
Põhitegevuse kulud kokku (tuh euro), sh	388	417	405	433	466	534	10547	798	1130	946	1227	1397	1185	1681
– tööjõukulud (sots.maksuga), tuh euro	83	92	88	93	109	134	2449	200	254	267	297	351	380	400
Põhivarade maksumus 31.12 seisuga, tuh euro	294	246	235	2151	2067	2289	41445	2567	13858	18262	18922	19880	22677	36328
Personali tootlikkus, tuh eurot/töötaja	22	26	45	47	51	54	1221	70	87	74	81	87	58	55
Lepingute arv kokku (tk), sh	421	458	509	533	554	564	586	627	640	822
– elanikkonnaga, tk	294	325	360	390	405	413	428	467	477	644
– juriidiliste isikutega, tk	127	133	149	143	149	151	158	160	163	178
Laenukoormuse jääk 31.12 seisuga	102	90	79	67	55	67	2134	136	421	1716	18084	18044	1734	3471
Põhitöötajate arv	17	17	11	11	11	11	11	13	14	14	19	20	19	19
Kulude osatähtsus põhikäibest, %	103,1	95,2	81,1	83,5	83,0	89,3	78,5	87,2	92,3	91,2	79,3	80,5	108,0	159,6

Lisa 6 järg

Rakvere Vesi AS	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Põhitegevuse käive ehk müügitulu, tuh euro	753	772	868	890	952	1124	1311	1329	1262	1320	1393	1318	1168	1401
Põhitegevuse kulud kokku (tuh euro), sh	642	820	876	856	936	862	1309	1209	1295	1270	1279	1346	1448	1828
– tööjõukulud (sots.maksuga), tuh euro	164	173	170	191	195	198	247	269	298	325	330	322	337	356
Põhivarade maksumus 31.12 seisuga, tuh euro	2906	3255	3803	3734	4384	6096	5879	5840	5599	5379	6210	9435	19134	27666
Personali tootlikkus, tuh eurot/töötaja	33	35	46	47	68	80	101	102	97	102	107	101	90	108
Lepingute arv kokku (tk), sh	1128	1400	1500	1650	1785	1868	1988	2112	2173	2180
– elanikkonnaga, tk	977	1200	1300	1400	1500	1569	1653	1735	1779	1780
– juriidiliste isikutega, tk	151	200	200	250	285	299	335	377	394	400
Laenukoormuse jääk 31.12 seisuga	175	313	276	812	870	975	745	622	463	341	3247	6204	4009	5560
Põhitöötajate arv	23	22	19	19	14	14	13	13	13	13	13	13	13	13
Kulude osatähtsus põhikäibest, %	85,3	106,3	100,9	96,2	98,4	76,7	99,9	91,0	102,6	96,2	91,8	102,1	124,0	130,5

Allikas: EVEL

Lisa 7. Valmi ettevõtete bilansid ja kasumiaruanded

AS Kuressaare Veevärk bilanss (eurodes)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	23272	41074	5192	67084	74880	216645	125463	289268	421929	4739	19217	8544	90806	440208
Nõuded ja ettemaksud	67043	1222450	182970	111421	127659	109878	202474	178809	1735056	740963	780145	297787	604710	252655
Kokku käibevara	90315	119203	234886	178505	202539	326523	327937	468077	2156985	745702	799362	306331	695516	692863
Põhivara														
Pikaajalised finantsinvesteeringud	1003	26815	26391	26204	26204	26204	26204	26204	26204	0	0	0	0	0
Materiaalne põhivara	1163742	1093315	1530741	5109755	5037194	7483738	8231057	6638189	10875558	21290946	28046354	27522458	28401973	29149137
Immateriaalne põhivara		0	0	0	0	0	0	0	0	0	22582	20324	18066	15808
Kokku põhivara	1164746	1120130	1557131	5135958	5063398	7509942	8257261	6664393	10901762	21290946	28068936	27542782	28420039	29164945
Kokku varad	1255061	1239333	1792017	5314464	5265937	7836464	8585199	7158674	13058748	22036648	28868298	27849113	29115555	29857808
Kohustused ja omakapital														
Lühiajalised kohustused														
Laenukohustused	59574	67353	83514	86634	54511	72619	54187	87754	103690	104709	156 420	195 261	124 693	126 748
Võlad ja ettemaksud	57730	41185	495221	246738	100923	357686	394600	354634	1782761	953937	825 298	270 375	664 625	165 811
Lühiajal kohustused	117304	108538	578735	333372	155434	430305	448787	442388	1886450	1058646	981 718	465 636	789 318	292 559
Pikaajalised kohustused														
Laenukohustused	473996	417428	358888	622373	772378	718190	664003	580765	477075	837160	1151172	1124106	1549413	2161140
Võlad ja ettemaksud	0	0	0	1051951	24393	35990	35621	34496	33355	32215	33537	32529	0	0
Sihtfinantseerimine	48747	0	0	0	1029643	837038	1663281	1894909	5168669	14642306	20684013	20309661	0	0
Pikaajal kohustused	522742	417428	358888	1674323	1826414	1591219	2362905	2510170	5679099	15511681	21868722	21466296	1549413	2161140
Kokku kohustused	640046	525966	937623	2007695	1981848	2021524	2811692	2952557	7565549	16570328	22850440	21931932	2338731	2453699
Omakapital														
Aktsiakapital nimiväärtuses	759590	759590	759590	3229200	3229200	5683471	5683471	5747383	4656667	4656667	5210752	5210752	5210752	5210752
Ülekurss	0	0	0	0	0	49689	49689	49689	436291	436291	436291	436291	436291	436291

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kohustuslik reserv	0	0	0	75959	75959	75959	75959	75959	75959	272964	272 964	272 964	272 964	272964
Eelmiste per jaotam kasum (kahjum)	-153411	-144575	-46223	18845	1609,4231	94873,391	5821	-35612	197005	127277	100399	97851	20306835	20856817
Aruandeaasta kasum (kahjum)	8835	98353	141027	-17235	-22679	-89052	-41433	1631302	127277	-26878	-2548	-100677	549982	627285
Omakapital	615014	713367	854394	3306768	3284089	5814940	5773507	4206116	5493198	5466320	6017858	5917181	26776824	27404109
Kohustused ja omakapital kokku	1255061	1239333	1792017	5314464	5265937	7836464	8585199	7158674	13058748	22036648	28868298	27849113	29115555	29857808

AS Kuressaare Veevõrk kasumiaruanne (eurodes)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	605834	720905	773709	797215	967871	979681	1111371	1285367	1397683	1403198	1488202	1548784	1855629	2246717
Saadud toetused	0	0	0	0	245950	192605	185254	194274	0	0	0	0	0	0
Muud äritulud	73938	75963	113809	96293	0	6609	268	2392	330615	279106	597809	848323	1559499	1301963
Äritulu kokku	679772	796867	887518	893508	1213822	1178894	1296893	1482033	1728298	1682304	2086011	2397107	3415128	3548680
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-163025	-142405	-146848	-151267	-165875	-182076	-178306	-202811	-234801	-241497	-290452	-363810	-496765	-470633
Mitmesugused tegevuskulud	-137863	-176385	-198861	-236461	-269876	-187673	-210578	-245315	-263669	-305925	-286460	-243361	-328521	-397046
Tööjõukulud	-232390	-247210	-273933	-287125	-307011	-331075	-351049	-429731	-486917	-519536	-522931	-571515	-591304	-561456
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-100041	-101079	-104359	-213104	-409110	-475898	-497480	2098178	-485772	-537731	-847409	-1157053	-1253144	-1305928
Muud ärikulud	-2962	-1570	-1621	-1653	-57831	-62918	-67531	-97645	-92628	-95859	-111742	-119820	-153502	-146278
Kokku ärikulu	-636281	-668648	-725623	-889611	-1209704	-1239640	1304944	3073680	-1563787	-1700548	-2058994	-2455559	-2823236	-2881341
Kokku ärikasum (-kahjum)	43491	128219	161895	3896	4118	-60746	-8052	1591646	164511	-18244	27017	-58452	591892	667339
Muud finantstulud ja -kulud	-34656	-29867	-20868	-21132	-26797	-28307	-33382	-39655	-37234	-8634	-29565	-42225	-41910	-40054
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	8835	98353	141027	-17235	-22679	-89052	-41433	1631302	127277	-26878	-2548	-100677	549982	627285
Aruandeaasta kasum (kahjum)	8835	98353	141027	-17235	-22679	-89052	-41433	1631302	127277	-420552	-2548	-100677	549982	627285

AS Keila Vesi bilanss (eurodes)

Lisa 7 järg

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	50436	41374	15084	12072	11990	27809	561079	277344	8596	26348	385211	144466	76361	53792
Nõuded ja ettemaksed	109500	94650	96803	68916	104308	108756	92309	161039	83141	331183	196630	184671	114522	125294
Varud	10323	6335	7564	7053	3992	4730	5010	3915	2780	2660	2566	3275	2608	3559
Kokku käibevara	170259	142360	119452	88040	120289	141296	658398	442298	94516	360191	584407	332412	193491	182645
Põhivara														
Finantsinvesteeringud	447382	447382	447597	447382	447382	447382	313167	291426	232681	95268	43828	40258	0	0
Materiaalne põhivara	3056506	2956116	2960026	2948462	3075692	3231114	3286667	5740843	6330121	7015836	8701110	10296278	9857174	9663293
Immateriaalne põhiv							0	0	21544	31649	21847	77757	58780	40225
Kokku põhivara	3503888	3403498	3407623	3395844	3523074	3678495	3599834	6032269	6584346	7142752	8766785	10414293	9915954	9703518
Kokku varad	3674146	3545858	3527075	3483884	3643363	3819791	4258232	6474567	6678862	7502943	9351192	10746705	10109445	9886163
Kohustused ja omakapital														
Lühiajalised kohustused														
Lühiajal laen	52727	439906	46575	23288	47941	52435	54529	56447	51942	44960	53034	54130	138176	112981
Võlad ja ettemaksed	107028	54332	94697	71858	121923	98172	111697	498627	87876	334958	157204	103864	109290	84936
Sihtfinants (lühiajal)	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	157204	0	0	0
Lühiajalised kohustused kokku	159755	494239	141271	95146	169865	150607	166226	555077	139817	379918	571869	157994	247466	197917
Pikaajalised kohustused														
Pikaajaline laen	420733	0	328186	315343	349033	313624	258862	204020	288925	369340	1001665	1369349	1311685	1237468
Eraldised (pikaajal)	0	0	0	34584	76574	261819	349025	387581	405810	465367	455097	444828	0	0
Sihtfinants (pikaajal)	0	0	0	0	0	0	0	598964	906741	1362940	2398785	3839594	0	0
Pikaajalised kohustused kokku	420733	0	328186	349927	425607	575443	607887	1190566	1601476	2197647	3855547	5653771	1311685	1237468

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kokku kohustused	580488	494239	469457	445073	595472	726050	774112	1745642	1741293	2577564	4427416	5811765	51559151	143538
Omakapital														
Aktiakapit nimiväärt	2952207	2952207	2952207	2952207	2952207	2952207	2952207	4233508	4425243	4425243	4425242	4425300	4425300	4425300
Reservid	22913	22913	22913	28912	28912	37992	37992	37992	423351	440260	440260	440260	442530	442530
Eelmiste per jaotamata kasum (kahjum)	112709	118538	76498	76498	57692	57692	103542	493921	72066	72066	59876	58216	3906704	3682464
Aruandeaasta kasum (kahjum)	5829	-42040	5998	-18806	9080	45850	390379	-36496	16910	-12190	-1602	11164	-224240	-99516
Omakapital kokku	3093659	3051619	3057617	3038811	3047891	3093741	3484120	4728925	4937569	4925379	4923776	4934940	8550294	8450778
Kokku kohustused ja omakapital	3674146	3545858	3527075	3483884	3643363	3819791	4258232	6474567	6678862	7502943	9351192	10746705	10109445	9886163

AS Keila Vesi kasumiaruanne (eurodes)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	550135	581667	621582	565542	604225	630778	647366	608485	763501	690117	782988	838221	801030	854831
Muud äritulud	45280	7529	7519	39	328	2560	2062	23632	3511	24453	3994	430	5269	3330
Kaubad, toore, materj	0	0	-209100	-179554	-222231	-210242	-227633	-244843	-247510	-204910	-216329	-218551	-241822	-273629
Mitmesugused tegevuskulud	-235572	-239154	-55575	-47671	-27355	-31221	-49722	-28313	-31753	-34157	-44432	-53993	-114482	-44166
Tööjõukulud	-197092	-201561	-178239	-180709	-183500	-184666	-209071	-244762	-243785	-231382	-259200	-268165	-255177	-231150
Põhivara kulum	-127942	-144075	-144794	-144552	-142521	-145139	-122850	-130054	-180233	-215739	-241013	-246163	-385324	-385141
Muud ärikulud	-124	-3645	-5563	-6698	-4435	-327	-2390	-287	-4682	-3488	-4295	-1725	0	0
Ärikasum (-kahjum)	34685	760	35830	6398	24512	61744	37761	-16143	59051	24893	21713	50054	-190506	-75925
Intressikulu	-28856	-42800	-30454	-25231	-15530	-16016	-15728	-18079	-25739	-25383	0	0	-3304516	-23603
Muu finantstulu ja -kulud	0	0	622	26	98	122	368346	-2275	-16402	-11700	-23315	-38890	-689	12
Kasum (kahjum) enne tulumaksustam	5829	-42040	5998	-18806	9080	45850	390379	-36496	16910	-12190	-1602	11164	-224240	-99516
Aruandeaasta kasum (kahjum)	5829	-42040	5998	-18806	9080	45850	390379	-36496	16910	-12190	-1602	11164	-224240	-99516

AS Paide Vesi bilanss (eurodes)

Lisa 7 järg

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	17504	7671	61963	78993	90887	1169	29884	387553	105635	97649	431 041	790 145	912 098	444 849
Nõuded ja ettemaksud	39219	53848	85880	56813	107283	178492	147286	162528	1725101	238483	201 416	425 797	828 812	3 142 348
Varud	3502	4357	4197	3241	3596	3382	5119	10489	10219	10084	10 076	10 047	7 916	5 898
Kokku käibevara	60225	65877	152039	139047	201766	183043	182289	560570	1840956	346216	642 533	1 225 989	1 748 826	3 593 095
Põhivara														
Pikaajal finantsinv	0	0	0	491	295	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nõuded ja ettemaksud (pv)	0	0	0	0	0	0	0	0	1391	624	0	10188	2 172	1 427
Materiaalne põhivara	294388	246419	234888	2148592	2065799	2288301	2648810	2566481	13858128	18261678	18921927	19869403	22674758	36326417
Immater põhivara	0	0	0	1572	1202	592	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokku põhivara	294388	246419	234888	2150655	2067296	2288892	2648810	2566481	13859520	18262302	18921927	19879591	22676930	36327844
Kokku varad	354613	312296	386926	2289702	2269062	2471936	2831099	3127051	15700475	18608518	19564460	21105580	24425756	39920939
Kohustused ja omakapital														
Kohustused														
Lühiajalised kohustused														
Lühiajalised laenukohustused	11928	11928	11928	11928	11928	16888	0	5326	31956	40478	83085	83085	54342	118139
Võlad ja ettemaksud (lühiajal)	93848	54038	55950	46003	71663	135514	83587	96587	1805102	120904	141363	382699	798260	3509138
Sihtfinantseerimine (lühiajaline)	0	0	0	0	0	29834	104983	342762	50198	18802	0	0	0	0
Lühiajalised kohustused kokku	105776	65966	67878	57932	83592	182236	188570	444675	1887256	180183	224448	465784	852602	3627277

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pikaajalised kohustused														
Pikaajalised laenukohustused	102384	90456	78528	66600	54671	66611	136363	131037	389081	1675567	1871859	1788774	1734432	3465259
Võlad ja ettemaksud (pikaajal)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9685	0	6000
Sihtfinantseerimine (pikaajaline)	0	0	0	1823105	1699319	1727381	1829821	1756621	12521211	15774817	16211717	16245755	0	0
Pikaajalised kohustused kokku	102384	90456	78528	1889704	1753991	1793991	1966184	1887659	12910292	17450385	18083576	18044214	1734432	3471259
Kokku kohustused	208161	156422	146406	1947636	1837582	1976227	2154754	2332334	14797549	17630568	18308024	18509998	2587034	7098536
Omakapital														
Aktsiakapital nimiväärtuses	127823	127823	127823	127823	127823	127823	127823	127823	127823	127823	766940	828528	878050	931918
Ülekurs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	987832	1780347	2642399
Reservid	30892	18629	18629	18629	18629	18629	18629	18629	18629	18629	18629	95323	95323	95323
Eelm per jaotamata kasum (kahjum)	10309	0	9421	94067	195613	285027	349256	529892	648264	756474	192 381	394 313	16929654	19085002
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-22572	9421	84647	101546	89413	64229	180637	118371	108210	75024	278486	289586	2155348	10067761
Omakapital kokku	146453	155873	240520	342066	431479	495708	676345	794716	902927	977950	1256436	2595582	21838722	32822403
Kokku kohustused ja omakapital	354613	312296	386926	2289702	2269062	2471936	2831099	3127051	15700475	18608518	19564460	21105580	24425756	39920939

AS Paide Vesi kasumiaruanne (eurodes)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	376040	437603	498866	518924	561917	586107	664667	769815	827583	869950	1 063 730	1 210 368	1 097 749	1 053 695
Muud äritulud	543	425	472	151348	129784	104137	193931	145138	396627	167379	484 683	526 604	2 562 375	10 738 098
Kaubad, toore, materjal	-247212	-264322	-239438	-263417	-267830	-285821	-302542	-337906	-348068	-344992	-240 038	-247 322	-277 575	-266 514

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mitmesugused tegevuskulud	-33516	-36745	-54716	-51795	-59808	-83075	-75700	-114226	-385248	-191430	-139 497	-149 462	-134 918	-200 193
Tööjõukulu	-83294	-91507	-87564	-93039	-110617	-133876	-156533	-199518	-254214	-266496	-297 155	-350 866	-380 304	-399 756
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-21384	-20646	-20371	-148954	-154039	-117064	-125001	-132432	-136218	-142836	-550 772	-649 797	-670 031	-814 931
Muud ärikulud	-2351	-3835	-2731	-3601	-3932	-6191	-14291	-14056	-6093	-18	0	0	0	0
Kokku ärikasum (-kahjum)	-11174	20973	94518	109467	95475	64217	184531	116815	94368	91557	320 951	339 525	2 197 296	10 110 399
Intressikulu													-42 950	-42 978
Muu finantstulu ja -kulu	-11397	-11552	-9871	-7921	-6062	12	-3894	1557	13842	-16533	-42465	-49939	1002	340
Kasum (kahjum) enne tulumaksust	-22572	9421	84647	101546	89413	64229	180637	118371	108210	75024	278486	289586	2155348	10067761
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-22572	9421	84647	101546	89413	64229	180637	118371	108210	75024	278486	289586	2155348	10067761

AS Rakvere Vesi bilanss (eurodes)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	2763	46086	41633	57743	2646	27019	127499	98854	148559	298749	704274	537236	1092458	874381
Nõuded ja ettemaksud	98056	118623	135715	136206	165116	175497	138790	120345	150988	135975	346047	403382	1889288	729129
Varud	7859	22162	3922	6405	5836									
Kokku käibevara	108678	186871	181270	200354	173598	202515	266289	219199	299546	434724	1050321	940618	2 981 746	1 603 510
Põhivara														
Materiaalne põhivara	2906423	3254760	3802580	3734326	4384018	6095865	5879512	5840230	5599180	5378789	6210073	9434968	19133784	27666061
Kokku põhivara	2906423	3254760	3802580	3734326	4384018	6095865	5879512	5840230	5599180	5378789	6210073	9434968	19133784	27666061
Kokku varad	3015101	3441631	3983849	3934680	4557616	6298380	6145801	6059429	5898726	5813514	7260394	10375586	22115530	29269571

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kohustused ja omakapital														
Kohustused														
Lühiajalised kohustused														
Lühiajalised laenukohustused	89526	80799	50634	49187	69282	58421	144425	121614	100330	60970	77609	77609	79337	380229
Võlad ja ettemaksud (lühiajalised)	200044	221767	190051	192463	222717	189286	190180	192984	220546	292462	320023	445903	2215778	654486
Lühiajalised kohustused kokku	289570	302566	240685	241650	291999	247707	334605	314599	320875	353432	397632	523512	2295115	1034715
Pikaajalised kohustused														
Pikaajaline laen	95012	232473	225415	174536	789914	742024	610045	500009	410651	341287	856118	1528509	3974172	5559627
Pikaajalised võlad tarnijatele	70698	0	588291,6	498953	420102	320276	230810	141471	52133	0	0	0	0	0
Sihtfinan (pikaajal)	0	0	14754	40943	61481	1990286	1885903	1824062	1762220	1668582	2391373	4675030	34635	0
Pikaajalised kohustused kokku	165710	232473	828460	714432	1271496	3052585	2726757	2465542	2225004	2009869	3247491	6203539	4008807	5559627
Kokku kohustused	455281	535039	1069145	956082	1563495	3300292	3061362	2780140	2545879	2363300	3645123	6727051	6303922	6594342
Omakapital														
Aktsiakapital nimiväärtuses	1971738	2310790	2310790	2310790	2310790	2310790	2310790	2310790	2310790	2310790	2310790	2313984	2313984	3091904
Ülekurss	0	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
Reservid	605211	588082	588082	588082	588082	254874	254874	254874	254874	254874	254874	254874	254874	254874
Muud reservid	0	0	0	0	0	333208	333208	333208	333208	333208	333208	330014	330014	330014
Eelm per jaotamata kasum (kahjum)	0	0	-6052	18220	79670	95192	99159	185511	380360	453918	551286	716342	5424636	12912679
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-17129	7664	21827	61450	15522	3967	86352	194849	73558	97368	165056	33264	7488043	6085701
Omakapital kokku	2559820	2906592	2914704	2978599	2994120	2998088	3084439	3279289	3352847	3450214	3615271	3648535	15811608	22675229
Kokku kohustused ja omakapital	3015101	3441631	3983849	3934680	4557616	6298380	6145801	6059429	5898726	5813514	7260394	10375586	22115530	29269571

AS Rakvere Vesi kasumiaruanne (eurodes)

Lisa 7 järg

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	752953	771750	868219	890222	922154	1124318	1310593	1329499	1261727	1320426	1393195	1318487	1167831	1400678
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-642335	-575646	-669965	-662773	-730129	-955228	1010147	-965372	-963718	-989885	-715974	-742017	-772410	-822241
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-150000	-161926	-274607	-251724	-154780	-296362	-325261	-254919	4668	-240525	-296573	-301304	-380720	-693402
Brutokasum (-kahjum)	110618	196104	198254	227449	192025	169090	300446	364127	298009	330541	380648	275166	14701	-114965
Üldhalduskulu	-88961	-94876	-112294	-117837	-134667	-137044	-169682	-210917	-283185	-269285	-263979	-297195	-278366	-286905
Muud äritulud	32472	56154	29597	27137	29770	67418	144225	130047	150502	61856	73262	103 391	7822894	6604320
Muud ärikulud	-25590	-84814	-49103	-34585	-40459	-44595	-129343	-32941	-48049	-6164	-2624	-5191	-16459	-25012
Äri kasum (kahjum)	28539	72568	66454	102164	46670	54868	145645	250315	117277	116948	187307	76171	7542770	6177438
Intressikulud													-55242	-92608
Muud finantstulud ja -kulud	-45669	-64905	-44627	-40714	-31148	-50901	-59293	-55465	-43719	-19581	-22251	-42907	515	871
Kasum (kahjum) enne tulumaksustam	-17129	7664	21827	61450	15522	3967	86352	194849	73558	97368	165056	33264	7488043	6085701
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-17129	7664	21827	61450	15522	3967	86352	194849	73558	97368	165056	33264	7488043	6085701

Allikad: ettevõtete majandusaasta aruanded.

Lisa 8. Valimi ettevõtete horisontaalanalüüsitabelid, muutus %

AS Kuressaare Veevärk bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012 vs 2011	2013 vs 2012
Varad													
Käibevara													
Raha	76,5	26,4	29,2	11,6	189,3	-42,1	130,6	45,9	-98,9	305,5	-55,5	962,8	384,8
Nõuded ja ettemaksud	16,5	134,2	-39,1	14,6	-13,9	84,3	-11,7	870,3	-57,3	5,3	-61,8	103,1	-58,2
Kokku käibevara	32,0	97,0	-24,0	13,5	61,2	0,4	42,7	360,8	-65,4	7,2	-61,7	127	-0,4
Põhivara													
Pikaajalised finantsinvesteeringud	2573,1	-1,6	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-100	0,0	0,0	0,0	0,0
Materiaalne põhivara	-6,1	40,0	233,8	-1,4	48,6	10,0	-19,4	63,8	95,8	31,7	-1,9	3,2	2,6
Immateriaalne põhivara	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-10,0	-11,1	-12,5
Kokku põhivara	-3,8	39,0	229,8	-1,4	48,3	10,0	-19,3	63,6	95,3	31,8	-1,9	3,2	2,6
Kokku varad	-1,3	44,6	196,6	-0,9	48,8	9,6	-16,6	82,4	68,8	31	-3,5	4,5	2,5
Kohustused ja omakapital													
Lühiajalised kohustused													
Lühiajaline laen	13,1	24,0	3,7	-37,1	33,2	-25,4	61,9	18,2	1,0	49,4	24,8	-36,1	1,6
Võlad ja ettemaksud	-28,7	1102,4	-50,2	-59,1	254,4	10,3	-10,1	402,7	-46,5	-13,5	-67,2	145,8	-75,1
Lühiaj kohustused kokku	-7,5	433,2	-42,4	-53,4	176,8	4,3	-1,4	326,4	-43,9	-7,3	-52,6	69,5	-62,9
Pikaajaline laen	-11,9	-14,0	73,4	24,1	-7,0	-7,5	-12,5	-17,9	75,5	37,5	-2,4	37,8	39,5
Võlad ja ettemaksud (pikaajalised)	0,0	0,0	0,0	-97,7	47,5	-1,0	-3,2	-3,3	-3,4	4,1	-3,0	-100	0,0
Sihtfinantseerimine	-100	0,0	0,0	0,0	-18,7	98,7	13,9	172,8	183,3	41,3	-1,8	-100	0,0
Pikaajal kohust kokku	-20,1	-14	366,5	9,1	-12,9	48,5	6,2	126,2	173,1	41,0	-1,8	-92,8	39,5
Kokku kohustused	-17,8	78,3	114,1	-1,3	2,0	39,1	5,0	156,2	119	37,9	-4,0	-89,3	4,9

AS Kuressaare Veevärk bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Omakapital													
Aktsiakap nimiväärtuses	0,0	0,0	325,1	0,0	76,0	0,0	1,1	-19	0,0	11,9	0,0	0,0	0,0
Ülekurss	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	778	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kohustuslik reservkapital	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	259,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Eelmiste per jaotamata kasum (kahjum)	-5,8	-68	-140,8	-91,5	5794,9	-93,9	-711,8	-653,2	-35,4	-21,1	-2,5	20652,8	2,7
Aruandeaasta kasum	1013,2	43,4	-112,2	31,6	292,7	-53,5	3837,2	-107,8	-121,1	-90,5	3851,2	-646,3	14,1
Omakapital kokku	16,0	19,8	287	-0,7	77,1	-0,7	-27,1	30,6	-0,5	10,1	-1,7	352,5	2,3
Kohustused ja omakapital	-1,3	44,6	196,6	-0,9	48,8	9,6	-16,6	82,4	68,8	31,0	-3,5	4,5	2,5

AS Kuressaare Veevärk kasumiaruanne	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Müügitulu	19,0	7,3	3,0	21,4	1,2	13,4	15,7	8,7	0,4	6,1	4,1	19,8	21,1
Muud äritulud	2,7	49,8	-15,4	-100,0	0,0	-95,9	792,9	13719,7	-15,6	114,2	41,9	83,8	-16,5
Äritulu kokku	17,2	11,4	0,7	35,8	-2,9	10,0	14,3	16,6	-2,7	24,0	14,9	42,5	3,9
Kaubad, toore, materjal	-12,6	3,1	3,0	9,7	9,8	-2,1	13,7	15,8	2,9	20,3	25,3	36,5	-5,3
Mitmesugused tegevuskulud	27,9	12,7	18,9	14,1	-30,5	12,2	16,5	7,5	16,0	-6,4	-15,0	35,0	20,9
Tööjõukulud	6,4	10,8	4,8	6,9	7,8	6,0	22,4	13,3	6,7	0,7	9,3	3,5	-5,0
Põhivara kulum	1,0	3,2	104,2	92,0	16,3	4,5	321,8	-76,8	10,7	57,6	36,5	8,3	4,2
Muud ärikulud	-47,0	3,3	2,0	3397,7	8,8	7,3	44,6	-5,1	3,5	16,6	7,2	28,1	-4,7
Kokku ärikulu	5,1	8,5	22,6	36,0	2,5	5,3	135,5	-49,1	8,7	21,1	19,3	15,0	2,1
Kokku ärikasum (-kahjum)	194,8	26,3	-97,6	5,7	-1575,2	-86,7	19668,3	-110,3	-111,1	-248,1	-316,4	-1112,6	12,7
Muu finantstulu ja -kulu	-13,8	-30,1	1,3	26,8	5,6	17,9	18,8	-6,1	-76,8	242,4	42,8	-0,7	-4,4
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	1013,2	43,4	-112,2	31,6	292,7	-53,5	3837,2	-107,8	-121,1	-90,5	3851,2	-646,3	14,1
Aruandeaasta kasum (kahjum)	1013,2	43,4	-112,2	31,6	292,7	-53,5	3837,2	-107,8	-430,4	-99,4	3851,2	-646,3	14,1

AS Keila Vesi bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012 vs 2011	2013 vs 2012
Varad													
Käibevara													
Raha	-18,0	-63,5	-20,0	-0,7	131,9	1917,6	-50,6	-96,9	206,5	1362,0	-62,5	-47,1	-29,6
Nõuded ja ettemaksud	-13,6	2,3	-28,8	51,4	4,3	-15,1	74,5	-48,4	298,3	-40,6	-6,1	-38,0	9,4
Varud	-38,6	19,4	-6,8	-43,4	18,5	5,9	-21,9	-29,0	-4,3	-3,5	27,6	-20,4	36,5
Kokku käibevara	-16,4	-16,1	-26,3	36,6	17,5	366,0	-32,8	-78,6	281,1	62,3	-43,1	-41,8	-5,6
Põhivara													
Finantsinvesteeringud	0,0	0,1	-0,1	0,0	0,0	-30,0	-6,9	-20,2	-59,1	-54,0	-8,2	-100,0	0,0
Materiaalne põhivara	-3,3	0,1	-0,4	4,3	5,1	1,7	74,7	10,3	10,8	24,0	18,3	-4,3	-2,0
Immater põhivara	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	46,9	-31,0	255,9	-24,4	-31,6
Kokku põhivara	-2,9	0,1	-0,4	3,8	4,4	-2,1	67,6	9,2	8,5	22,7	18,8	-4,8	-2,1
Kokku varad	-3,5	-0,5	-1,2	4,6	4,8	11,5	52,1	3,2	12,3	24,6	14,9	-5,9	-2,2
Kohustused ja omakapital													
Lühiajalised kohustused													
Laenukohustused	734,3	-89,4	-50,0	105,9	9,4	4,0	3,5	-8,0	-13,4	18,0	2,1	155,3	-18,2
Võlad ja ettemaksud	-49,2	74,3	-24,1	69,7	-19,5	13,8	346,4	-82,4	281,2	-53,1	-33,9	5,2	-22,3
Sihtfinantseerimine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0	-100,0	0,0	0,0
Lühiajalised kohustused kokku	209,4	-71,4	-32,7	78,5	-11,3	10,4	233,9	-74,8	171,7	50,5	-72,4	56,6	-20,0
Pikaajalised kohustused													
Laenukohustused	-100,0	0,0	-3,9	10,7	-10,1	-17,5	-21,2	41,6	27,8	171,2	36,7	-4,2	-5,7
Eraldised	0,0	0,0	0,0	121,4	241,9	33,3	11,1	4,7	14,7	-2,2	-2,3	-100,0	0,0
Sihtfinantseerimine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	51,4	50,3	76,0	60,1	-100,0	0,0
Kokku pikaajalised kohustused	-100,0	0,0	6,6	21,6	35,2	5,6	95,9	34,5	37,2	75,4	46,6	-76,8	-5,7
Kokku kohustused	-14,9	-5,0	-5,2	33,8	21,9	6,6	125,5	-0,3	48,0	71,8	31,3	787,2	-99,7

AS Keila Vesi bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Omakapital													
Aktiivkapital nimiväärtuses	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	43,4	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reservid	0,0	0,0	26,2	0,0	31,4	0,0	0,0	1014,3	4,0	0,0	0,0	0,5	0,0
Eelm per jaotamata kasum (kahjum)	5,2	-35,5	0,0	-24,6	0,0	79,5	377,0	-85,4	0,0	-16,9	-2,8	6610,7	-5,7
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-821,2	-114,3	-413,5	-148,3	404,9	751,4	-109,4	-146,3	-172,1	-86,9	-796,9	-2108,6	-55,6
Kokku omakapital	-1,4	0,2	-0,6	0,3	1,5	12,6	35,7	4,4	-0,3	0,0	0,2	73,3	-1,2
Kokku kohustused ja omakapital	-3,5	-0,5	-1,2	4,6	4,8	11,5	52,1	3,2	12,3	24,6	14,9	-5,9	-2,2

AS Keila Vesi kasumiaruanne	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Müügitulu	5,7	6,9	-9,0	6,8	4,4	2,6	-6,0	25,5	-9,6	13,5	7,1	-4,4	6,7
Muud äritulud	-83,4	-0,1	-99,5	737,7	680,2	-19,5	1046,3	-85,1	596,4	-83,7	-89,2	1125,4	-36,8
Kaubad, toore, materj	0,0	0,0	-14,1	23,8	-5,4	8,3	7,6	1,1	-17,2	5,6	1,0	10,7	13,2
Mitmesugused tegevuskulud	1,5	-76,8	-14,2	-42,6	14,1	59,3	-43,1	12,2	7,6	30,1	21,5	112,0	-61,4
Tööjõukulu	2,3	-11,6	1,4	1,5	0,6	13,2	17,1	-0,4	-5,1	12,0	3,5	-4,8	-9,4
Põhivara kulum	12,6	0,5	-0,2	-1,4	1,8	-15,4	5,9	38,6	19,7	11,7	2,1	56,5	-0,1
Muud ärikulud	2835,4	52,6	20,4	-33,8	-92,6	631,0	-88,0	1530,8	-25,5	23,1	-59,8	-100,0	0,0
Kokku ärikasum (-kahjum)	-97,8	4615,0	-82,1	283,1	151,9	-38,8	-142,8	-465,8	-57,8	-12,8	130,5	-480,6	-60,2
Intrassikulu	48,3	-28,9	-17,2	-38,5	3,1	-1,8	15,0	42,4	-1,4	-100,0	0,0	0,0	-99,3
Muu finantstulu, -kulud	0,0	0,0	-95,8	271,0	24,4	301646,6	-100,6	621,1	-28,7	99,3	66,8	-98,2	-101,7
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-821,2	-114,3	-413,5	-148,3	404,9	751,4	-109,4	-146,3	-172,1	-86,9	-796,9	-2108,6	-55,6
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-821,2	-114,3	-413,5	-148,3	404,9	751,4	-109,4	-146,3	-172,1	-86,9	-796,9	-2108,6	-55,6

AS Paide Vesi bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012 vs 2011	2013 vs 2012
Varad													
Käibevara													
Raha	-56,2	707,7	27,5	15,1	-98,7	2456,2	1196,9	-72,7	-7,6	341,4	83,3	15,4	-51,2
Nõuded ja ettemaksud	37,3	59,5	-33,9	88,8	66,4	-17,5	10,4	961,4	-86,2	-15,5	111,4	94,7	279,1
Varud	24,4	-3,7	-22,8	11,0	-6,0	51,4	104,9	-2,6	-1,3	-0,1	-0,3	-21,2	-25,5
Kokku käibevara	9,4	130,8	-8,6	45,1	-9,3	-0,4	207,5	228,4	-81,2	85,6	90,8	42,7	105,5
Põhivara													
Materiaalne põhivara	-16,3	-4,7	814,7	-3,9	10,8	15,8	-3,1	440,0	31,8	3,6	5,0	14,1	60,2
Kokku põhivara	-16,3	-4,7	815,6	-3,9	10,7	15,7	-3,1	440,0	31,8	3,6	5,1	14,1	60,2
Kokku varad	-11,9	23,9	491,8	-0,9	8,9	14,5	10,5	402,1	18,5	5,1	7,9	15,7	63,4
Kohustused ja omakapital													
Lühiajalised kohustused													
Lühiajaline laen	0,0	0,0	0,0	0,0	41,6	-100,0	0,0	500,0	26,7	105,3	0,0	-34,6	117,4
Võlad ja ettemaksud (lühiajalised)	-42,4	3,5	-17,8	55,8	89,1	-38,3	15,6	1768,9	-93,3	16,9	170,7	108,6	339,6
Sihtfinants (lühiajal)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	251,9	226,5	-85,4	-62,6	-100,0	0,0	0,0	0,0
Lühiajalised kohustused kokku	-37,6	2,9	-14,7	44,3	118,0	3,5	135,8	324,4	-90,5	24,6	107,5	83,1	325,4
Pikaajalised kohustused													
Pikaajalne laen	-11,7	-13,2	-15,2	-17,9	21,8	104,7	-3,9	196,9	330,7	11,7	-4,4	-3,0	99,8
Sihtfinantseerimine (pikaajaline)	0,0	0,0	0,0	-6,8	1,7	5,9	-4,0	612,8	26,0	2,8	0,2	-100,0	0,0
Pikaajalised kohustused kokku	-11,7	-13,2	2306,4	-7,2	2,3	9,6	-4,0	583,9	35,2	3,6	-0,2	-90,4	100,1
Kokku kohustused	-24,9	-6,4	1230,3	-5,7	7,5	9,0	8,2	534,5	19,2	3,8	1,1	-86,0	174,4
Omakapital													
Aktiivkapital nimiväärtuses	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	500,0	8,0	6,0	6,1
Ülekurss												80,2	48,4
Reservid	-39,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	411,7	0,0	0,0

AS Paide Vesi bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	-100,0	0,0	898,5	108,0	45,7	22,5	51,7	22,3	16,7	-74,6	105,0	4193,5	12,7
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-141,7	798,5	20,0	-12,0	-28,2	181,2	-34,5	-8,6	-30,7	271,2	4,0	644,3	367,1
Omakapital kokku	6,4	54,3	42,2	26,1	14,9	36,4	17,5	13,6	8,3	28,5	106,6	741,4	50,3
Kokku kohustused ja omakapital	-11,9	23,9	491,8	-0,9	8,9	14,5	10,5	402,1	18,5	5,1	7,9	15,7	63,4

AS Paide Vesi kasumiaruanne	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Müügitulu	16,4	14,0	4,0	8,3	4,3	13,4	15,8	7,5	5,1	22,3	13,8	-9,3	-4,0
Muud äritulud	-21,7	10,9	31966,2	-14,3	-19,8	86,2	-25,2	173,3	-57,8	189,6	8,7	386,6	319,1
Kaubad, toore, materjal ja teenused	6,9	-9,4	10,0	1,7	6,7	5,9	11,7	3,0	-0,9	-30,4	3,0	12,2	-4,0
Mitmesugused tegevuskulud	9,6	48,9	-5,3	15,5	38,9	-8,9	50,9	237,3	-50,3	-27,1	7,1	-9,7	48,4
Tööjõukulu	9,9	-4,3	6,3	18,9	21,0	16,9	27,5	27,4	4,8	11,5	18,1	8,4	5,1
Põhivara kulum	-3,5	-1,3	631,2	3,4	-24,0	6,8	6,0	2,9	4,9	285,6	18,0	3,1	21,6
Muud ärikulud	63,1	-28,8	31,8	9,2	57,5	130,8	-1,7	-56,7	-99,7	-100,0	0,0	0,0	0,0
Kokku ärikasum (-kahjum)	-287,7	350,7	15,8	-12,8	-32,7	187,4	-36,7	-19,2	-3,0	250,6	5,8	547,2	360,1
Intressikulud	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Muud finantstulud ja -kulud	1,4	-14,6	-19,8	-23,5	-100,2	-33214,1	-140,0	789,1	-219,4	156,9	17,6	-102,0	-66,1
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-141,7	798,5	20,0	-12,0	-28,2	181,2	-34,5	-8,6	-30,7	271,2	4,0	644,3	367,1
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-141,7	798,5	20,0	-12,0	-28,2	181,2	-34,5	-8,6	-30,7	271,2	4,0	644,3	367,1

AS Rakvere Vesi bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012 vs 2011	2013 vs 2012
Varad													
Käibevara													
Raha	1567,7	-9,7	38,7	-95,4	921,1	371,9	-22,5	50,3	101,1	135,7	-23,7	103,4	-20,0
Nõuded ja ettemaksed	21,0	14,4	0,4	21,2	6,3	-20,9	-13,3	25,5	-9,9	154,5	16,6	368,4	-61,4
Varud	182,0	-82,3	63,3	-8,9	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku käibevara	72,0	-3,0	10,5	-13,4	16,7	31,5	-17,7	36,7	45,1	141,6	-10,4	217,0	-46,2
Põhivara													
Materiaalne põhivara	12,0	16,8	-1,8	17,4	39,1	-3,6	-0,7	-4,1	-3,9	15,5	51,9	102,8	44,6
Kokku põhivara	12,0	16,8	-1,8	17,4	39,1	-3,6	-0,7	-4,1	-3,9	15,5	51,9	102,8	44,6
Kokku varad	14,2	15,8	-1,2	15,8	38,2	-2,4	-1,4	-2,7	-1,4	24,9	42,9	113,2	32,4
Kohustused ja omakapital													
Lühiajalised kohustused													
Lühiajaline laen	-9,8	-37,3	-2,9	40,9	-15,7	147,2	-15,8	-17,5	-39,2	27,3	0,0	2,2	379,3
Võlad ja ettemaksed (lühiajalised)	10,9	-14,3	1,3	15,7	-15,0	0,5	1,5	14,3	32,6	9,4	39,3	396,9	-70,5
Lühiajalised kohustused kokku	4,5	-20,5	0,4	20,8	-15,2	35,1	-6,0	2,0	10,2	12,5	31,7	338,4	-54,9
Pikaajalised kohustused													
Pikaajaline laen	144,7	-3,0	-22,6	352,6	-6,1	-17,8	-18,0	-17,9	-16,9	150,9	78,5	160,0	39,9
Pikaajalised võlad tarnijatele	-100,0	0,0	-15,2	-15,8	-23,8	-27,9	-38,7	-63,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sihtfinants (pikaajal)	0,0	0,0	177,5	50,2	3137,3	-5,2	-3,3	-3,4	-5,3	43,3	95,5	-99,3	-100,0
Pikaajalised kohustused kokku	40,3	256,4	-13,8	78,0	140,1	-10,7	-9,6	-9,8	-9,7	61,6	91,0	-35,4	38,7
Kokku kohustused	17,5	99,8	-10,6	63,5	111,1	-7,2	-9,2	-8,4	-7,2	54,2	84,6	-6,3	4,6
Omakapital													
Aktiivkapital nimiväärtuses	17,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	33,6
Ülekurs	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Reservid	-2,8	0,0	0,0	0,0	-56,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

AS Rakvere Vesi bilanss	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Muud reservid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,0	0,0	0,0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	0,0	0,0	-401,1	337,3	19,5	4,2	87,1	105,0	19,3	21,5	29,9	657,3	138,0
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-144,7	184,8	181,5	-74,7	-74,4	2076,5	125,7	-62,3	32,4	69,5	-79,9	22411,0	-18,7
Omakapital kokku	13,6	0,3	2,2	0,5	0,1	2,9	6,3	2,2	2,9	4,8	0,9	333,4	43,4
Kokku kohustused ja omakapital	14,2	15,8	-1,2	15,8	38,2	-2,4	-1,4	-2,7	-1,4	24,9	42,9	113,2	32,4

AS Rakvere Vesi kasumiaruanne	2001 vs 2000	2002 vs 2001	2003 vs 2002	2004 vs 2003	2005 vs 2004	2006 vs 2005	2007 vs 2006	2008 vs 2007	2009 vs 2008	2010 vs 2009	2011 vs 2010	2012vs 2011	2013 vs 2012
Müügitulu	2,5	12,5	2,5	3,6	21,9	16,6	1,4	-5,1	4,7	5,5	-5,4	-11,4	19,9
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-10,4	16,4	-1,1	10,2	30,8	5,8	-4,4	-0,2	2,7	-27,7	3,6	4,1	6,5
Põhivara kulum ja väärtuse langus	8,0	69,6	-8,3	-38,5	91,5	9,8	-21,6	-101,8	-5252,6	23,3	1,6	26,4	82,1
Brutokasum (-kahjum)	77,3	1,1	14,7	-15,6	-11,9	77,7	21,2	-18,2	10,9	15,2	-27,7	-94,7	-882,0
Üldhalduskulu	6,7	18,4	4,9	14,3	1,8	23,8	24,3	34,3	-4,9	-2,0	12,6	-6,3	3,1
Muud äritulud	72,9	-47,3	-8,3	9,7	126,5	113,9	-9,8	15,7	-58,9	18,4	41,1	7466,3	-15,6
Muud ärikulud	231,4	-42,1	-29,6	17,0	10,2	190,0	-74,5	45,9	-87,2	-57,4	97,8	217,1	52,0
Äri kasum (kahjum)	154,3	-8,4	53,7	-54,3	17,6	165,5	71,9	-53,2	-0,3	60,2	-59,3	9802,4	-18,1
Intressikulud	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	67,6
Muud finantstulud ja -kulud	42,1	-31,2	-8,8	-23,5	63,4	16,5	-6,5	-21,2	-55,2	13,6	92,8	-101,2	69,1
Kasum (kahjum) enne tulumaksustam	-144,7	184,8	181,5	-74,7	-74,4	2076,5	125,7	-62,3	32,4	69,5	-79,9	22411,0	-18,7
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-144,7	184,8	181,5	-74,7	-74,4	2076,5	125,7	-62,3	32,4	69,5	-79,9	22411,0	-18,7

Allikad: Ettevõtete majandusaasta aruanded.

Lisa 9. Valimi ettevõtete vertikaalanalüüsitabelid, muutus %

AS Kuressaare Vesi bilanss	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	1,9	3,3	2,9	1,3	1,4	2,8	1,5	4,0	3,2	0,0	0,1	0,0	0,3	1,5
Nõuded ja ettemaksud	5,3	6,3	10,2	2,1	2,4	1,4	2,4	2,5	13,3	3,4	2,7	1,1	2,1	0,9
Kokku käibevara	7,2	9,6	13,1	3,4	3,9	4,2	3,8	6,5	16,5	3,4	2,8	1,1	2,4	2,3
Põhivara														
Pikaajalised finantsinvesteeringud	0,1	2,2	1,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Materiaalne põhivara	92,7	88,2	85,4	96,2	95,7	95,5	0,0	0,0	83,3	96,6	97,2	98,8	97,6	97,6
Immateriaalne põhivara	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Kokku põhivara	92,8	90,4	86,9	96,6	96,2	95,8	96,2	93,1	83,5	96,6	97,2	98,9	97,6	97,7
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kohustused ja omakapital														
Lühiajalised kohustused														
Laenukohustused	4,8	5,4	4,7	1,6	1,0	0,9	0,6	1,2	0,8	0,5	0,5	0,7	0,4	0,4
Võlad ja ettemaksud	4,6	3,3	27,6	4,6	1,9	4,6	4,6	5,0	13,7	4,3	2,9	1,0	2,3	0,6
Kokku lühiajalised kohustused	9,4	8,8	32,3	6,3	3,0	5,5	5,2	6,2	14,5	4,8	3,4	1,7	2,7	1,0
Pikaajalised kohustused														
Laenukohustused	37,8	33,7	20,0	11,7	14,7	9,2	7,7	8,1	3,7	3,8	4,0	4,0	5,3	7,2
Võlad ja ettemaksud	0,0	0,0	0,0	19,8	0,5	0,5	0,4	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Sihtfinantseerimine	3,9	0,0	0,0	0,0	19,6	10,7	19,4	26,5	39,6	66,5	71,7	72,9	0,0	0,0
Kokku pikaajalised kohustused	41,7	33,7	20,0	31,5	34,7	20,3	27,5	35,1	43,5	70,4	75,8	77,1	5,3	7,2
Kokku kohustused	51,0	42,4	52,3	37,8	37,6	25,8	32,8	41,2	57,9	75,2	79,2	78,8	8,0	8,2

AS Kuressaare Vesi bilanss	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Omakapital														
Aktsiakapital nimiväärtuses	60,5	61,3	42,4	60,8	61,3	72,5	66,2	80,3	35,7	21,1	18,1	18,7	17,9	17,5
Ülekurss	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,7	3,3	2,0	1,5	1,6	1,5	1,5
Kohustuslik reservkapital	0,0	0,0	0,0	1,4	1,4	1,0	0,9	1,1	0,6	1,2	1,0	1,0	0,9	0,9
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	-12,2	-11,7	-2,6	0,4	0,0	1,2	0,1	-0,5	1,5	0,6	0,4	0,4	69,8	69,9
Aruandeaasta kasum (kahjum)	0,7	7,9	7,9	-0,3	-0,4	-1,1	-0,5	-22,8	1,0	-0,1	0,0	-0,4	1,9	2,1
Kokku omakapital	49,0	57,6	47,7	62,2	62,4	74,2	67,3	58,8	42,1	24,8	20,9	21,3	92,0	91,8
Kokku kohustused ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vaba omakapitali osak omakap	-23,5	-6,5	11,1	0,1	-0,6	0,1	-0,6	-39,6	5,9	1,8	1,6	-0,1	77,9	78,4

AS Kuressaare Vesi kasumiaruanne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Saadud toetused	0,0	0,0	0,0	0,0	25,4	19,7	16,7	15,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud äritulud	12,2	10,5	14,7	12,1	0,0	0,7	0,0	0,2	23,7	19,9	40,2	54,8	84,0	58,0
Äritulu kokku	112,2	110,5	114,7	112,1	125,4	120,3	116,7	115,3	123,7	119,9	140,2	154,8	184,0	158,0
Kaubad, toore, materjal	-26,9	-19,8	-19,0	-19,0	-17,1	-18,6	-16,0	-15,8	-16,8	-17,2	-19,5	-23,5	-26,8	-21,0
Mitmesugused tegevuskulud	-22,8	-24,5	-25,7	-29,7	-27,9	-19,2	-19,0	-19,1	-18,9	-21,8	-19,3	-15,7	-17,7	-17,7
Tööjõukulud	-38,4	-34,3	-35,4	-36,0	-31,7	-33,8	-31,6	-33,4	-34,8	-37,0	-35,1	-36,9	-31,9	-25,0
Põhivara kulum	-16,5	-14,0	-13,5	-26,7	-42,3	-48,6	-44,8	-163,2	-34,8	-38,3	-56,9	-74,7	-67,5	-58,1
Muud ärikulud	-0,5	-0,2	-0,2	-0,2	-6,0	-6,4	-6,1	-7,6	-6,6	-6,8	-7,5	-7,7	-8,3	-6,5
Kokku ärikulu	-105,0	-92,8	-93,8	-111,6	-125,0	-126,5	-117,4	-239,1	-111,9	-121,2	-138,4	-158,6	-152,1	-128,3
Kokku ärikasum (-kahjum)	7,2	17,8	20,9	0,5	0,4	-6,2	-0,7	-123,8	11,8	-1,3	1,8	-3,8	31,9	29,7
Muud finantstulud ja -kulud	-5,7	-4,1	-2,7	-2,7	-2,8	-2,9	-3,0	-3,1	-2,7	-0,6	-2,0	-2,7	-2,3	-1,8
Kasum (kahjum) enne tulumaksu	1,5	13,6	18,2	-2,2	-2,3	-9,1	-3,7	-126,9	9,1	-1,9	-0,2	-6,5	29,6	27,9
Aruandeaasta kasum (kahjum)	1,5	13,6	18,2	-2,2	-2,3	-9,1	-3,7	-126,9	9,1	-30,0	-0,2	-6,5	29,6	27,9

AS Keila Vesi bilanss	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2011
Varad														
Käibevara														
Raha	1,4	1,2	0,4	0,4	0,3	0,7	13,2	4,3	0,1	0,4	4,1	1,3	0,8	0,5
Nõuded ja ettemaksud	3,0	2,7	2,7	2,0	2,9	2,9	2,2	2,5	1,2	4,4	2,1	1,7	1,1	1,3
Varud	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku käibevara	4,6	4,0	3,4	2,5	3,3	3,7	15,5	6,8	1,4	4,8	6,3	3,1	1,9	1,9
Põhivara														
Finantsinvesteeringud	12,2	12,6	12,7	12,8	12,3	11,7	7,4	4,5	3,5	1,3	0,5	0,4	0,0	0,0
Materiaalne põhivara	83,2	83,4	83,9	84,6	84,4	84,6	77,2	88,7	94,8	93,5	93,1	95,8	97,5	97,8
Immateriaalne põhivara	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	0,2	0,7	0,6	0,4
Kokku põhivara	95,4	96,0	96,6	97,5	96,7	96,3	84,5	93,2	98,6	95,2	93,8	96,9	98,1	98,2
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kohustused ja omakapital														
Lühiajalised kohustused														
Laenukohustused	1,4	12,4	1,3	0,7	1,3	1,4	1,3	0,9	0,8	0,6	0,6	0,5	1,4	1,1
Võlad ja ettemaksud	2,9	1,5	2,7	2,1	3,4	2,6	2,6	7,7	1,3	4,5	1,7	1,0	1,1	0,9
Kokku lühiajalised kohustused	4,4	13,9	4,0	2,7	4,7	3,9	3,9	8,6	2,1	5,1	6,1	1,5	2,5	2,0
Pikaajalised kohustused														
Laenukohustused	11,5	0,0	9,3	9,1	9,6	8,2	6,1	3,2	4,3	4,9	10,7	12,7	13,0	12,5
Eraldised	0,0	0,0	0,0	1,0	2,1	6,9	8,2	6,0	6,1	6,2	4,9	4,1	0,0	0,0
Sihtfinantseerimine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,3	13,6	18,2	25,7	35,7	0,0	0,0
Kokku pikaajalised kohustused	11,5	0,0	9,3	10,0	11,7	15,1	14,3	18,4	24,0	29,3	41,2	52,6	13,0	12,5
Kokku kohustused	15,8	13,9	13,3	12,8	16,3	19,0	18,2	27,0	26,1	34,4	47,4	54,1	51,0	1,5
Omakapital														
Aksiakapital nimiväärtuses	80,4	83,3	83,7	84,7	81,0	77,3	69,3	65,4	66,3	59,0	47,3	41,2	43,8	44,8
Reservid	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	1,0	0,9	0,6	6,3	5,9	4,7	4,1	4,4	4,5
Eelmiste per jaotam kasum (kahjum)	3,1	3,3	2,2	2,2	1,6	1,5	2,4	7,6	1,1	1,0	0,6	0,5	38,6	37,3
Aruandeaasta kasum (kahjum)	0,2	-1,2	0,2	-0,5	0,3	1,2	9,2	-0,6	0,3	-0,2	0,0	0,1	-2,2	-1,0
Kokku omakapital	84,2	86,1	86,7	87,2	83,7	81,0	81,8	73,0	73,9	65,7	52,7	45,9	84,6	85,5
Kokku kohustused ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vaba omakapitali osa omakap	3,8	2,5	2,7	1,9	2,2	3,4	14,2	9,7	1,8	1,2	1,2	1,4	43,1	42,4

AS Keila Vesi kasumiaruanne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Muud äritulud	8,2	1,3	1,2	0,0	0,1	0,4	0,3	3,9	0,5	3,5	0,5	0,1	0,7	0,4
Kaubad, toore, materjal ja teenused	0,0	0,0	-33,6	-31,8	-36,8	-33,3	-35,2	-40,2	-32,4	-29,7	-27,6	-26,1	-3018,9	-32,0
Mitmesugused tegevuskulud	-42,8	-41,1	-8,9	-8,4	-4,5	-5,0	-7,7	-4,7	-4,2	-5,0	-5,7	-6,4	-14,3	-5,2
Tööjõukulud	-35,8	-34,7	-28,7	-32,0	-30,4	-29,3	-32,3	-40,2	-31,9	-33,5	-33,1	-32,0	-31,9	-27,0
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-23,3	-24,8	-23,3	-25,6	-23,6	-23,0	-19,0	-21,4	-23,6	-31,3	-30,8	-29,4	-48,1	-45,1
Muud ärikulud	0,0	-0,6	-0,9	-1,2	-0,7	-0,1	-0,4	-0,1	-0,6	-0,5	-0,6	-0,2	0,0	0,0
Kokku ärikasum (-kahjum)	6,3	0,1	5,8	1,1	4,1	9,8	5,8	-2,7	7,7	3,6	2,8	6,0	-23,8	-8,9
Intressikulud	-5,3	-7,4	-4,9	-4,5	-2,6	-2,5	-2,4	-3,0	-3,4	-3,7	0,0	0,0	-412,5	-2,8
Muud finantstulud ja -kulud	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	56,9	-0,4	-2,2	-1,7	-3,0	-4,6	-0,1	0,0
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	1,1	-7,2	1,0	-3,3	1,5	7,3	60,3	-6,0	2,2	-1,8	-0,2	1,3	-28,0	-11,6
Aruandeaasta kasum (kahjum)	1,1	-7,2	1,0	-3,3	1,5	7,3	60,3	-6,0	2,2	-1,8	-0,2	1,3	-28,0	-11,6

AS Paide Vesi bilanss	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	4,9	2,5	16,0	3,5	4,0	0,1	1,1	12,4	0,7	0,5	2,2	3,7	3,7	1,1
Nõuded ja ettemaksed	11,1	17,2	22,2	2,5	4,7	7,2	5,2	5,2	11,0	1,3	1,0	2,0	3,4	7,9
Varud	1,0	1,4	1,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Kokku käibevara	17,0	21,1	39,3	6,1	8,9	7,4	6,4	17,9	11,7	1,9	3,3	5,8	7,2	9,0
Põhivara														
Materiaalne põhivara	83,0	78,9	60,7	93,8	91,0	92,6	93,6	82,1	88,3	98,1	96,7	94,1	92,8	91,0
Kokku põhivara	83,0	78,9	60,7	93,9	91,1	92,6	93,6	82,1	88,3	98,1	96,7	94,2	92,8	91,0
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kohustused ja omakapital														
Lühiajalised kohustused														
Laenukohustused	3,4	3,8	3,1	0,5	0,5	0,7	0,0	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,2	0,3
Võlad ja ettemaksed	26,5	17,3	14,5	2,0	3,2	5,5	3,0	3,1	11,5	0,7	0,7	1,8	3,3	8,8

AS Paide Vesi bilanss	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sihtfinantseerimine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	3,7	11,0	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku lühiajalised kohustused	29,8	21,1	17,5	2,5	3,7	7,4	6,7	14,2	12,0	1,0	1,2	2,2	3,5	9,1
Pikaajalised kohustused														
Laenukohustused	28,9	29,0	20,3	2,9	2,4	2,7	4,8	4,2	2,5	9,0	9,6	8,5	7,1	8,7
Sihtfinantseerimine	0,0	0,0	0,0	79,6	74,9	69,9	64,6	56,2	79,8	84,8	82,9	77,0	0,0	0,0
Kokku pikaajalised kohustused	28,9	29,0	20,3	82,5	77,3	72,6	69,5	60,4	82,2	93,8	92,4	85,5	7,1	8,7
Kokku kohustused	58,7	50,1	37,8	85,1	81,0	80,0	76,1	74,6	94,3	94,7	93,6	87,7	10,6	17,8
Omakapital														
Aksiakapital nimiväärtuses	36,1	40,9	33,0	5,6	5,6	5,2	4,5	4,1	0,8	0,7	3,9	3,9	3,6	2,3
Ülekurss	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	7,3	6,6
Reservid	8,7	6,0	4,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,2
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	2,9	0,0	2,4	4,1	8,6	11,5	12,3	17,0	4,1	4,1	1,0	1,9	69,3	47,8
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-6,4	3,0	21,9	4,4	3,9	2,6	6,4	3,8	0,7	0,4	1,4	1,4	8,8	25,2
Kokku omakapital	41,3	49,9	62,2	14,9	19,0	20,1	23,9	25,4	5,8	5,3	6,4	12,3	89,4	82,2
Kokku kohustused ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vaba omakapitali osakaal omakapitalist	-8,4	6,0	39,1	57,2	66,1	70,5	78,4	81,6	83,8	85,0	37,5	26,4	87,4	88,8

AS Paide Vesi kasumiaruanne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Muud äritulud	0,1	0,1	0,1	29,2	23,1	17,8	29,2	18,9	47,9	19,2	45,6	43,5	233,4	1019,1
Kaubad, toore, materjal	-65,7	-60,4	-48,0	-50,8	-47,7	-48,8	-45,5	-43,9	-42,1	-39,7	-22,6	-20,4	-25,3	-25,3
Mitmesugused tegevuskulud	-8,9	-8,4	-11,0	-10,0	-10,6	-14,2	-11,4	-14,8	-46,6	-22,0	-13,1	-12,4	-12,3	-19,0
Tööjõukulud	-22,2	-20,9	-17,6	-17,9	-19,7	-22,8	-23,6	-25,9	-30,7	-30,6	-27,9	-29,0	-34,6	-37,9
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-5,7	-4,7	-4,1	-28,7	-27,4	-20,0	-18,8	-17,2	-16,5	-16,4	-51,8	-53,7	-61,0	-77,3
Muud ärikulud	-0,6	-0,9	-0,6	-0,7	-0,7	-1,1	-2,2	-1,8	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku ärikasum (-kahjum)	-3,0	4,8	19,0	21,1	17,0	11,0	27,8	15,2	11,4	10,5	30,2	28,1	200,2	959,5
Intressikulud	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-3,9	-4,1

AS Paide Vesi kasumiaruanne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Muud finantstulud ja -kulud	-3,0	-2,6	-2,0	-1,5	-1,1	0,0	-0,6	0,2	1,7	-1,9	-4,0	-4,1	0,1	0,0
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-6,0	2,2	17,0	19,6	15,9	11,0	27,2	15,4	13,1	8,6	26,2	23,9	196,3	955,5
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-6,0	2,2	17,0	19,6	15,9	11,0	27,2	15,4	13,1	8,6	26,2	23,9	196,3	955,5

AS Rakvere Vesi bilanss	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Varad														
Käibevara														
Raha	0,1	1,3	1,1	1,5	0,1	0,4	2,1	1,6	2,5	5,1	9,7	5,2	4,9	3,0
Nõuded ja ettemaksud	3,3	3,5	3,4	3,5	3,6	2,8	2,3	2,0	2,6	2,3	4,8	3,9	8,5	2,5
Varud	0,3	0,6	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku käibevara	3,6	5,4	4,6	5,1	3,8	3,2	4,3	3,6	5,1	7,5	14,5	9,1	13,5	5,5
Põhivara														
Materiaalne põhivara	96,4	94,6	95,5	94,9	96,2	96,8	95,7	96,4	94,9	92,5	85,5	90,9	86,5	94,5
Kokku põhivara	96,4	94,6	95,5	94,9	96,2	96,8	95,7	96,4	94,9	92,5	85,5	90,9	86,5	94,5
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kohustused ja omakapital														
Lühiajalised kohustused														
Laenukohustused	3,0	2,4	1,3	1,3	1,5	0,9	2,4	2,0	1,7	1,1	1,1	0,8	0,4	1,3
Võlad ja ettemaksud	6,6	6,4	4,8	4,9	4,9	3,0	3,1	3,2	3,7	5,0	4,4	4,3	10,0	2,2
Kokku lühiajalised kohustused	9,6	8,8	6,0	6,1	6,4	3,9	5,4	5,2	5,4	6,1	5,5	5,1	10,4	3,5
Pikaajalised kohustused														
Laenukohustused	3,2	6,8	5,7	4,4	17,3	11,8	9,9	8,3	7,0	5,9	11,8	14,7	18,0	19,0
Pikaajalised võlad tarnijatele	2,3	0,0	14,8	12,7	9,2	5,1	3,8	2,3	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sihtfinantseerimine	0,0	0,0	0,4	1,0	1,4	31,6	30,7	30,1	29,9	28,7	32,9	45,1	0,2	0,0
Kokku pikaajalised kohustused	5,5	6,8	20,8	18,2	27,9	48,5	44,4	40,7	37,7	34,6	44,7	59,8	18,1	19,0
Kokku kohustused	15,1	15,6	26,8	24,3	34,3	52,4	49,8	45,9	43,2	40,7	50,2	64,8	28,5	22,5

AS Rakvere Vesi kasumiaruanne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Omakapital														
Aksiakapital nimiväärtuses	65,4	67,1	58,0	58,7	50,7	36,7	37,6	38,1	39,2	39,8	31,8	22,3	10,5	10,6
Reservid	20,1	17,1	14,8	15,0	12,9	4,1	4,2	4,2	4,3	4,4	3,5	2,5	1,2	0,9
Muud reservid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	5,4	5,5	5,7	5,7	4,6	3,2	1,5	1,1
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	0,0	0,0	-0,2	0,5	1,8	1,5	1,6	3,1	6,5	7,8	7,6	6,9	24,5	44,1
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-0,6	0,2	0,6	1,6	0,3	0,1	1,4	3,2	1,3	1,7	2,3	0,3	33,9	20,8
Kokku omakapital	84,9	84,5	73,2	75,7	65,7	47,6	50,2	54,1	56,8	59,4	49,8	35,2	71,5	77,5
Kokku kohustused ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vaba omakapitali osakaal omakapitalist	-0,7	0,3	0,5	2,7	3,2	3,3	6,0	11,6	13,5	16,0	19,8	20,6	81,7	83,8

AS Rakvere Vesi kasumiaruanne	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kaubad, toore, materjal	-85,3	-74,6	-77,2	-74,5	-79,2	-85,0	-77,1	-72,6	-76,4	-75,0	-53,3	-56,3	-66,1	-58,7
Põhivara kulum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-19,4	-22,9	-32,6	-49,5
Brutokasum (-kahjum)	14,7	25,4	22,8	25,6	20,8	15,0	22,9	27,4	23,6	25,0	27,3	20,9	1,3	-8,2
Üldhalduskulu	-11,8	-12,3	-12,9	-13,2	-14,6	-12,2	-13,0	-15,9	-22,4	-20,4	-19,0	-22,5	-23,8	-20,5
Muud äritulud	4,3	7,3	3,4	3,1	3,2	6,0	11,0	9,8	11,9	4,7	5,3	7,8	669,9	471,5
Muud ärikulud	-3,4	-11,0	-5,7	-3,9	-4,4	-4,0	-9,9	-2,5	-3,8	-0,5	-0,2	-0,4	-1,4	-1,8
Äriksus (kahjum)	3,8	9,4	7,7	11,5	5,1	4,9	11,1	18,8	9,3	8,9	13,4	5,8	645,9	441,0
Intressikulud	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-4,7	-6,6
Muud finantstulud ja -kulud	-6,1	-8,4	-5,1	-4,6	-3,4	-4,5	-4,5	-4,2	-3,5	-1,5	-1,6	-3,3	0,0	0,1
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-2,3	1,0	2,5	6,9	1,7	0,4	6,6	14,7	5,8	7,4	11,9	2,5	641,2	434,5
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-2,3	1,0	2,5	6,9	1,7	0,4	6,6	14,7	5,8	7,4	11,9	2,5	641,2	434,5

Allikad: Ettevõtete majandusaasta aruanded.

Lisa 10. Valimi ettevõtete suuremate kuluartiklite osakaal kogukulust, %

Aasta	Vee-ettevõte	Materjal	Energia	Alltöövõtt, hooldus	Veekasutus-maks ja saastetasu	Tööjõukulu	Põhivara kulum	Muud kulud
2013	AS Kuressaare Veevärk	4	13	8	5	19	45	6
	AS Keila Vesi	6	11	6	5	25	41	6
	AS Paide Vesi	3	12	1	4	24	48	7
	AS Rakvere Vesi	4	11	13	6	10	38	17
2012	AS Kuressaare Veevärk	4	14	6	5	21	44	6
	AS Keila Vesi	4	8	4	4	26	39	15
	AS Paide Vesi	4	13	2	4	26	46	5
	AS Rakvere Vesi	3	11	12	7	10	21	36
2011	AS Kuressaare Veevärk	3	12	5	5	23	47	5
	AS Paide Vesi	4	11	3	4	25	47	6
	AS Rakvere Vesi	3	11	1	7	10	17	51
2010	AS Kuressaare Veevärk	3	11	7	5	25	41	8
	AS Paide Vesi	3	10	6	2	24	45	10
	AS Rakvere Vesi	4	11	3	6	10	15	51
2009	AS Kuressaare Veevärk	3	11	10	5	31	32	8
	AS Paide Vesi	4	7	25	5	28	15	16
2008	Kuressaare	4	11	10	6	31	31	7
	AS Paide Vesi	3	6	21	2	23	12	33

Allikas: Ettevõtete majandusaasta aruanded; autori koostatud

Lisa 11. Valimi ettevõtete likviidsus-, rentaablus- ja kapitali struktuuri suhtarvud

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lühiajalise võlgnevuse kategordaja														
AS Kuressaare Veevärk	0,8	1,1	0,4	0,5	1,3	0,8	0,7	1,1	1,1	0,7	0,8	0,7	0,9	2,4
AS Keila Vesi	1,1	0,3	0,8	0,9	0,7	0,9	4,0	0,8	0,7	0,9	1,0	2,1	0,8	0,9
AS Paide Vesi	0,6	1,0	2,2	2,4	2,4	1,0	1,0	1,3	1,0	1,9	2,9	2,6	2,1	1,0
AS Rakvere Vesi	0,4	0,6	0,8	0,8	0,6	0,8	0,8	0,7	0,9	1,2	2,6	1,8	1,3	1,5
Maksevõime kordaja														
AS Kuressaare Veevärk	0,8	1,1	0,4	0,5	1,3	0,8	0,7	1,1	1,1	0,7	0,8	0,7	0,9	2,4
AS Keila Vesi	1,1	0,3	0,8	0,9	0,7	0,9	3,9	0,8	0,7	0,9	1,0	2,1	0,8	0,9
AS Paide Vesi	0,5	0,9	2,2	2,3	2,4	1,0	0,9	1,2	1,0	1,9	2,8	2,6	2,0	1,0
AS Rakvere Vesi	0,3	0,5	0,7	0,8	0,6	0,8	0,8	0,7	0,9	1,2	2,6	1,8	1,3	1,5
Likviidsuspuhver päevades														
AS Kuressaare Veevärk	n/a	-159	-480	-706	-286	-243	-323	-280	-735	-1780	-1272	-967	-492	-136
AS Keila Vesi	n/a	-1011	-585	-242	-264	-251	306	237	-311	-420	-431	-147	-173	-187
AS Paide Vesi	n/a	-856	-110	21	43	-354	-446	-159	-2487	-2579	55	209	163	-2647
AS Rakvere Vesi	n/a	-543	-258	-196	-281	-261	-166	-153	-258	-130	120	211	-175	-875
Võlakordaja														
AS Kuressaare Veevärk	51	42,4	52,3	37,8	37,6	25,8	32,8	41,2	57,9	75,2	79,2	78,8	8,0	8,2
AS Keila Vesi	15,8	13,9	13,3	12,8	16,3	19,0	18,2	27,0	26,1	34,4	47,3	54,1	15,4	14,5
AS Paide Vesi	58,7	50,1	37,8	85,1	81,0	79,9	76,1	74,6	94,2	94,7	93,6	87,7	10,6	17,8
AS Rakvere Vesi	15,1	15,5	26,8	24,3	34,3	52,4	49,8	45,9	43,2	40,7	50,2	64,8	28,5	22,5
Kohustuste ja omakapitali suhe														
AS Kuressaare Veevärk	104,1	73,7	109,7	60,7	60,3	34,8	48,7	70,2	137,7	303,1	379,7	370,6	8,7	9,0
AS Keila Vesi	18,8	16,2	15,4	14,6	19,5	23,5	22,2	36,9	35,3	52,3	89,8	117,8	18,2	17,0

Lisa 11 järg

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
AS Paide Vesi	142,1	100,4	60,9	569,4	425,9	398,7	318,6	293,5	1638,8	1802,8	1457,1	713,1	11,8	21,6
AS Rakvere Vesi	17,8	18,4	36,7	32,1	52,2	110,1	99,3	84,8	75,9	68,5	100,8	184,4	39,9	29,1
Müügitulu ärirentaablus														
AS Kuressaare Veevärk	7,2	17,8	20,9	0,5	0,4	-6,2	-0,7	-123,8	11,8	-1,3	1,8	-3,8	31,9	29,7
AS Keila Vesi	6,3	0,1	5,8	1,1	4,1	9,8	5,8	-2,7	7,7	3,6	2,8	6,0	-23,8	-8,9
AS Paide Vesi	-3,0	4,8	18,9	21,1	17,0	11,0	27,8	15,2	11,4	10,5	30,2	28,1	200,2	959,5
AS Rakvere Vesi	3,8	9,4	7,7	11,5	5,1	4,9	11,1	18,8	9,3	8,9	13,4	5,8	645,9	441,0
Müügitulu puhasrentaablus														
AS Kuressaare Veevärk	1,5	13,6	18,2	-2,2	-2,3	-9,1	-3,7	-126,9	9,1	-30,0	-0,2	-6,5	29,6	27,9
AS Keila Vesi	1,1	-7,2	1,0	-3,3	1,5	7,3	60,3	-6,0	2,2	-1,8	-0,2	1,3	-28,0	-11,6
AS Paide Vesi	-6,0	2,2	17,0	19,6	15,9	11,0	27,2	15,4	13,1	8,6	26,2	23,9	196,3	955,5
AS Rakvere Vesi	-2,3	1	2,5	6,9	1,7	0,4	6,6	14,7	5,8	7,4	11,8	2,5	641,2	434,5
Vara puhasrentaablus (ROA)														
AS Kuressaare Veevärk	n/a	7,9	9,3	-0,5	-0,4	-1,4	-0,5	-20,7	1,3	-0,2	0	-0,4	1,9	2,1
AS Keila Vesi	n/a	-1,2	0,2	-0,5	0,3	1,2	9,7	-0,7	0,3	-0,2	0	0,1	-2,2	-1
AS Paide Vesi	n/a	2,8	24,2	7,6	3,9	2,7	6,8	4	1,1	0,4	1,5	1,4	9,5	31,3
AS Rakvere Vesi	n/a	0,2	0,6	1,6	0,4	0,1	1,4	3,2	1,2	1,7	2,5	0,4	46,1	23,7
Omakapitali puhasrentaablus (ROE)														
AS Kuressaare Veevärk	n/a	14,8	18	-0,8	-0,7	-2	-0,7	-32,7	2,6	-0,5	0	-1,7	3,4	2,3
AS Keila Vesi	n/a	-1,4	0,2	-0,6	0,3	1,5	11,9	-0,9	0,3	-0,2	0	0,2	-3,3	-1,2
AS Paide Vesi	n/a	6,2	42,7	34,9	23,1	13,9	30,8	16,1	12,7	8	24,9	15	17,6	36,8
AS Rakvere Vesi	n/a	0,3	0,7	2,1	0,5	0,1	2,8	6,1	2,2	2,9	4,7	0,9	77	31,6

Allikad: ettevõtete majandusaasta aruanaded; EM024; autori arvutused

SUMMARY

THE INFLUENCE OF WATER TARIFF ON DOMESTIC WATER CONSUMPTION IN ESTONIA AND FACTORS INFLUENCING WATER TARIFF ON THE BASIS OF FOUR WATERWORKS

Merike Noor

Language:	Estonian	Tables:	2
Figures:	9	References:	59
Pages:	96	Appendixes:	11

Keywords: water tariff, water pricing, water consumption, average household's net income, water service charge, correlation, economic sustainability

The current thesis focuses on the influence that water price has had on domestic water consumption and on the impact of water pricing policy on the water companies' sustainability in Estonia.

During the years 1996–2013 the average domestic water consumption (per capita in a month) decreased 2 times (from 5,1 m³ to 2,6 m³), the average price of water increased 5 times (from 51 cents to 2,62 euros). At the end of the 1990s the consumption of domestic water fell sharply and the price of water rose significantly. Water prices continued to rise faster until mid-2000s. The main reason for the decrease in water consumption in the late 1990s was the installation of water meters. The influence of water price is not so clear. This assertion is also confirmed by the correlation coefficient obtained (the average value was -0,66) between water consumption and water prices. The modest negative relationship between those two variables indicates, that increasing water prices did not have a very significant effect on water consumption.

In Estonia the projected water tariff levels must be less than 4% of an average household's net income. In 1996 this figure was 2,1% and in 2013 1,1%. The water service charge for the share of the household's net income decreased significantly, but the reduction of water consumption has played an important role here. The correlation coefficient obtained between water consumption and household net income (-0,56) indicates that there was also modest negative

relationship between those two variables. So the household net income has increased and water consumption has decreased. Because of the negative relationship there is no reason to assume, that as income increases people will consume more water. In the development plans water companies have expected that when the net income increases, people will consume more water. Based on the development plan projections, water companies make their investment plans. The overestimation of consumption causes the construction of too big purification plants, whose building, as well as the maintenance, is more complex and costly than that of smaller plants.

Forecasting too high consumption results also in an overestimation of the company's revenue. As the Estonian Competition Authority is calculating the allowed water prices by dividing sales revenue by projected sales volume during the regulatory period, the bigger the projected sales volume is, the lower the price of water will be and the less income the water company earns.

Although the price of water has risen in all counties, it does not cover the current expenses of the water companies, and most of them are running at a loss. As the water service charge for the share of the household net income has fallen in all counties, it would be theoretically possible to raise the water tariff. On the basis of the requirement, that the water service charge share may not be higher than 4% of the household net income, the tariff of water in 2013 could have been 2 to 5.4 times higher than it was. However, when setting prices based on the 4% criterion, the price can be higher when consumption is lower and sustainable use of the water would make no sense.

To study the impact of water pricing policy on the water companies sustainability, the financial statements (2000–2013) of four companies were analysed. The companies – AS Kuressaare Veevärk, AS Keila Vesi, AS Piide Vesi and AS Rakvere Vesi were chosen from among the members of the Estonian Waterworks Association on the basis of prices of water in the years 1996 and 2013. At AS Paide Vesi the price of water was the highest in 1996, at AS Kuressaare Veevärk the price was the highest in 2013, at AS Rakvere Vesi the price was the lowest in 2013 and at AS Keila Vesi the increase of price was average during 1996–2013.

The operating expenses of the four waterworks grew faster than net sales. The balance sheet volumes increased in most years over the previous year. Long-term loans and grants, as well as fixed assets and trade receivables have had an important role in this. Thus, all four companies invested during the reviewed period in fixed assets, which were acquired mainly through grants and long-term loans. In 2013 the main expenditures of the four analysed waterworks were

depreciation (38–48% of total costs), labour costs (10–25%), energy (11–13%), maintenance (6–10%), pollution and environmental charges (4–6%) and materials (3–6%). The depreciation of fixed assets acquired through grants (in Estonia 85% of fixed assets) is not included in the price of water. For that reason a large part of costs is not recovered through water pricing and waterworks can not raise funds for future investments. For waterworks probably the most unpredictable costs are pollution and environmental charges. The sudden changing of them may cause big additional costs for waterworks.

The share of current assets to total assets was small and of fixed assets big (79–98 %). Due to the small share of current assets the waterworks did not have enough liquid assets to meet their financial obligations. In the last years of the reviewed period the waterworks operated in red and were not liquid, so their business was unsustainable.

Despite the fact that the price of water is expected to cover all costs, the current water pricing policy in Estonia does not comply with that requirement. It is contrary to the law in force in Estonia (Water Supply and Sewerage Act) and to the EU Water Framework Directive. Water companies that have once received a grant from the EU funds for the reconstruction of their systems, must earn money from tariffs for systems maintenance and renewal. They cannot get another grant. Current water pricing methodology in Estonia is rather based on political desire to keep the price of water as low as possible and to provide water to all inhabitants at an affordable price. Because water companies are operating at a loss, they cannot create reserves for future investments. Hence, if the current pricing policies continue, the country will have to find funds in the future to reconstruct water systems.

In the opinion of the author of the thesis, recovering of all costs through water pricing (as prescribed in the Water Framework Directive) is not realistic in Estonia, especially in rural areas, where construction costs (per capita) of water systems are higher than in big urban areas. So, in the water pricing policy, it would be more reasonable to follow the tariffs, taxes and transfers principle also in future. The possibility to receive money from three sources (water service fees, state revenues from environmental taxes and grants from funds), will give the waterworks financial security, which they currently lack and also confidence for customers, that they will be able to pay for the water.

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor:
(Merike Noor, 06.01.2016)

Üliõpilaskood: 114069BDMR

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja:
(Silver Toompalu, kuupäev)

Kaitsmisele lubatud: ”.....” 2016

TTÜ TK kaitsmiskomisjoni esimees:

.....
(nimi, allkiri)